

patrimoni cultural del nostre poble, i pel seu compromís polític i social amb l'autogovern, la democràcia i els drets i les llibertats dels valencians i les valencianes.

2. Trametre aquesta iniciativa al Consell en virtut de l'article 3.b del Decret 28/1986, de 10 de març, del Consell de la Generalitat Valenciana, pel qual es crea l'Alta Distinció de la Generalitat Valenciana.

Palau de les Corts Valencianes
València, 11 de juny de 2021

El president
Jesús Pla Herrero

El secretari
Pedro Ruiz Castell

Resolució 362/X, sobre l'aprovació del dictamen elaborat per la Comissió Especial d'Estudi de les Mesures de Prevenció dels Riscos d'Inundacions del Baix Segura en Matèria Territorial, Urbanística i Hídrica, aprovat pel Ple de les Corts Valencianes en la reunió de 17 de juny de 2021

PRESIDÈNCIA DE LES CORTS VALENCIANES

D'acord amb l'article 96.1 del Reglament de les Corts Valencianes, s'ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* la Resolució 362/X, sobre l'aprovació del dictamen elaborat per la Comissió Especial d'Estudi de les Mesures de Prevenció dels Riscos d'Inundacions del Baix Segura en Matèria Territorial, Urbanística i Hídrica, aprovat pel Ple de les Corts Valencianes en la reunió del 17 de juny de 2021.

Palau de les Corts Valencianes
València, 17 de juny de 2021

El president
Enric Morera i Català

PLE DE LES CORTS VALENCIANES

El Ple de les Corts Valencianes, en la sessió de 16 de juny de 2021, ha debatut el dictamen elaborat per la Comissió Especial d'Estudi de les Mesures de Prevenció dels Riscos d'Inundacions del Baix Segura en Matèria Territorial, Urbanística i Hídrica i el vot particular presentat pel Grup Parlamentari Vox Comunidad Valenciana.

Finalment, el Ple de les Corts Valencianes, en la sessió de 17 de juny de 2021, d'acord amb el que hi ha establert en l'article 55.4 del Reglament de les Corts Valencianes, ha aprovat les conclusions recollides en aquesta resolució i ha rebutjat el vot particular:

del patrimonio cultural de nuestro pueblo, y por su compromiso político y social con el autogobierno, la democracia y los derechos y libertades de los valencianos y valencianas.

2. Remitir esta iniciativa al Consell en virtud del artículo 3.b del Decreto 28/1986, de 10 de marzo, del Consell de la Generalitat Valenciana, por el que se crea la Alta Distinción de la Generalitat Valenciana.

Palau de les Corts Valencianes
València, 11 de junio de 2021

El presidente
Jesús Pla Herrero

El secretario
Pedro Ruiz Castell

Resolución 362/X, sobre la aprobación del dictamen elaborado por la Comisión Especial de Estudio de las Medidas de Prevención de los Riesgos de Inundaciones de la Vega Baja en Materia Territorial, Urbanística e Hídrica, aprobado por el Pleno de las Corts Valencianes en su reunión de 17 de junio de 2021

PRESIDENCIA DE LAS CORTS VALENCIANES

De acuerdo con el artículo 96.1 del Reglamento de las Corts Valencianes, se ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* la Resolución 362/X, sobre la aprobación del dictamen elaborado por la Comisión Especial de Estudio de las Medidas de Prevención de los Riesgos de Inundaciones de la Vega Baja en Materia Territorial, Urbanística e Hídrica, aprobado por el Pleno de las Corts Valencianes en su reunión del 17 de junio de 2021.

Palau de les Corts Valencianes
València, 17 de junio de 2021

El presidente
Enric Morera i Català

PLENO DE LAS CORTES VALENCIANAS

El Pleno de las Corts Valencianes, en su sesión de 16 de junio de 2021, ha debatido el dictamen elaborado por la Comisión Especial de Estudio de las Medidas de Prevención de los Riesgos de Inundaciones de la Vega Baja en Materia Territorial, Urbanística e Hídrica y el voto particular presentado por el Grupo Parlamentario Vox Comunidad Valenciana.

Finalmente, el Pleno de las Corts Valencianes, en su sesión de 17 de junio de 2021, de acuerdo con lo establecido en el artículo 55.4 del Reglamento de las Corts Valencianes, ha aprobado las conclusiones recogidas en esta resolución y ha rechazado el voto particular:

RESOLUCIÓ

DICTAMEN DE LA COMISSIÓ ESPECIAL D'ESTUDI DE LES MESURES DE PREVENCIÓ DELS RISCOS D'INUNDACIONS DEL BAIX SEGURA EN MATÈRIA TERRITORIAL, URBANÍSTICA I HÍDRICA**1. Introducció**

El Ple de les Corts Valencianes va aprovar, en la sessió de 23 d'octubre de 2019, la Resolució 34/X mitjançant la qual es va acordar la creació de la Comissió especial d'estudi de les mesures de prevenció dels riscos d'inundacions del Baix Segura en matèria territorial, urbanística i hídrica adoptades des de les administracions públiques i les possibles actuacions per a reduir la vulnerabilitat social, econòmica i ambiental en aquest territori davant de futurs episodis de DANA com l'ocorregut el setembre de 2019, a proposta del Grup Parlamentari Compromís.

La sessió constitutiva de la comissió es va celebrar el dia 27 de gener de 2020 a Orihuela i, en la sessió de 26 de febrer, es va aprovar per unanimitat el pla de treball, que es va publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* número 28, de 6 de març de 2020. Aquest pla de treball va establir un termini d'un any per a elaborar el dictamen de la comissió; el qual, una vegada l'ha aprovat aquesta, ha d'eleva-se al Ple de les Corts Valencianes per a debatre'l i votar-lo. Els objectius dels treballs de la comissió són els següents:

1. Analitzar com les diferents autoritats competents han realitzat la gestió hídrica, territorial, agrària i urbanística que afecta la comarca del Baix Segura durant les últimes dècades des de la perspectiva de la prevenció de riscos d'inundació.

2. Conèixer tant les causes com l'abast de les inundacions que han afectat la comarca del Baix Segura el setembre de 2019.

3. Conèixer l'abast econòmic dels danys produïts per les inundacions que han afectat la comarca del Baix Segura el setembre de 2019.

4. Estudiar les actuacions a dur a terme per les diferents administracions públiques, atesos els efectes del canvi climàtic, tant en el marc de la reconstrucció de la comarca del Baix Segura com en el de la prevenció d'inundacions en el futur, i posar especial atenció a les actuacions de coordinació en l'àmbit supramunicipal, de gestió hídrica, d'ordenació del territori, de disseny i d'execució d'infraestructures i de pràctiques agràries sostenibles i beneficioses per a incrementar la resiliència de la comarca.

Per a desenvolupar el treball de la comissió, el pla de treball preveia realitzar noranta-nou compareixences en comissió de persones representants dels ajuntaments alacantins afectats per la DANA de 2019, càrrecs públics i tècnics de l'administració pública de la Generalitat Valenciana i de la Confederació Hidrogràfica del Segura, persones expertes (en matèries com hidrologia i hidràulica, geografia física i geografia humana, edafologia, clima i meteorologia, ciències ambientals, ecologia, economia, enginyeria hidràulica, agricultura, sociologia, ordenació del territori i urbanisme, etc.), representants i tècnics de comunitats de regants i

RESOLUCIÓN

DICTAMEN DE LA COMISIÓN ESPECIAL DE ESTUDIO DE LAS MEDIDAS DE PREVENCIÓN DE LOS RIESGOS DE INUNDACIONES DE LA VEGA BAJA EN MATERIA TERRITORIAL, URBANÍSTICA E HÍDRICA**1. Introducción**

El Pleno de las Corts Valencianes aprobó, en su sesión de 23 de octubre de 2019, la Resolución 34/X mediante la cual se acordó la creación de la Comisión especial de estudio de las medidas de prevención de los riesgos de inundaciones de la Vega Baja en materia territorial, urbanística e hídrica adoptadas desde las administraciones públicas y posibles actuaciones para reducir la vulnerabilidad social, económica y ambiental en este territorio ante futuros episodios de DANA como el ocurrido en septiembre de 2019, a propuesta del Grupo Parlamentario Compromís.

La sesión constitutiva de la comisión se celebró el día 27 de enero de 2020 en Orihuela y, en sesión de 26 de febrero, se aprobó por unanimidad el plan de trabajo, que se publicó en el *Butlletí Oficial de las Corts Valencianes* número 28, de 6 de marzo de 2020. Dicho plan de trabajo estableció un plazo de un año para la elaboración del dictamen de la comisión; el cual, una vez aprobado por esta, ha de elevarse al Pleno de las Corts Valencianes para su debate y votación. Los objetivos de los trabajos de la comisión son los siguientes:

1. Analizar cómo se ha realizado la gestión hídrica, territorial, agraria y urbanística, por las distintas autoridades competentes, que afecta a la comarca de la Vega Baja durante las últimas décadas desde la perspectiva de la prevención de riesgos de inundación.

2. Conocer tanto las causas como el alcance de las inundaciones que han afectado la comarca de la Vega Baja en septiembre de 2019.

3. Conocer el alcance económico de los daños producidos por las inundaciones que han afectado la comarca de la Vega Baja en septiembre de 2019.

4. Estudiar las actuaciones a llevar a cabo por las diferentes administraciones públicas, teniendo en cuenta los efectos del cambio climático, tanto en el marco de la reconstrucción de la comarca de la Vega Baja como en el de la prevención de inundaciones en el futuro, prestando especial atención a las actuaciones de coordinación en el ámbito supramunicipal, de gestión hídrica, de ordenación del territorio, de diseño y ejecución de infraestructuras y de prácticas agrarias sostenibles y beneficiosas para incrementar la resiliencia de la comarca.

Para el desarrollo del trabajo de la comisión, el plan de trabajo preveía la realización de noventa y nueve comparecencias en comisión de personas representantes de los ayuntamientos alicantinos afectados por la DANA de 2019, cargos públicos y técnicos de la administración pública de la Generalitat Valenciana y de la Confederación Hidrográfica del Segura, personas expertas (en materias como hidrología e hidráulica, geografia física y geografia humana, edafología, clima y meteorología, ciencias ambientales, ecología, economía, ingeniería hidráulica, agricultura, sociología, ordenación del territorio y urbanismo, etc.), representantes

sindicats agraris implantats al Baix Segura i representants de plataformes ciutadanes i entitats en defensa dels interessos ambientals implantades al Baix Segura. Així mateix, el pla de treball contemplava sol·licitar documentació específica sobre els aspectes objecte d'estudi a l'administració general de l'Estat, a l'administració autonòmica, a les administracions locals (ajuntaments afectats i Diputació d'Alacant), a les comunitats de regants del Baix Segura i a les Corts Valencianes.

El calendari previst per a les reunions de la comissió es va veure alterat per la irrupció de la pandèmia de COVID-19, l'establiment d'estat d'alarma i les restriccions sanitàries establides, per la qual cosa la primera sessió de compareixences es va posposar fins al 9 de juny de 2020. Així mateix, amb l'objectiu de facilitar les compareixences reduint les necessitats de mobilitat, es van implementar els mitjans per a poder dur a terme compareixences telemàtiques, les quals, igual que les compareixences presencials, es troben íntegrament enregistrades en l'Arxiu Audiovisual de les Corts Valencianes i en el diari de sessions d'aquesta comissió d'estudi.

De les noranta-nou compareixences previstes, vuitanta-cinc es van materialitzar en el transcurs de la comissió en les sessions que es detallen a continuació:

1. Ana Iluminada Serna García, alcaldessa d'Albatera, 9 de juny de 2020
2. Manuel Iván Ros Rodes, alcalde d'Algorfa, 9 de juny de 2020
3. María Gómez García, alcaldessa d'Almoradí, 9 de juny de 2020
4. Miguel López Arenas, alcalde de Benejúzar, 25 de juny de 2020
5. Luis Vicente Mateo, alcalde de Benferri, 25 de juny de 2020
6. Luis Rodríguez Pérez, alcalde de Benijófar, 25 de juny de 2020
7. Teresa María Belmonte Sánchez, alcaldessa de Bigastro, 1 de juliol de 2020
8. Manuel Martínez Sirvent, alcalde de Callosa de Segura, 1 de juliol de 2020
9. María Inmaculada Úbeda Pascual, alcaldessa de Catral, 1 de juliol de 2020
10. José Manuel Penalva Casanova, alcalde de Crevillent, 16 de juliol de 2020
11. María Teresa Martínez Girona, alcaldessa de Daya Nueva, 16 de juliol de 2020
12. Pilar Díaz Rodríguez, alcaldessa de Jacarilla, 16 de juliol de 2020
13. José Joaquín Hernández Sáez, alcalde de Dolores, 16 de juliol de 2020

y técnicos de comunidades de regantes y sindicatos agrarios implantados en la Vega Baja y representantes de plataformas ciudadanas y entidades en defensa de los intereses ambientales implantadas en la Vega Baja. Asimismo, el plan de trabajo contemplaba la solicitud de documentación específica en relación con los aspectos objeto de estudio a la administración general del Estado, a la administración autonómica, a las administraciones locales (ayuntamientos afectados y Diputación de Alicante), a las comunidades de regantes de la Vega Baja y a las Corts Valencianes.

El calendario previsto para las reuniones de la comisión se vio alterado por la irrupción de la pandemia de COVID-19, el establecimiento de estado de alarma y las restricciones sanitarias establecidas, por lo que la primera sesión de compareixences se pospuso hasta el 9 de junio de 2020. Asimismo, con el objetivo de facilitar la celebración de compareixences reduciendo las necesidades de movilidad, se implementaron los medios para poder llevar a cabo compareixences telemáticas, las cuales, al igual que las compareixences presenciales, se encuentran íntegramente registradas en el Archivo Audiovisual de las Corts Valencianes y en el diario de sesiones de esta comisión de estudio.

De las noventa y nueve compareixences previstas, ochenta y cinco se materializaron en el transcurso de la comisión en las sesiones que se detallan a continuación:

1. Ana Iluminada Serna García, alcaldesa de Albatera, 9 de junio de 2020
2. Manuel Iván Ros Rodes, alcalde de Algorfa, 9 de junio de 2020
3. María Gómez García, alcaldesa de Almoradí, 9 de junio de 2020
4. Miguel López Arenas, alcalde de Benejúzar, 25 de junio de 2020
5. Luis Vicente Mateo, alcalde de Benferri, 25 de junio de 2020
6. Luis Rodríguez Pérez, alcalde de Benijófar, 25 de junio de 2020
7. Teresa María Belmonte Sánchez, alcaldesa de Bigastro, 1 de julio de 2020
8. Manuel Martínez Sirvent, alcalde de Callosa de Segura, 1 de julio de 2020
9. María Inmaculada Úbeda Pascual, alcaldesa de Catral, 1 de julio de 2020
10. José Manuel Penalva Casanova, alcalde de Crevillent, 16 de julio de 2020
11. María Teresa Martínez Girona, alcaldesa de Daya Nueva, 16 de julio de 2020
12. Pilar Díaz Rodríguez, alcaldesa de Jacarilla, 16 de julio de 2020
13. José Joaquín Hernández Sáez, alcalde de Dolores, 16 de julio de 2020

14. Francisco Cano Murcia, alcalde de Formentera del Segura, 29 de juliol de 2020

15. José Luis Sáez Pastor, alcalde de Guardamar del Segura, 29 de juliol de 2020

16. José Vicente Fernández Costa, alcalde de Daya Vieja, 29 de juliol de 2020

17. Antonio Bernabeu Santo, alcalde de Cox, 10 de setembre de 2020

18. Francisco Javier Mora Rocamora, alcalde de Granja de Rocamora, 10 de setembre de 2020

19. Antonio Pérez García, alcalde de Rojas, 10 de setembre de 2020

20. Manuela Ruiz Peral, alcaldessa de Redován, 10 de setembre de 2020

21. Emilio Bascuñana Galiano, alcalde d'Orihuela, 28 de setembre de 2020

22. Víctor Valverde Sáez, regidor d'Emergències, Agricultura, Desenvolupament Rural i Ocupació de l'Ajuntament d'Orihuela, 28 de setembre de 2020

23. Reyes Esquiva Mazón, alcalde pedani de Molins (Orihuela), 28 de setembre de 2020

24. Manuel Pineda Cuenca, alcalde de Rafal, 28 de setembre de 2020

25. José Manuel Butrón Sánchez, alcalde de Los Montesinos, 30 de setembre de 2020

26. Manuel Gil López, alcalde de San Isidro, 30 de setembre de 2020

27. José Sampere Ballester, alcalde de San Fulgencio, 30 de setembre de 2020

28. Juan de Dios Fresneda Arquero, alcalde de San Miguel de Salinas, 30 de setembre de 2020

29. José María Pérez Sánchez, alcalde de Pilar de la Horadada, 5 d'octubre de 2020

30. Eduardo Jorge Dolón Sánchez, alcalde de Torre Vieja, 5 d'octubre de 2020

31. María Loreto Serrano Pomares, alcaldessa de Santa Pola, 5 d'octubre de 2020

32. Jorge Antonio Díez Pomares, regidor de l'Ajuntament de Santa Pola, 5 d'octubre de 2020

33. Juan Marco Segura, catedràtic d'Enginyeria Hidràulica de la Universitat Politècnica de València, 9 de novembre de 2020

34. José Navarro Pedreño, catedràtic de Ciències Ambientals i Edafologia de la Universitat Miguel Hernández d'Elx, 9 de novembre de 2020

14. Francisco Cano Murcia, alcalde de Formentera del Segura, 29 de julio de 2020

15. José Luis Sáez Pastor, alcalde de Guardamar del Segura, 29 de julio de 2020

16. José Vicente Fernández Costa, alcalde de Daya Vieja, 29 de julio de 2020

17. Antonio Bernabeu Santo, alcalde de Cox, 10 de septiembre de 2020

18. Francisco Javier Mora Rocamora, alcalde de Granja de Rocamora, 10 de septiembre de 2020

19. Antonio Pérez García, alcalde de Rojas, 10 de septiembre de 2020

20. Manuela Ruiz Peral, alcaldesa de Redován, 10 de septiembre de 2020

21. Emilio Bascuñana Galiano, alcalde de Orihuela, 28 de septiembre de 2020

22. Víctor Valverde Sáez, concejal de Emergencias, Agricultura, Desarrollo Rural y Empleo del Ayuntamiento de Orihuela, 28 de septiembre de 2020

23. Reyes Esquiva Mazón, alcalde pedáneo de Molins (Orihuela), 28 de septiembre de 2020

24. Manuel Pineda Cuenca, alcalde de Rafal, 28 de septiembre de 2020

25. José Manuel Butrón Sánchez, alcalde de Los Montesinos, 30 de septiembre de 2020

26. Manuel Gil López, alcalde de San Isidro, 30 de septiembre de 2020

27. José Sampere Ballester, alcalde de San Fulgencio, 30 de septiembre de 2020

28. Juan de Dios Fresneda Arquero, alcalde de San Miguel de Salinas, 30 de septiembre de 2020

29. José María Pérez Sánchez, alcalde de Pilar de la Horadada, 5 de octubre de 2020

30. Eduardo Jorge Dolón Sánchez, alcalde de Torre Vieja, 5 de octubre de 2020

31. María Loreto Serrano Pomares, alcaldesa de Santa Pola, 5 de octubre de 2020

32. Jorge Antonio Díez Pomares, concejal del Ayuntamiento de Santa Pola, 5 de octubre de 2020

33. Juan Marco Segura, catedrático de Ingeniería Hidráulica de la Universitat Politècnica de València, 9 de noviembre de 2020

34. José Navarro Pedreño, catedrático de Ciencias Ambientales y Edafología de la Universitat Miguel Hernández d'Elx, 9 de noviembre de 2020

35. Jorge Olcina Cantos, catedràtic d'Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat d'Alacant, 9 de novembre de 2020

36. Francisca Segura Beltrán, catedràtica de Geografia Física de la Universitat de València, 9 de novembre de 2020

37. José Ignacio Lacomba Andueza, degà del Col·legi de Biòlegs de la Comunitat Valenciana, 23 de novembre de 2020

38. Samira Khodayar Pardo, representant del CEAM, 23 de novembre de 2020

39. Jorge Tamayo Carmona, director territorial d'Aemet a la Comunitat Valenciana, 23 de novembre de 2020

40. Félix Francés García, catedràtic d'Enginyeria Hidràulica i Medi ambient de la Universitat Politècnica de València, 3 de novembre de 2020

41. Ricardo Abadía Sánchez, director de l'EPSO de la Universitat Miguel Hernández, 23 de novembre de 2020

42. Antonio Aledo Tur, catedràtic de Sociologia Ambiental de la Universitat d'Alacant, 2 de desembre de 2020

43. Gregorio Canales Martínez, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat d'Alacant, 2 de desembre de 2020

44. Juan José Alonso Sanz, enginyer de camins del Grupo Hidraqua, 2 de desembre de 2020

45. Miguel Ángel Martí Dólera, representant del Col·legi d'Arquitectes d'Alacant, 2 de desembre de 2020

46. Joaquín Melgarejo Moreno, director de l'Institut de l'Aigua i de les Ciències Ambientals de la Universitat d'Alacant, 2 de desembre de 2020

47. Julia Martínez Fernández, directora tècnica de la Fundación Nueva Cultura del Agua, 9 de desembre de 2020

48. Gustavo Ruiz Alonso, advocat del Sindicato de Aguas de Dolores i de la Comunitat de Regants de Sant Felip Neri, 9 de desembre de 2020

49. Andrés Molina Giménez, secretari de l'Institut de l'Aigua i de les Ciències Ambientals de la Universitat d'Alacant, 9 de desembre de 2020

50. Francisco Cabezas Calvo-Rubio, director de la Fundación Instituto Euromediterráneo del Agua, 9 de desembre de 2020

51. José Manuel Carrillo Cañizares, enginyer agrònom i professor titular de matemàtiques de l'IES Gabriel Miró d'Orihuela, 9 de desembre de 2020

52. Julio Vicente Lizán, president i conseller delegat de l'empresa Emyplan, SA, d'Orihuela, 9 de desembre de 2020

53. Francisco Masip Andújar, tècnic d'Emergències de l'Ajuntament d'Orihuela, 17 de desembre de 2020

54. Pedro García Sepulcre, enginyer municipal de l'Ajuntament d'Orihuela, 17 de desembre de 2020

35. Jorge Olcina Cantos, catedrático de Análisis Geográfico Regional de la Universitat d'Alacant, 9 de noviembre de 2020

36. Francisca Segura Beltrán, catedrática de Geografía Física de la Universitat de València, 9 de noviembre de 2020

37. José Ignacio Lacomba Andueza, decano del Colegio de Biólogos de la Comunitat Valenciana, 23 de noviembre de 2020

38. Samira Khodayar Pardo, representante del CEAM, 23 de noviembre de 2020

39. Jorge Tamayo Carmona, director territorial de Aemet en la Comunitat Valenciana, 23 de noviembre de 2020

40. Félix Francés García, catedrático de Ingeniería Hidráulica y Medioambiente de la Universitat Politècnica de València, 3 de noviembre de 2020

41. Ricardo Abadía Sánchez, director de la EPSO de la Universitat Miguel Hernández, 23 de noviembre de 2020

42. Antonio Aledo Tur, catedrático de Sociología Ambiental de la Universitat d'Alacant, 2 de diciembre de 2020

43. Gregorio Canales Martínez, catedrático de Geografía Humana de la Universitat d'Alacant, 2 de diciembre de 2020

44. Juan José Alonso Sanz, ingeniero de caminos del Grupo Hidraqua, 2 de diciembre de 2020

45. Miguel Ángel Martí Dólera, representante del Colegio de Arquitectos de Alicante, 2 de diciembre de 2020

46. Joaquín Melgarejo Moreno, director del Instituto del Agua y de las Ciencias Ambientales de la Universitat d'Alacant, 2 de diciembre de 2020

47. Julia Martínez Fernández, directora técnica de la Fundación Nueva Cultura del Agua, 9 de diciembre de 2020

48. Gustavo Ruiz Alonso, abogado del Sindicato de Aguas de Dolores y de la Comunidad de Regantes de San Felipe Neri, 9 de diciembre de 2020

49. Andrés Molina Giménez, secretario del Instituto del Agua y de las Ciencias Ambientales de la Universitat d'Alacant, 9 de diciembre de 2020

50. Francisco Cabezas Calvo-Rubio, director de la Fundación Instituto Euromediterráneo del Agua, 9 de diciembre de 2020

51. José Manuel Carrillo Cañizares, ingeniero agrónomo y profesor titular de matemáticas del IES Gabriel Miró de Orihuela, 9 de diciembre de 2020

52. Julio Vicente Lizán, presidente y consejero delegado de la empresa Emyplan, SA, de Orihuela, 9 de diciembre de 2020

53. Francisco Masip Andújar, técnico de Emergencias del Ayuntamiento de Orihuela, 17 de diciembre de 2020

54. Pedro García Sepulcre, ingeniero municipal del Ayuntamiento de Orihuela, 17 de diciembre de 2020

55. José Mira Fernández, cap de l'Àrea Operativa del Baix Segura del Consorci de Bombers de la Diputació Provincial d'Alacant, 17 de desembre de 2020

56. Rubén Selma Hernández, agent de la Policia Local d'Orihuela, 17 de desembre de 2020

57. Cosme Javaloyes Sánchez, president de l'Asociación de Empresarios del Polígono Industrial Puente Alto d'Orihuela, 17 de desembre de 2020

58. Manuel Aldeguer Sánchez, director general de l'Aigua de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana, 14 de gener de 2020

59. José María Ángel Batalla, secretari autonòmic de Seguretat i Emergències de la Conselleria de Justícia, Interior i Administració Pública de la Generalitat Valenciana, 14 de gener de 2020

60. Francisco Zapata Raboso, tècnic de la Direcció Territorial d'Alacant de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana, 14 de gener de 2020

61. Pedro Muguruza Oxinaga, tècnic de la Direcció General d'Agricultura de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana, 14 de gener de 2020

62. Rosa Pardo Marín, directora general de Política Territorial i Paisatge, de la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat de la Generalitat Valenciana, 14 de gener de 2020

63. Vicente Doménech Gregori, subdirector general d'Ordenació del Territori i Paisatge de la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat de la Generalitat Valenciana, 20 de gener de 2020

64. Jeroni Bañuls García, cap del Servei d'Ordenació del Territori de la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat de la Generalitat Valenciana, 20 de gener de 2020

65. Vicente Joaquín García Nebot, director general d'Urbanisme de la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat de la Generalitat Valenciana, 20 de gener de 2020

66. Alberto Rubio Garrido, director general de Qualitat, Rehabilitació i Eficiència Energètica de la Conselleria d'Habitatge i Arquitectura Bioclimàtica de la Generalitat Valenciana, 20 de gener de 2020

67. Begoña Soriano Lanzarote, directora de l'Institut Valencià de l'Edificació, 20 de gener de 2020

68. Roger Llanes Ribas, secretari autonòmic d'Agricultura i Desenvolupament Rural de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana, 27 de gener de 2020

69. José Manuel López Grima, portaveu de Segura Transparente, 27 de gener de 2020

70. José Antonio Gómiz Martínez, membre de Segura Transparente, 27 de gener de 2020

55. José Mira Fernández, jefe del Área Operativa de la Vega Baja del Consorcio de Bomberos de la Diputación Provincial de Alicante, 17 de diciembre de 2020

56. Rubén Selma Hernández, agente de la Policía Local de Orihuela, 17 de diciembre de 2020

57. Cosme Javaloyes Sánchez, presidente de la Asociación de Empresarios del Polígono Industrial Puente Alto de Orihuela, 17 de diciembre de 2020

58. Manuel Aldeguer Sánchez, director general del Agua de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana, 14 de enero de 2020

59. José María Ángel Batalla, secretario autonómico de Seguridad y Emergencias de la Conselleria de Justicia, Interior y Administración Pública de la Generalitat Valenciana, 14 de enero de 2020

60. Francisco Zapata Raboso, técnico de la Dirección Territorial de Alicante de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana, 14 de enero de 2020

61. Pedro Muguruza Oxinaga, técnico de la Dirección General de Agricultura de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana, 14 de enero de 2020

62. Rosa Pardo Marín, directora general de Política Territorial y Paisaje, de la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad de la Generalitat Valenciana, 14 de enero de 2020

63. Vicente Doménech Gregori, subdirector general de Ordenación del Territorio y Paisaje de la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad de la Generalitat Valenciana, 20 de enero de 2020

64. Jeroni Bañuls García, jefe del Servicio de Ordenación del Territorio de la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad de la Generalitat Valenciana, 20 de enero de 2020

65. Vicente Joaquín García Nebot, director general de Urbanismo de la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad de la Generalitat Valenciana, 20 de enero de 2020

66. Alberto Rubio Garrido, director general de Calidad, Rehabilitación y Eficiencia Energética de la Conselleria de Vivienda y Arquitectura Bioclimática de la Generalitat Valenciana, 20 de enero de 2020

67. Begoña Soriano Lanzarote, directora del Instituto Valenciano de la Edificación, 20 de enero de 2020

68. Roger Llanes Ribas, secretario autonómico de Agricultura y Desarrollo Rural de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana, 27 de enero de 2020

69. José Manuel López Grima, portavoz de Segura Transparente, 27 de enero de 2020

70. José Antonio Gómiz Martínez, miembro de Segura Transparente, 27 de enero de 2020

71. Armando Ortuño Padilla, coordinador tècnic del Foro Fuerza Vega Baja, 27 de gener de 2020

72. Miguel Ángel Pavón García, portaveu de l'Asociación Amigos de los Humedales del Sur de Alicante, 27 de gener de 2020

73. Diego Martínez Ruiz, president de l'Asociación Alcachofa de la Vega Baja, 18 de febrer de 2020

74. José Jesús Sanmartín Pardo, responsable sectorial de regadiu de la Unió de Llauradors a la província d'Alacant, 18 de febrer de 2020

75. Pedro Mompean Madrid, president i jutge del Jutjat Privatiu d'Aigües d'Orihuela, 18 de febrer de 2020

76. José Antonio Andújar Alonso, president de la Comunitat de Regants Regs de Llevant Marge Dreta, 18 de febrer de 2020

77. Manuel Cabrera Filiu, síndic de la sèquia Río del Jutjat Privatiu d'Aigües de l'Assut d'Alfeitamí, 18 de febrer de 2020

78. Pascual Gómez Seva, jutge d'Aigües del Jutjat Privatiu d'Aigües de Callosa de Segura, 23 de febrer de 2020

79. Carlos Barrera García, jutge d'Aigües del Jutjat Privatiu d'Aigües de l'Assut d'Alfeitamí, 23 de febrer de 2020

80. Eladio Aniorte Aparicio, president ASAJA-Alacant, 23 de febrer de 2020

81. Daniel Martínez García, Jutjat Privatiu d'Aigües de l'Assut d'Alfeitamí, 23 de febrer de 2020

82. José Luis García Salcedo, secretari de la Comunitat de Regants Sant Felip Neri, 23 de febrer de 2020

83. Miguel Pedro Mazón Balaguer, secretari del Jutjat Privatiu d'Aigües d'Orihuela, 3 de març de 2021

84. Carlos Germán Escudero, vocal del Sindicat Central de Regants de l'Aqüeducte Tajo-Segura en representació de la zona de la Pedrera i assessor de les comunitats de regants Regs de Llevant Marge Dret del Segura, Santo Domingo, Campo Salinas, San Miguel i Villamartín, 3 de març de 2021

85. Juan Miguel Montaner Alonso, membre de la comissió executiva i coordinador de les comarques alacantines de la Unió de Llauradors, 3 de març de 2021.

Malgrat reiterats intents per part de la mesa de la comissió d'estudi per aconseguir que es materialitzaren les nou compareixences de càrrecs públics i tècnics de la Confederació Hidrogràfica del Segura, aquest organisme autònom del Ministeri de Transició Ecològica i Repte Demogràfic, competent en la planificació i la gestió del domini públic hidràulic de la demarcació hidrogràfica del Segura, va declinar participar en aquesta comissió d'estudi per entendre que les Corts Valencianes s'extralimiten en les seues competències en sol·licitar la participació de persones vinculades a l'administració general de l'Estat en una comissió d'estudi ja que es tracta d'un parlament autonòmic. Els diputats i les diputades d'aquesta comissió i els serveis

71. Armando Ortuño Padilla, coordinador tècnic del Foro Fuerza Vega Baja, 27 de enero de 2020

72. Miguel Ángel Pavón García, portavoz de la Asociación Amigos de los Humedales del Sur de Alicante, 27 de enero de 2020

73. Diego Martínez Ruiz, presidente de la Asociación Alcachofa de la Vega Baja, 18 de febrero de 2020

74. José Jesús Sanmartín Pardo, responsable sectorial de regadío de la Unió de Llauradors en la provincia de Alicante, 18 de febrero de 2020

75. Pedro Mompean Madrid, presidente y juez del Juzgado Privativo de Aguas de Orihuela, 18 de febrero de 2020

76. José Antonio Andújar Alonso, presidente de la Comunidad de Regantes Riegos de Levante Margen Derecha, 18 de febrero de 2020

77. Manuel Cabrera Filiu, síndico de la acequia Río del Juzgado Privativo de Aguas del Azud de Alfeitamí, 18 de febrero de 2020

78. Pascual Gómez Seva, juez de Aguas del Juzgado Privativo de Aguas de Callosa de Segura, 23 de febrero de 2020

79. Carlos Barrera García, juez de Aguas del Juzgado Privativo de Aguas del Azud de Alfeitamí, 23 de febrero de 2020

80. Eladio Aniorte Aparicio, presidente ASAJA-Alicante, 23 de febrero de 2020

81. Daniel Martínez García, Juzgado Privativo de Aguas del Azud de Alfeitamí, 23 de febrero de 2020

82. José Luis García Salcedo, secretario de la Comunidad de Regantes San Felipe Neri, 23 de febrero de 2020

83. Miguel Pedro Mazón Balaguer, secretario del Juzgado Privativo de Aguas de Orihuela, 3 de marzo de 2021

84. Carlos Germán Escudero, vocal del Sindicato Central de Regantes del Acueducto Tajo-Segura en representación de la zona de la Pedrera y asesor de las comunidades de regantes Riegos de Levante Margen Derecha del Segura, Santo Domingo, Campo Salinas, San Miguel y Villamartín, 3 de marzo de 2021

85. Juan Miguel Montaner Alonso, miembro de la comisión ejecutiva y coordinador de las comarcas alicantinas de la Unió de Llauradors, 3 de marzo de 2021.

A pesar de reiterados intentos por parte de la mesa de la comisión de estudio para conseguir la materialización de las nueve comparecencias de cargos públicos y técnicos de la Confederación Hidrogràfica del Segura, este organismo autónomo del Ministerio de Transición Ecológica y Reto Demogràfic, competente en la planificación y gestión del dominio público hidràulico de la demarcación hidrogràfica del Segura, declinó participar en esta comisión de estudio por entender que las Corts Valencianes se extralimitan en sus competencias al solicitar la participación de personas vinculadas a la administración general del Estado en una comisión de estudio al tratarse de un parlamento autonómico. Dicha opinión no es compartida por los diputados y diputadas de esta

jurídics de les Corts Valencianes no comparteixen aquesta opinió. També van declinar participar en aquesta comissió cinc persones més (persones expertes) per diversos motius.

Els retards acumulats derivats de la pandèmia de COVID-19 van obligar a acordar una pròrroga de termini de la comissió fins al final d'aquest període de sessions, malgrat l'habilitació excepcional del mes de gener de 2021 —període d'inactivitat parlamentària establert legalment— per a continuar els treballs de la comissió. La sol·licitud de pròrroga va haver de sotmetre's a votació pel Ple de les Corts Valencianes en no aconseguir-se la unanimitat en la votació en comissió pel vot en contra del Grup Parlamentari Vox. El Ple de les Corts Valencianes va aprovar aquesta pròrroga en la sessió de 10 de febrer de 2021, amb el vot favorable de tots els grups parlamentaris, excepte Vox Comunidad Valenciana.

En la sessió de la comissió del 3 de març de 2021 es va acordar fixar el termini per a registrar les propostes de dictamen realitzades pels grups parlamentaris el 26 de maig de 2021 i celebrar el 31 de maig de 2021 la sessió de debat i votació d'aquestes propostes per part de la comissió.

En aquest punt, volem deixar constància del nostre agraïment a totes les persones que han participat en els treballs d'aquesta comissió, a les institucions i a les persones que ens han tramés documentació per escrit. La seua contribució ha sigut vital per a desenvolupar els treballs d'aquesta comissió i per a fer llum sobre totes les qüestions objecte d'estudi. També volem posar de manifest el nostre agraïment a tot el personal de les Corts Valencianes per la seua professionalitat i col·laboració imprescindible per a dur a terme el nostre treball parlamentari.

En aquest dictamen es recullen les conclusions assolides amb relació als quatre objectius de la comissió d'estudi. En el transcurs d'aquesta comissió s'ha utilitzat una quantitat ingent d'informació, documentació i coneixement sobre la prevenció i la gestió d'inundacions al Baix Segura, amb especial atenció a l'esdeveniment de DANA de setembre de 2019 que va afectar catastròficament la comarca. Per tant, s'inclouen com a annexos a aquest dictamen el diari de sessions de la comissió i el conjunt de la informació i la documentació que ha rebut.

Així mateix, considerem que el contingut d'aquest dictamen pot contribuir als treballs i als processos de presa de decisions en altres estaments de l'administració pública, i també a processos de participació pública, raó per la qual sol·licitem que es trameta, juntament amb tots els annexos, a totes les conselleries de la Generalitat Valenciana, a la Confederació Hidrogràfica del Segura, a les carteres ministerials del Govern d'Espanya amb competències en matèria d'aigua, prevenció d'inundacions, agricultura, infraestructures de transport i mobilitat, agenda urbana i desenvolupament rural, a tots els ajuntaments afectats per l'episodi de DANA de 2019 al Baix Segura, a la Diputació d'Alacant, al Govern de la Regió de Múrcia, i a totes les persones que han comparegut en aquesta comissió d'estudi.

2. L'episodi meteorològic de DANA de setembre de 2019 i abast de la inundació al Baix Segura

Entre l'11 i el 14 de setembre de 2019 es va produir un episodi de precipitacions torrencials que va afectar la

comissió ni per los servicios jurídicos de las Corts Valencianes. También declinaron participar en esta comisión otras cinco personas (personas expertas) por diversos motivos.

Los retrasos acumulados derivados de la pandemia de COVID-19 obligaron a acordar una prórroga de plazo de la comisión hasta el final del presente periodo de sesiones, a pesar de la habilitación excepcional del mes de enero de 2021 —periodo de inactividad parlamentaria establecido legalmente— para continuar los trabajos de la comisión. La solicitud de prórroga hubo de someterse a votación por el Pleno de las Corts Valencianes al no alcanzarse la unanimidad en la votación en comisión por el voto en contra del Grupo Parlamentario Vox. Dicha prórroga fue aprobada por el Pleno de las Corts Valencianes en su sesión de 10 de febrero de 2021, con el voto favorable de todos los grupos parlamentarios, excepto Vox Comunidad Valenciana.

En la sesión de la comisión celebrada el 3 de marzo de 2021 se acordó fijar el plazo para el registro de las propuestas de dictamen realizadas por los grupos parlamentarios en el 26 de mayo de 2021 y celebrar el 31 de mayo de 2021 la sesión de debate y votación de dichas propuestas por parte de la comisión.

En este punto, queremos dejar constancia de nuestro agradecimiento a todas las personas que han participado en los trabajos de esta comisión, así como a las instituciones y personas que nos han remitido documentación por escrito. Su contribución ha sido vital para el desarrollo de los trabajos de esta comisión y para arrojar luz en torno a todas las cuestiones objeto de estudio. También queremos poner de manifiesto nuestro agradecimiento a todo el personal de las Corts Valencianes por su profesionalidad y colaboración imprescindible para llevar a cabo nuestro trabajo parlamentario.

En el presente dictamen se recogen las conclusiones alcanzadas en relación con los cuatro objetivos de la comisión de estudio. En el transcurso de esta comisión se ha manejado una cantidad ingente de información, documentación y conocimiento en relación con la prevención y gestión de inundaciones en la Vega Baja, prestando especial atención al evento de DANA de septiembre de 2019 que afectó catastróficamente la comarca. Por tanto, se incluyen como anexos a este dictamen el diario de sesiones de la comisión, así como el conjunto de la información y documentación recibida por esta.

Asimismo, consideramos que el contenido de este dictamen puede contribuir a los trabajos y procesos de toma de decisiones en otros estamentos de la administración pública, así como a procesos de participación pública, razón por la cual solicitamos que se remita, junto con todos sus anexos, a todas las consellerías de la Generalitat Valenciana, a la Confederación Hidrográfica del Segura, a las carteras ministeriales del Gobierno de España con competencias en materia de agua, prevención de inundaciones, agricultura, infraestructuras de transporte y movilidad, agenda urbana y desarrollo rural, a todos los ayuntamientos afectados por el episodio de DANA de 2019 en la Vega Baja, a la Diputación de Alicante, al Gobierno de la Región de Murcia, y a todas las personas que han comparecido en esta comisión de estudio.

2. El episodio meteorológico de DANA de septiembre de 2019 y alcance de la inundación en la Vega Baja

Entre el 11 y el 14 de septiembre de 2019 se produjo un episodio de precipitaciones torrenciales que afectó a la

Comunitat Valenciana i la Regió de Múrcia, precipitacions que van arribar a ser històriques i catastròfiques a la comarca del Baix Segura, amb quantitats que van arribar a superar els 500 mm a Orihuela i els 300 mm a altres localitats del nord d'Alacant, del Baix Segura i altres zones de la Vall d'Albaida. Aquestes pluges torrencials unides al temporal de llevant que va tenir lloc simultàniament, amb ones fins a 8 metres i pujades del nivell de la mar fins a mig metre, van configurar les característiques fonamentals d'aquest episodi meteorològic extrem que va incidir sobre el Baix Segura i va tenir conseqüències catastròfiques.

L'informe tècnic que l'Agència Espanyola de Meteorologia va trametre a aquesta comissió destaca la intensitat extrema d'aquest episodi meteorològic i el caràcter extraordinari:

«A partir d'últimes hores del dilluns dia 9, es va produir l'entrada d'una DANA (depressió aïllada en nivells alts) pel Cantàbric oriental que es va desplaçar al llarg del dimarts 10 de nord a sud per l'est de la península i va roman-dre estacionària entre el sud-est peninsular i el nord d'Àfrica durant els següents dies fins al divendres 13.

En capes baixes es va observar un intens flux de vent humit i inestable de l'est que, a més de les precipitacions d'intensitat torrencial que es van produir a diversos punts de la Comunitat Valenciana i de la Regió de Múrcia, i que van arribar a ser històriques i catastròfiques a comarques com el Baix Segura, va generar un important temporal de llevant, amb intervals de vent del nord-est força 8 i mar molt grossa, amb ones que van superar els 4 metres [...].

El desplaçament de la baixa en altura de nord a sud a partir del dia 11 i de sud a nord a partir del 13, i el del jet en capes baixes de nord a sud el dia 12, van ser els elements rectors dels sistemes convectius que es van desenvolupar i que van focalitzar les precipitacions al sud de la província de València, a la d'Alacant i a la Regió de Múrcia.

Un últim element que sempre és present als temporals de llevant és la pujada del nivell de la mar a causa del trànsit de sistemes de baixes pressions. Els mareògrafs de Ports de l'Estat van arribar a registrar ascensos de quasi mig metre en aigües costaneres de la província d'Alacant. [...]

La seqüència d'imatges radar del dia 12 mostra la presència de diversos trens convectius que durant la matinada del dijous 12 van afectar les comarques del nord d'Alacant i sud de València per a, posteriorment, desplaçar-se cap al sud i afectar a migdia la comarca del Baix Segura i de vesprada el litoral del Baix Vinalopó.

La major adversitat de l'episodi es va produir a la comarca del Baix Segura, on el temporal va descarregar amb intensitat torrencial en dues fases, cap a migdia del dia 12, quan es van registrar 225.0 l/m², dels quals 184.4 en dues hores en el pluviòmetre que la Confederació Hidrogràfica del Segura té a Orihuela. Menys de 24 hores després, a primera hora del matí del dia 13, amb el moviment de la DANA cap al nord, un nou ruixat d'intensitat torrencial va descarregar sobre la comarca, amb 191.0 l/m² acumulats entre les 7 i les 10 del matí dels quals 74.4 en una hora (a partir de 60 mm/h Aemet considera que una precipitació té caràcter torrencial).

El valor més alt de precipitació durant el temporal es va registrar en el pluviòmetre que la Confederació Hidrogràfica

Comunitat Valenciana y a la Región de Murcia, precipitaciones que llegaron a ser históricas y catastróficas en la comarca de la Vega Baja del Segura, con cantidades que llegaron a superar los 500 mm en Orihuela y los 300 mm en otras localidades del norte de Alicante, de la Vega Baja y otras zonas de la Vall d'Albaida. Estas lluvias torrenciales unidas al temporal de levante que tuvo lugar simultáneamente, con olas de hasta 8 metros y subidas del nivel del mar de hasta medio metro, configuraron las características fundamentales de este episodio meteorológico extremo que incidió sobre la Vega Baja del Segura y tuvo consecuencias catastróficas.

El informe técnico que la Agencia Española de Meteorología remitió a esta comisión destaca la intensidad extrema de este episodio meteorológico, así como su carácter extraordinario:

«A partir de últimas horas del lunes día 9, se produjo la entrada de una DANA (depresión aislada en niveles altos) por el Cantábrico oriental, desplazándose a lo largo del martes 10 de norte a sur por el este de la península y permaneciendo estacionaria entre el sureste peninsular y el norte de África durante los días siguientes hasta el viernes 13.

En capas bajas se observó un intenso flujo de viento húmedo e inestable del este que, además de las precipitaciones de intensidad torrencial que se produjeron en diversos puntos de la Comunidad Valenciana y de la Región de Murcia, y que llegaron a ser históricas y catastróficas en comarcas como la Vega Baja, generó un importante temporal de levante, con intervalos de viento del nordeste fuerza 8 y mar muy gruesa, con olas que superaron los 4 metros [...].

El desplazamiento de la baja en altura de norte a sur a partir del día 11 y de sur a norte a partir del 13, y el del chorro en capas bajas de norte a sur el día 12, fueron los elementos rectores de los sistemas convectivos que se desarrollaron y que focalizaron las precipitaciones en el sur de la provincia de Valencia, en la de Alicante y en la Región de Murcia.

Un último elemento que siempre está presente en los temporales de levante es la subida del nivel del mar a causa del tránsito de sistemas de bajas presiones. Los mareógrafos de Puertos del Estado llegaron a registrar ascensos de casi medio metro en aguas costeras de la provincia de Alicante. [...]

La secuencia de imágenes radar del día 12 muestra la presencia de varios trenes convectivos que durante la madrugada del jueves 12 afectaron a las comarcas del norte de Alicante y sur de Valencia para posteriormente desplazarse hacia el sur, afectando a mediodía a la comarca de la Vega Baja y por la tarde al litoral del Baix Vinalopó.

La mayor adversidad del episodio se produjo en la comarca de la Vega Baja, donde el temporal descargó con intensidad torrencial en dos fases, en el entorno del mediodía del día 12, cuando se registraron 225.0 l/m², de los cuales 184.4 en dos horas en el pluviómetro que la Confederación Hidrogràfica del Segura tiene en Orihuela. Menos de 24 horas después, a primera hora de la mañana del día 13, con el movimiento de la DANA hacia el norte, un nuevo chubasco de intensidad torrencial descargó sobre la comarca, con 191.0 l/m² acumulados entre las 7 y las 10 de la mañana de los cuales 74.4 en una hora (a partir de 60 mm/h Aemet considera que una precipitación tiene carácter torrencial).

El valor más alto de precipitación durante el temporal se registró en el pluviómetro que la Confederación

del Segura té a Orihuela, on es van acumular 521.6 l/m², dels quals 461.6 en 24 hores, entre les 10.00 del dia 12 i les 10.00 del dia 13, hora oficial. En el pluviòmetre d'Aemet al centre de la ciutat es van registrar 472.8 l/m².

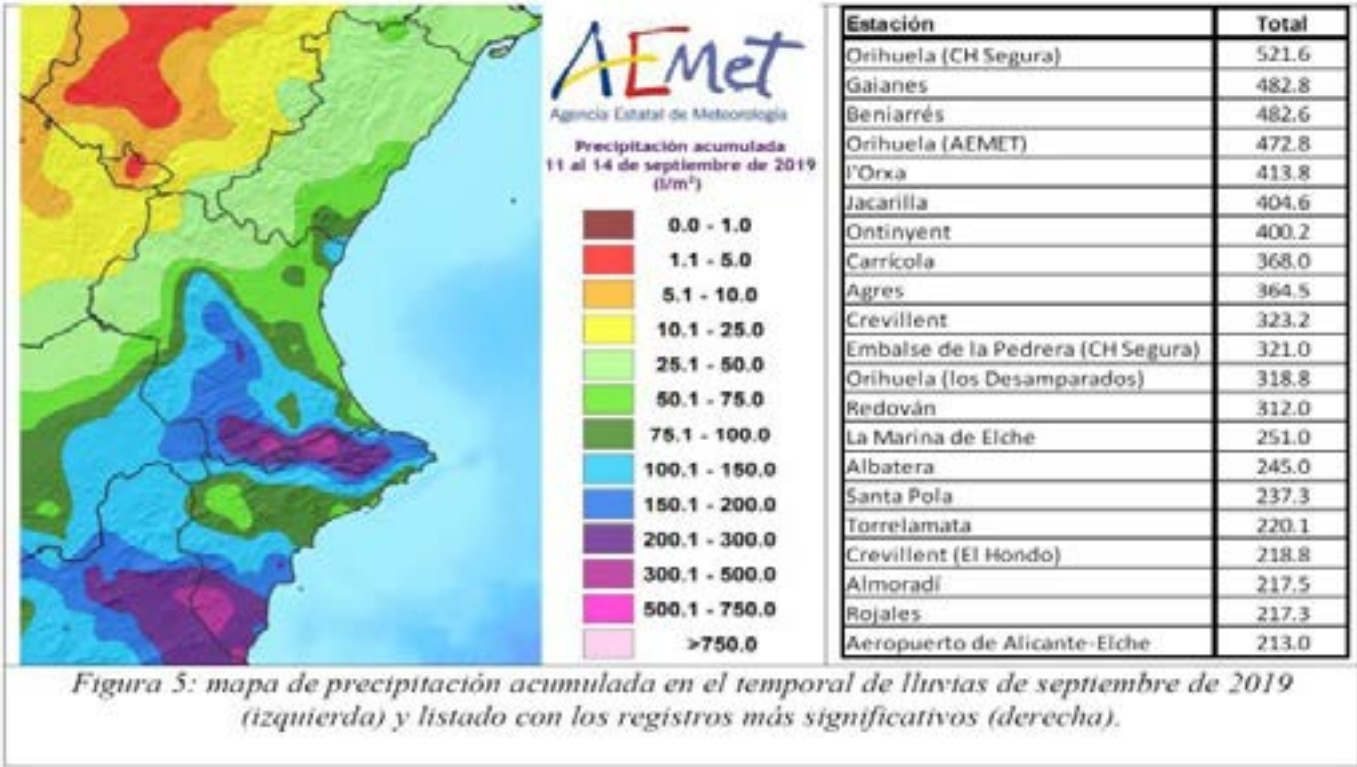
A Orihuela [...] en 106 anys de dades, els registres en 24 hores del dia 12 són els més alts de la sèrie, i el mes de setembre de 2019, amb 473.4 l/m² en l'observatori d'Aemet, és el mes amb més precipitació acumulada a la ciutat i supera els 328.7 de novembre de 1987 i els 273.0 d'abril de 1946.

Orihuela no és una excepció [...] les precipitacions diàries registrades en aquest episodi van superar, amb molta diferència, les anteriors efemèrides de precipitacions màximes diàries del mes de setembre i les absolutes en observatoris com Cartagena (dades des de 1988), Múrcia (dades des de 1984) i Alcantarilla (dades des de 1941) [...].

Hidrográfica del Segura tiene en Orihuela, donde se acumularon 521.6 l/m², de los cuales 461.6 en 24 horas, entre las 10:00 del día 12 y las 10:00 del día 13, hora oficial. En el pluviómetro de Aemet en el centro de la ciudad se registraron 472.8 l/m².

En Orihuela [...] en 106 años de datos, los registros en 24 horas del día 12 son los más altos de la serie, y el mes de septiembre de 2019, con 473.4 l/m² en el observatorio de Aemet, pasa a ser el mes con más precipitación acumulada en la ciudad, superando los 328.7 de noviembre de 1987 y los 273.0 de abril de 1946.

Orihuela no es una excepción [...] las precipitaciones diarias registradas en este episodio superaron, con mucha diferencia, a las anteriores efemérides de precipitaciones máximas diarias del mes de septiembre y a las absolutes en observatorios como Cartagena (datos desde 1988), Murcia (datos desde 1984) y Alcantarilla (datos desde 1941) [...].

La circulació d'una DANA tan profunda pel sud de la península en una data tan primerenca de la tardor climatològica, en la primera meitat de setembre, és un fet extremadament anòmal [...].

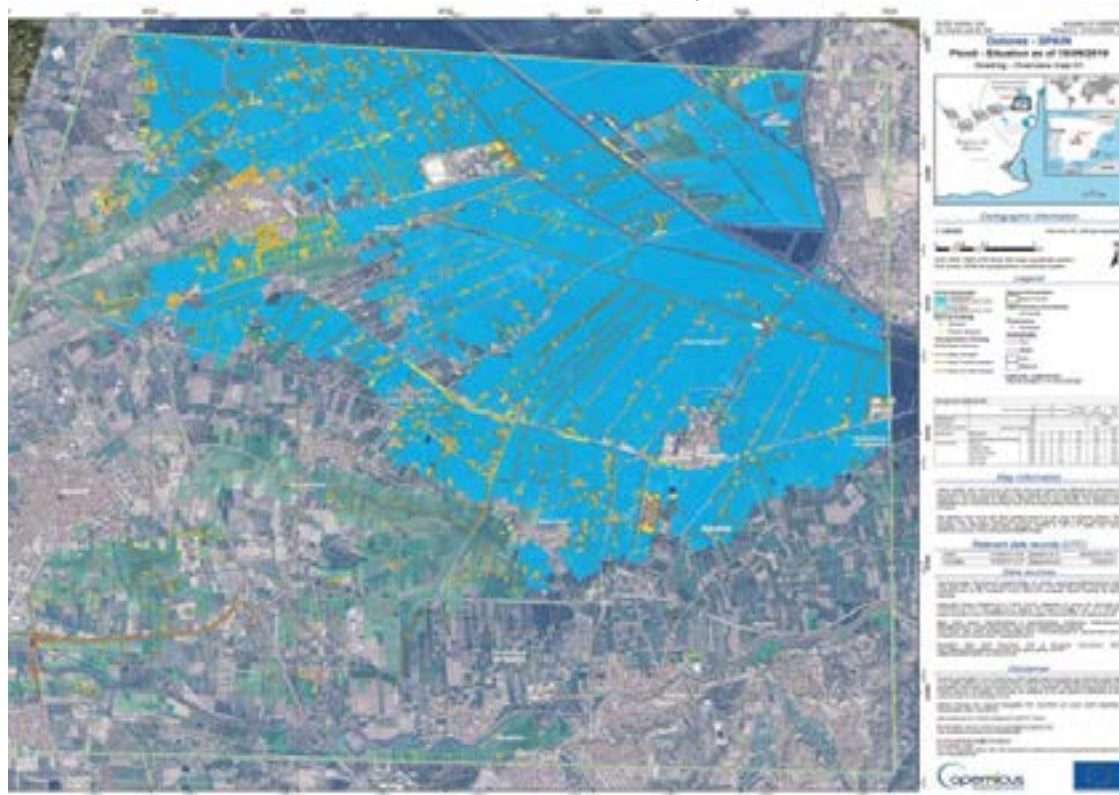
Prenent com a referència la sèrie històrica de precipitacions al Baix Segura des de 1950 a 2019, quant a precipitació acumulada, el registre al Baix Segura el mes de setembre de 2019 és el més alt de la sèrie, amb una mitjana comarcal de precipitació de 267.0 l/m², la qual cosa suposa un 15 % més de precipitació que durant el mes de setembre de 1989, que és el segon en la llista ordenada de màxima precipitació mensual a la comarca del Baix Segura [...].

La circulación de una DANA tan profunda por el sur de la península en una fecha tan temprana del otoño climático, en la primera mitad de septiembre, es un hecho extremadamente anómalo [...].

Tomando como referencia la serie histórica de precipitaciones en la Vega Baja desde 1950 a 2019, en cuanto a precipitación acumulada, el registro en la Vega Baja en el mes de septiembre de 2019 es el más alto de la serie, con un promedio comarcal de precipitación de 267.0 l/m², lo que supone un 15 % más de precipitación que durante el mes de septiembre de 1989, que es el segundo en la lista ordenada de máxima precipitación mensual en la comarca de la Vega Baja [...].

Quant a la precipitació màxima en 24 hores, el màxim acumulat també es va registrar en el temporal de setembre de 2019, durant el dia pluviomètric 12 (entre les 07 UTC del dia 12 de setembre de 2019 i les 07 UTC del dia 13), la qual cosa dona idea de l'excelsitud d'aquest temporal, ja que durant aquest es va acumular la major quantitat de precipitació en un episodi i en 24 hores a la comarca del Baix Segura. [...] El període de retorn estimat per a una precipitació acumulada en 24 hores com la registrada el 12 de setembre de 2019 és superior a dos segles».

La superfície inundada va arribar pràcticament a tots els municipis de la comarca del Baix Segura, així com a Crevillent i Santa Pola, tal com es pot apreciar en el mapa següent referit a la situació d'inundació a 18 de setembre de 2019 (extret de Biener Camacho, S. i Prieto Cerdán, A. (2019): «Inundaciones de septiembre de 2019 en la Vega Baja del Segura: causas y consecuencias», *Canelobre*, número 70):

Mapa de situació de les inundacions a 18 de setembre de 2019. Font: Copernicus Emergency Management Service EMRS388, Unió Europea.

3. Canvi climàtic i precipitacions torrencials

L'informe tècnic remès per Aemet a aquesta comissió conclou, en relació amb els aspectes climàtics, que:

«En les últimes dècades s'ha observat [a la Comunitat Valenciana] un canvi en els elements del clima que formen les condicions de contorn adequades amb les quals es desenvolupen les precipitacions torrencials: increment de la temperatura de l'aire i de la temperatura superficial de la mar que han donat lloc a una major evaporació, que està fortament relacionada amb la major disponibilitat d'aigua

En cuanto a la precipitación máxima en 24 horas, el máximo acumulado también se registró en el temporal de septiembre de 2019, durante el día pluviométrico 12 (entre las 07 UTC del día 12 de septiembre de 2019 y las 07 UTC del día 13), lo que da idea de la excepcionalidad de este temporal, ya que durante él se acumuló la mayor cantidad de precipitación en un episodio y en 24 horas en la comarca de la Vega Baja. [...] El periodo de retorno estimado para una precipitación acumulada en 24 horas como la registrada el 12 de septiembre de 2019 es superior a dos siglos».

La superficie inundada alcanzó prácticamente a todos los municipios de la comarca de la Vega Baja, así como a Crevillent y Santa Pola, tal como se puede apreciar en el siguiente mapa referido a la situación de inundación a 18 de septiembre de 2019 (extraído de Biener Camacho, S. y Prieto Cerdán, A. (2019): «Inundaciones de septiembre de 2019 en la Vega Baja del Segura: causas y consecuencias», *Canelobre*, número 70):

Mapa de situación de las inundaciones a fecha de 18 de septiembre de 2019. Fuente: Copernicus Emergency Management Service EMRS388, Unión Europea.

3. Cambio climático y precipitaciones torrenciales

El informe técnico remitido por Aemet a esta comisión concluye, en relación con los aspectos climáticos, que:

«En las últimas décadas se ha venido observando [en la Comunitat Valenciana] un cambio en los elementos del clima que forman las condiciones de contorno adecuadas bajo las cuales se desarrollan las precipitaciones torrenciales: incremento de la temperatura del aire y de la temperatura superficial del mar que han dado lugar a una mayor evaporación, que está fuertemente relacionada con la mayor

total en la columna atmosfèrica a l'estiu i al principi de la tardor, cosa que finalment pot conduir a una major intensitat en les precipitacions.

L'augment de les temperatures registrat a la Comunitat Valenciana en les últimes dècades és coherent amb les estimacions que proporcionen els escenaris regionalitzats de canvi climàtic, i hi ha poca incertesa que aquesta tendència continuarà durant el segle XXI.

S'ha observat una major intensitat i volum de precipitació acumulada en les precipitacions intenses a la Comunitat Valenciana, encara que hi ha una gran incertesa quant a la tendència d'aquestes durant el segle XXI.»

Les conclusions de l'informe esmentat així com la informació traslladada per les persones expertes en matèries vinculades amb l'estudi del canvi climàtic i les seues conseqüències que compareixen en aquesta comissió, indiquen que, aplicant el principi de precaució, resulta raonable esperar una major recurrència de precipitacions torrencials a la comarca del Baix Segura.

4. Factors que intervenen en el nivell de gravetat de les inundacions al Baix Segura

4.1. Característiques geomorfològiques de la comarca del Baix Segura

Des del punt de vista geomorfològic, el territori del Baix Segura és un espai deprimit d'una elevada complexitat i activitat, ja que els ventalls al·luvials dels rius Segura i Vinalopó i de les rambles que drenen cap a aquest territori es troben en formació i és un territori tectònicament actiu. Pràcticament tot el territori del Baix Segura està a menys de 10 m. s. n. m., i una bona part, al voltant de la llacuna del Fondo d'Elx, no supera els 3 m. s. n. m.

En la seua compareixença en aquesta comissió, la catedràtica Francisca Segura va descriure les característiques geomorfològiques d'aquest territori en els termes següents:

«[...] la comarca del Baix Segura, situada en la conca baixa del riu Segura, des del punt de vista estructural, és una depressió envoltada de serres d'escassa altitud. Consisteix en una estructura de subsidència delimitada al nord per una falla de direcció (falla de Crevillent, continuació del sistema de falles Cadis-Alacant, CF) i al sud per la falla del Segura (ENE-WSW) per on discorre el riu. A més, les falles de San Miguel de Salinas i Torreveja creuen la vall del baix Segura i arriben fins a les llacunes de Torreveja i la Mata. La complexa tectònica del sector ha deixat un conjunt de blocs afonats i elevats. La configuració morfològica actual del sector consisteix en un vorell muntanyenc que embolica la depressió, on es distingeixen els elements següents:

– Pel nord, la zona al·luvial formada per dues grans unitats:

El sector de ventalls al·luvials de la serra de Crevillent
El gran ventall al·luvial del Vinalopó

disponibilidad de agua total en la columna atmosférica en verano y al principio del otoño, lo cual finalmente puede conducir a una mayor intensidad en las precipitaciones.

El aumento de las temperaturas registrado en la Comunitat Valenciana en las últimas décadas es coherente con las estimaciones que proporcionan los escenarios regionalizados de cambio climático, habiendo poca incertidumbre de que esta tendencia va a continuar durante el siglo XXI.

Se ha observado una mayor intensidad y volumen de precipitación acumulada en las precipitaciones intensas en la Comunidad Valenciana, aunque hay una gran incertidumbre en cuanto a la tendencia de las mismas durante el siglo XXI.»

Las conclusiones del citado informe así como la información trasladada por las personas expertas en materias vinculadas con el estudio del cambio climático y sus consecuencias comparecientes en esta comisión, indican que, aplicando el principio de precaución, resulta razonable esperar una mayor recurrència de precipitaciones torrenciales en la comarca de la Vega Baja del Segura.

4. Factores que intervienen en el nivel de gravedad de las inundaciones en la Vega Baja del Segura

4.1. Características geomorfológicas de la comarca de la Vega Baja

Desde el punto de vista geomorfológico, el territorio de la Vega Baja del Segura es un espacio deprimido de una elevada complejidad y actividad, ya que los abanicos aluviales de los ríos Segura y Vinalopó y de las ramblas que drenan hacia este territorio se encuentran en formación y es un territorio tectónicamente activo. Prácticamente todo el territorio de la Vega Baja está a menos de 10 m. s. n. m., y una buena parte, en torno a la laguna de El Fondo de Elche, no supera los 3 m. s. n. m.

En su comparecencia en esta comisión, la catedrática Francisca Segura describió las características geomorfológicas de este territorio en los siguientes términos:

«[...] la comarca de la Vega Baja, situada en la cuenca baja del río Segura, desde el punto de vista estructural, es una depresión rodeada de sierras de escasa altitud. Consiste en una estructura de subsidencia delimitada al norte por una falla de desgarre (falla de Crevillent, continuación del sistema de fallas Cadiz-Alicante, CF) y al sur por la falla del Segura (ENE-WSW) por donde discurre el río. Además, las fallas de San Miguel de Salinas y Torreveja cruzan el valle del bajo Segura y llegan hasta las lagunas de Torreveja y La Mata. La compleja tectónica del sector ha dejado un conjunto de bloques hundidos y elevados. La configuración morfológica actual del sector consiste en un reborde montañoso que envuelve la depresión, donde se distinguen los siguientes elementos:

– Por el norte, la zona aluvial formada por dos grandes unidades:

El sector de abanicos aluviales de la sierra de Crevillent
El gran abanico aluvial del Vinalopó

– Per l'oest, al peu de les serres d'Orihuela i Callosa, es forma una estreta zona al·luvial i, entre les dues serres, un con complex format per la rambla d'Abanilla.

– Pel sud discorre la plana al·luvial del Segura, amb un riu desplaçat i apegat a la serra d'Escalona i unes altres de menor entitat, i per efecte de la tectònica, associada a la falla del Segura.

– Les llacunes del Fondo d'Elx i Santa Pola, actualment separades, però que en altres èpoques durant el període quaternari formaven un sol llac.

– Una antiga restinga que tancava tota la badia que anava des de Guardamar del Segura fins a Santa Pola, de la qual forma part el sistema dunar de Guardamar del Segura.»

La configuració geomorfològica d'aquest territori ha evolucionat significativament des del quaternari. La depressió del baix Segura estava ocupada per una gran badia oberta a la mar almenys des del 15.000 a. de C., que es va anar omplint progressivament pel ventall progradant del Vinalopó (nord) i els diferents deltes del Segura (oest i sud). El creixement de les barres litorals va tancar la badia i va donar lloc a la formació de diversos aiguamolls i zones lacustres. Posteriorment, en època històrica, les successives inundacions generades pels rius Segura i Vinalopó, moviments sísmics i els cabals drenats des de les serres circumdants han anat modificant el curs del riu i el sistema deltaic associat a aquest i, amb això, la morfologia del territori. En el segle XVIII les bonificacions promogudes pel cardenal Belluga van donar origen a la configuració actual del regadiu històric del Baix Segura i la creació dels municipis de Dolores, San Fulgencio i San Felipe Neri. En aquest sentit, la catedràtica Francisca Segura destaca, en la seua compareixença en la comissió, les fites següents en l'evolució geomorfològica del Baix Segura:

«En època romana (segle I d. de C.) el delta del Segura es situava entre Callosa i Catral, passant pel sud de l'illot de San Isidro. La costa romana limitava amb les actuals localitats de Catral, Rafal i Benejúzar. A causa d'un esdeveniment de subsidència en època romana (d. de C. 1-200), es va produir una avulsió, és a dir l'abandó de l'antic canal del riu al delta romà, i el Segura es va desplaçar cap al sud i va progressar cap a la zona pantanosa.

Aquestes condicions paleogràfiques van continuar fins al segle X, quan es van produir els primers assentaments musulmans en aquesta zona, i van persistir fins a principis del segle XIV. El delta en època musulmana era de tipus digital i estava format per diversos braços, el més antic dels quals, situat al NE d'Orihuela, està drenat per la séquia Major d'Orihuela-Callosa i té diversos tributaris. Amb el pas del temps, el riu va crear nous braços i es va desplaçar cap al sud.

L'actual curs fluvial E-W del Segura, apareix en els mapes a la fi del segle XI. A partir d'aquest període, el delta anterior deixa de ser funcional i els distributaris es converteixen progressivament en canals de reg. Es creu que un terratrèmol en el segle XI va propiciar l'avulsió cap a la posició actual del riu, és a dir, acostat a les serres meridionals i conduït per la falla del baix Segura (Barroso *et al.*, 2015).

En el segle XVIII la badia es va tancar per la formació d'una restinga, que conté les dunes de Guardamar del Segura. En

– Por el oeste, al pie de las sierras de Orihuela y Callosa, se forma una estrecha zona aluvial y, entre las dos sierras, un cono complejo formado por la rambla de Abanilla.

– Por el sur discurre la llanura aluvial del Segura, con un río desplazado y pegado a la sierra de Escalona y otras de menor entidad, y por efecto de la tectónica, asociada a la falla del Segura.

– Las lagunas de El Fondo de Elche y Santa Pola, actualmente separadas, pero que en otras épocas durante el periodo cuaternario formaban un solo lago.

– Una antigua restinga que cerraba toda la bahía que iba desde Guardamar del Segura hasta Santa Pola, de la cual forma parte el sistema dunar de Guardamar del Segura.»

La configuración geomorfológica de este territorio ha evolucionado significativamente desde el cuaternario. La depresión del bajo Segura estaba ocupada por una gran bahía abierta al mar al menos desde el 15.000 a. de C., que se fue rellenando progresivamente por el abanico progradante del Vinalopó (norte) y los diferentes deltas del Segura (oeste y sur). El crecimiento de las barras litorales cerró la bahía y dio lugar a la formación de diversos humedales y zonas lacustres. Posteriormente, en época histórica, las sucesivas inundaciones generadas por los ríos Segura y Vinalopó, movimientos sísmicos y los caudales drenados desde las sierras circundantes han ido modificando el curso del río y el sistema deltaico asociado a este y, con ello, la morfología del territorio. En el siglo XVIII las bonificaciones promovidas por el cardenal Belluga dieron origen a la configuración actual del regadío histórico de la Vega Baja y la creación de los municipios de Dolores, San Fulgencio y San Felipe Neri. En este sentido, la catedrática Francisca Segura destaca, en su comparecencia en la comisión, los siguientes hitos en la evolución geomorfológica de la Vega Baja:

«En época romana (siglo I d. de C.) el delta del Segura se situaba entre Callosa y Catral, pasando por el sur del islote de San Isidro. La costa romana limitaba con las actuales localidades de Catral, Rafal y Benejúzar. A causa de un evento de subsidencia en época romana (d. de C. 1-200), se produjo una avulsión, es decir el abandono del antiguo canal del río al delta romano, y el Segura se desplazó hacia el sur, progresando hacia la zona pantanosa.

Estas condiciones paleográficas permanecieron hasta el siglo X, cuando se produjeron los primeros asentamientos musulmanes en esta zona, y persistieron hasta principios del siglo XIV. El delta en época musulmana era de tipo digital y estaba formado por diversos brazos, el más antiguo de los cuales, situado al NE de Orihuela, está drenado por la acequia Mayor de Orihuela-Callosa y tiene diversos tributarios. Con el paso del tiempo, el río creó nuevos brazos y se desplazó hacia el sur.

El actual curso fluvial E-W del Segura, aparece en los mapas a finales del siglo XI. A partir de este periodo, el delta anterior deja de ser funcional y los distributarios se convierten progresivamente en canales de riego. Se cree que un terremoto en el siglo XI propició la avulsión hacia la posición actual del río, es decir, arrimado a las sierras meridionales y conducido por la falla del bajo Segura (Barroso *et al.*, 2015).

En el siglo XVIII la bahía se cerró por la formación de una restinga, que alberga las dunas de Guardamar del Segura. En

la zona central va quedar una zona pantanosa que va ser bonificada a instàncies del cardenal Belluga-Pies Fundacions i altres pròcers de la zona. Unes 5.000 hectàrees es van dedicar a l'agricultura a partir de 1720 i es van crear tres municipis nous: San Felipe Neri, Nuestra Señora de los Dolores i San Fulgencio.

La part septentrional de la badia va ser aterrada pel gran ventall del Vinalopó, que va progradar i va aterrar la zona pantanosa.»

El coneixement de la configuració actual i l'evolució geomorfològica del Baix Segura és fonamental per a comprendre la circulació de les aigües en casos d'avingudes i inundacions, ja que els cabals extraordinàriament alts activen paleocanals —llits abandonats pels quals, a vegades, durant segles no ha circulat aigua— en els quals s'ha assentat població, infraestructures o activitats econòmiques, amb l'increment de risc d'inundació que això comporta.

Fig. 1. Mapa geomorfològic de la Vega Baixa. Font: Segura-Beltrán i Pardo-Pascual (2019).

A partir de l'anàlisi geomorfològica de les zones inundables del Baix Segura, prenent com a referència la cartografia d'SNCZI, la catedràtica Francisca Segura presenta les conclusions següents:

«Amb el cabal de període de retorn de 10 anys, la zona que s'inunda són els ventalls al·luvials que baixen de la serra de Crevillent, i de les serres de Callosa i Orihuela. Els cabals de la serra de Crevillent són drenats per dues séquies, però tenen molt de pendent i són potencialment perillosos. El mateix es pot dir del barranc de Callosa, tal com es va demostrar en la riada de 1987, on es van produir importants *debris flows*.

la zona central quedó una zona pantanosa que fue bonificada a instancias del cardenal Belluga -Pías Fundaciones y otros próceres de la zona. Unas 5.000 hectáreas se dedicaron a la agricultura a partir de 1720 y se crearon tres municipios nuevos: San Felipe Neri, Nuestra Señora de los Dolores y San Fulgencio.

La parte septentrional de la bahía se aterró por el gran abanico del Vinalopó, que progradó aterrando la zona pantanosa.»

El conocimiento de la configuración actual y la evolución geomorfológica de la Vega Baja es fundamental para comprender la circulación de las aguas en casos de avenidas e inundaciones, ya que los caudales extraordinariamente altos activan paleocauces —cauces abandonados por los que, en ocasiones, durante siglos no ha circulado agua— en los que se ha asentado población, infraestructuras o actividades económicas, con el incremento de riesgo de inundación que ello conlleva.

Fig. 1. Mapa geomorfològic de la Vega Baixa. Font: Segura-Beltrán i Pardo-Pascual (2019).

A partir del anàlisis geomorfològic de les zones inundables de la Vega Baja, tomando como referencia la cartografía de SNCZI, la catedràtica Francisca Segura presenta las siguientes conclusiones:

«Con el caudal de periodo de retorno de 10 años, la zona que se inunda son los abanicos aluviales que bajan de la sierra de Crevillent, y de las sierras de Callosa y Orihuela. Los caudales de la sierra de Crevillent están drenados por dos acequias, pero tienen mucha pendiente y son potencialmente peligrosos. Lo mismo se puede decir del barranco de Callosa, tal y como se demostró en la riada de 1987, donde se produjeron importantes *debris flows*.

A més, apareixen també les zones afectades per les inundacions de la rambla d'Abanilla, que inunden l'espai entre la serra d'Orihuela i Callosa de Segura, encara que també té un braç per la zona de Granja de Rocamora.

Amb cabals de període de retorn de 50 i de 100 anys, apareixen pràcticament les mateixes zones; és a dir, a les anteriors se suma la part oriental d'Orihuela, amb desbordament a la confluència del Reguerón (zona de Molins), que baixa l'aigua des de Múrcia, però, sobretot, apareix marcat el delta de Dolores. S'hi pot observar com el delta queda en alt i les aigües desbordades estan a banda i banda del delta i del paleocanal. Dolores també queda lleugerament en alt.

Amb el cabal de període de retorn de 500 anys, la inundació es generalitza, però apareixen els deltes d'Almoradí-Daya Vieja i de Rojales-San Fulgencio. Els pobles també es situen en l'eix del dipòsit fluvial, especialment Almoradí, que es situa una mica més alt que la resta del territori.

Els dos deltes que s'activen en aquest últim cas s'inicien en els trencaments de les motes del riu, i són totalment funcionals perquè arranquen del llit actual. L'aterrament de la plana en aquest sector és molt feble i, per tant, els trencaments i/o desbordaments són habituals.

Un dels problemes més importants de la zona és la rambla d'Abanilla. Aquesta rambla té una sèrie de ventalls al·luvials i paleocanals que compliquen molt el seu funcionament. [...] Alguns paleocanals corresponen a boqueres per al reg d'aigües tèrboles. Alguns circulen pel nord fins a Granja de Rocamora, però uns altres van cap al sud. Alguns a penes són distingibles en les fotografies aèries, però n'hi ha un funcional que desapareix entre els camps.

[...] El problema de la rambla és que les aigües desbordades circulen cap a la depressió i parcialment són arreplegades per les assarbs, però el riu no les pot absorbir, en situacions com la riuada de 2019, a pesar que part del cabal està desviat a l'embassament de Santomera.»

Per tant, a partir de l'anàlisi geomorfològica presentada per la doctora Segura en aquesta comissió, hem de ser conscients que les inundacions al Baix Segura són en gran manera inevitables, ja que el Baix Segura és una depressió situada a molt poca altura sobre el nivell de la mar, tancada per una restinga amb dunes altes i només amb l'eixida d'aigua a través del riu. Així mateix, és una plana d'inundació en formació, creada per un riu que discorre sobreelevat. Els paleocanals on arranquen els deltes d'Almoradí i Rojales són totalment funcionals i s'activen habitualment. Encara que el perill d'inundació és real en tot el Baix Segura, les zones més problemàtiques són:

- Els ventalls al·luvials de la serra de Crevillent i Vinalopó
- La rambla d'Abanilla
- La zona d'Orihuela-Molins
- Els lòbuls deltaics del riu Segura que afecten Almoradí-Daya Vieja i Rojales-San Fulgencio.

Además, aparecen también las zonas afectadas por las inundaciones de la rambla de Abanilla, que inundan el espacio entre la sierra de Orihuela y Callosa de Segura, aunque también tiene un brazo por la zona de Granja de Rocamora.

Con caudales de periodo de retorno de 50 y de 100 años, aparecen prácticamente las mismas zonas; es decir, a las anteriores se suma la parte oriental de Orihuela, con desbordamiento a la confluencia del Reguerón (zona de Molins), que baja el agua desde Murcia, pero, sobre todo, aparece marcado el delta de Dolores. Se puede observar como el delta queda en alto y las aguas desbordadas permanecen a ambos lados del delta y del paleocauce. Dolores también queda ligeramente en alto.

Con el caudal de periodo de retorno de 500 años, la inundación se generaliza, pero aparecen los deltas de Almoradí-Daya Vieja y de Rojales-San Fulgencio. Los pueblos también se sitúan en el eje del depósito fluvial, especialmente Almoradí, que se sitúa un poco más alto que el resto del territorio.

Los dos deltas que se activan en este último caso se inician en las roturas de las motas del río, y son totalmente funcionales porque arrancan del cauce actual. El aterramiento de la llanura en este sector es muy débil y, por tanto, las roturas y/o desbordamientos son habituales.

Uno de los problemas más importantes de la zona es la rambla de Abanilla. Esta rambla tiene una serie de abanicos aluviales y paleocauces que complican mucho su funcionamiento. [...] Algunos paleocauces corresponden a boqueras para el riego de aguas turbias. Algunos circulan por el norte hasta Granja de Rocamora, pero otros van hacia el sur. Algunos apenas son distinguibles en las fotografías aéreas, pero hay uno funcional que desaparece entre los campos.

[...] El problema de la rambla es que las aguas desbordadas circulan hacia la depresión y parcialmente son recogidas por los azarbes, pero el río no las puede absorber, en situaciones como la riada de 2019, a pesar de que parte del caudal está desviado al embalse de Santomera.»

Por tanto, a partir del análisis geomorfológico presentado por la doctora Segura en esta comisión, hemos de ser conscientes que las inundaciones en la Vega Baja son en gran medida inevitables, en tanto que la Vega Baja es una depresión situada a muy poca altura sobre el nivel del mar, cerrada por una restinga con dunas altas y solo con la salida de agua a través del río. Asimismo, es una llanura de inundación en formación, creada por un río que discurre sobreelevado. Los paleocauces donde arrancan los deltas de Almoradí y Rojales son totalmente funcionales y se activan habitualmente. Aunque el peligro de inundación es real en toda la Vega Baja, las zonas más problemáticas son:

- Los abanicos aluviales de la sierra de Crevillent y Vinalopó
- La rambla de Abanilla
- La zona de Orihuela-Molins
- Los lóbulos deltaicos del río Segura que afectan a Almoradí-Daya Vieja y Rojales-San Fulgencio.

4.2. Infraestructures de defensa contra inundacions al Baix Segura i ocupació del territori

La configuració històrica de la xarxa d'infraestructures de reg i drenatge a cel obert del Baix Segura ha contribuït eficaçment durant segles a gestionar avingudes i inundacions a la comarca.

El pla de defensa contra avingudes del riu Segura posterior a la riada de 1987 ha modificat substancialment el llit del riu al Baix Segura. Si bé el riu Segura tenia motes naturals, la canalització artificial practicada en aplicació d'aquest pla les va elevar i reforçar. Actualment està entre 3 i 5 metres més elevat que el punt més baix del Baix Segura, cosa que impedeix el desaigüe de retorn de les aigües desbordades. Aquesta canalització ha desnaturalitzat totalment el riu. Des de la Contraparada fins a Guardamar del Segura es van tallar meandres i es va acurtar la longitud del llit, per a donar-li més pendent. Així, la longitud del riu va passar de 88.263 metres a 66.273 metres, cosa que implica una reducció del 28,5%. A més, la capacitat teòrica d'aquest llit artificial es va estimar en 400 m³/s, amb l'objectiu d'evitar inundacions per a cabals amb un període de retorn de 50 anys. No obstant això, la capacitat real d'aquest llit és irregular, decreixent aigües avall i molt inferior en diversos trams del Baix Segura.

D'altra banda, la creació d'una nova desembocadura paral·lela a l'antiga no ha resolt la problemàtica del drenatge cap a la mar de la xarxa d'assarbs i les infraestructures de protecció del port de Guardamar del Segura generen problemes d'entrada d'aigua marina cap als dos llits quan hi incideixen vents de llevant. De fet, en la inundació produïda per la DANA 2019, la desembocadura del riu Segura a Guardamar del Segura va suposar una barrera important al drenatge de l'aigua de la comarca. D'una banda, l'aigua que ve per la canalització del riu Segura realitzada entre els anys 1990-1994 (trasllada l'aigua del riu de l'horta alta i mitjana a la mar) i, per una altra, l'aigua que circula per les assarbs que desembocen en el llit vell. La Confederació Hidrogràfica del Segura va haver d'autoritzar el trencament del dic de separació entre el llit nou i el vell per a drenar amb major rapidesa l'aigua estancada. A partir d'aquest moment la situació de la N-332 va tornar a la normalitat. L'orientació de l'espigó en el port esportiu de Guardamar del Segura, que afavoreix l'entrada d'aigua de mar, i l'elevat grau de sedimentació i consolidació del vell llit del riu Segura, derivat de la falta de manteniment durant els últims 10 anys, va afavorir l'estancament de les aigües més de 7 dies, que van negar San Fulgencio, Daya Nueva, Daya Vieja i Dolores.

D'acord amb la informació disponible per aquesta comissió, la canalització del riu practicada al Baix Segura no ha comptat al llarg de les últimes dècades amb les mesures de conservació adequades de les infraestructures d'obra civil ni amb una amb les mesures de manteniment necessàries per a evitar l'acumulació de sediments, residus sòlids flotants així com de flora invasora. El punt de trencament de la mota del riu a Almoradí, és un punt crític des del punt de vista geomorfològic, i la mota del riu no comptava amb els reforços necessaris per a garantir la seua fermesa i estabilitat davant els cabals que circulen pel riu. El divendres 13 de setembre de 2019 es va produir el primer trencament de la mota a l'oest de la carretera CV-935, que va negar primer el polígon industrial de Las Maromas i, posteriorment,

4.2. Infraestructuras de defensa contra inundaciones en la Vega Baja del Segura y ocupación del territorio

La configuración histórica de la red de infraestructuras de riego y drenaje a cielo abierto de la Vega Baja ha contribuido eficazmente durante siglos a gestionar avenidas e inundaciones en la comarca.

El plan de defensa contra avenidas del río Segura posterior a la riada de 1987 ha modificado sustancialmente el cauce del río en la Vega Baja. Si bien el río Segura tenía motas naturales, el encauzamiento artificial practicado en aplicación de dicho plan las elevó y reforzó. Actualmente está entre 3 y 5 metros más elevado que el punto más bajo de la Vega Baja, lo cual impide el desagüe de retorno de las aguas desbordadas. Este encauzamiento ha desnaturalizado totalmente el río. Desde la Contraparada hasta Guardamar del Segura se cortaron meandros y se acortó la longitud del cauce, para darle más pendiente. Así, la longitud del río pasó de 88.263 metros a 66.273 metros, lo que implica una reducción del 28,5%. Además, la capacidad teórica de este cauce artificial se estimó en 400 m³/s, con el objetivo de evitar inundaciones para caudales con un periodo de retorno de 50 años. Sin embargo, la capacidad real de dicho cauce es irregular, decreciente aguas abajo y muy inferior en diversos tramos de la Vega Baja.

Por otra parte, la creación de una nueva desembocadura paralela a la antigua no ha resuelto la problemática del drenaje hacia el mar de la red de azarbes y las infraestructuras de protección del puerto de Guardamar del Segura generan problemas de entrada de agua marina hacia ambos cauces cuando inciden vientos de levante. De hecho, en la inundación producida por la DANA 2019, la desembocadura del río Segura en Guardamar del Segura supuso una barrera importante al drenaje del agua de la comarca. Por una parte, el agua que viene por el encauzamiento del río Segura realizado entre los años 1990-1994 (traslada el agua del río de las vega alta y media al mar) y, por otra, el agua que circula por los azarbes que desembocan en el cauce viejo. La Confederación Hidrográfica del Segura tuvo que autorizar la rotura del dique de separación entre el cauce nuevo y el viejo para drenar con mayor rapidez el agua estancada. A partir de ese momento la situación de la N-332 volvió a la normalidad. La orientación del espigón en el puerto deportivo de Guardamar, que favorece la entrada de agua de mar, y el elevado grado de sedimentación y consolidación del viejo cauce del río Segura, derivado de la falta de mantenimiento durante los últimos 10 años, favoreció el estancamiento de las aguas más de 7 días, que anegaron San Fulgencio, Daya Nueva, Daya Vieja y Dolores.

De acuerdo con la información disponible por esta comisión, el encauzamiento del río practicado en la Vega Baja no ha contado a lo largo de las últimas décadas con las medidas de conservación adecuadas de las infraestructuras de obra civil ni con una con las medidas de mantenimiento necesarias para evitar la acumulación de sedimentos, residuos sólidos flotantes así como de flora invasora. El punto de rotura de la mota del río en Almoradí, es un punto crítico desde el punto de vista geomorfológico, y la mota del río no contaba con los refuerzos necesarios para garantizar su firmeza y estabilidad ante los caudales circulantes por el río. El viernes 13 de septiembre de 2019 se produjo la primera rotura de la mota al oeste de la carretera CV-935, que anegó primero el polígono industrial de Las Maromas y, posteriormente,

el paratge d'El Gabato i els carrers meridionals de la ciutat d'Almoradí. Hores més tard, es va produir un segon trencament molt més ampli al sud de la carretera CV-935 i les aigües van arrasar el barri de Los Juanes i, a través de les séquies del marge esquerre, es van inundar els municipis de Daya Nueva, Daya Vieja, Dolores i San Fulgencio, que van estar diversos dies sota les aigües estancades que no van poder ser correctament evacuades per les assarbs que, històricament, han drenat els camps del Baix Segura. No obstant això, en els últims anys s'han emprès obres de fonamentació i entubament d'assarbetes i assarbs, motiu pel qual ara no poden absorbir les aigües d'inundació per a portar-les a la desembocadura.

Una de les conseqüències de la canalització del riu ha sigut l'assimilació per part de la població i de responsables polítics i tècnics d'una sensació de falsa seguretat enfront dels desbordaments del riu o les pròpies característiques geomorfològiques del territori. Això ha propiciat que el desenvolupament urbanístic i d'edificis de serveis públics d'alguns municipis s'haja dut a terme en zones cada vegada més pròximes al riu i que s'haja construït en zones totalment inundables. Un exemple d'això pot observar-se comparant les fotos aèries del municipi d'Almoradí en 1956 i 2020, facilitades en la seua compareixença per la catedràtica Francisca Segura.

el paraje de El Gabato y las calles meridionales de la ciudad de Almoradí. Horas más tarde, se produjo una segunda rotura mucho más amplia al sur de la carretera CV-935 y las aguas arrasaron el barrio de Los Juanes y, a través de las acequias de la margen izquierda, se inundaron los municipios de Daya Nueva, Daya Vieja, Dolores y San Fulgencio, que permanecieron varios días bajo las aguas estancadas que no pudieron ser correctamente evacuadas por los azarbes que, históricamente, han drenado los campos de la Vega Baja. Sin embargo, en los últimos años se han acometido obras de cimentación y entubamiento de azarbetes y azarbes, por lo que ahora no pueden absorber las aguas de inundación para llevarlas a la desembocadura.

Una de las consecuencias del encauzamiento del río ha sido la asimilación por parte de la población y de responsables políticos y técnicos de una sensación de falsa seguridad frente a los desbordamientos del río o las propias características geomorfológicas del territorio. Ello ha propiciado que el desarrollo urbanístico y de edificios de servicios públicos de algunos municipios se haya llevado a cabo en zonas cada vez más cercanas al río, construyendo en zonas totalmente inundables. Un ejemplo de ello puede observarse comparando las fotos aéreas del municipio de Almoradí en 1956 y 2020, facilitadas en su comparecencia por la catedrática Francisca Segura.

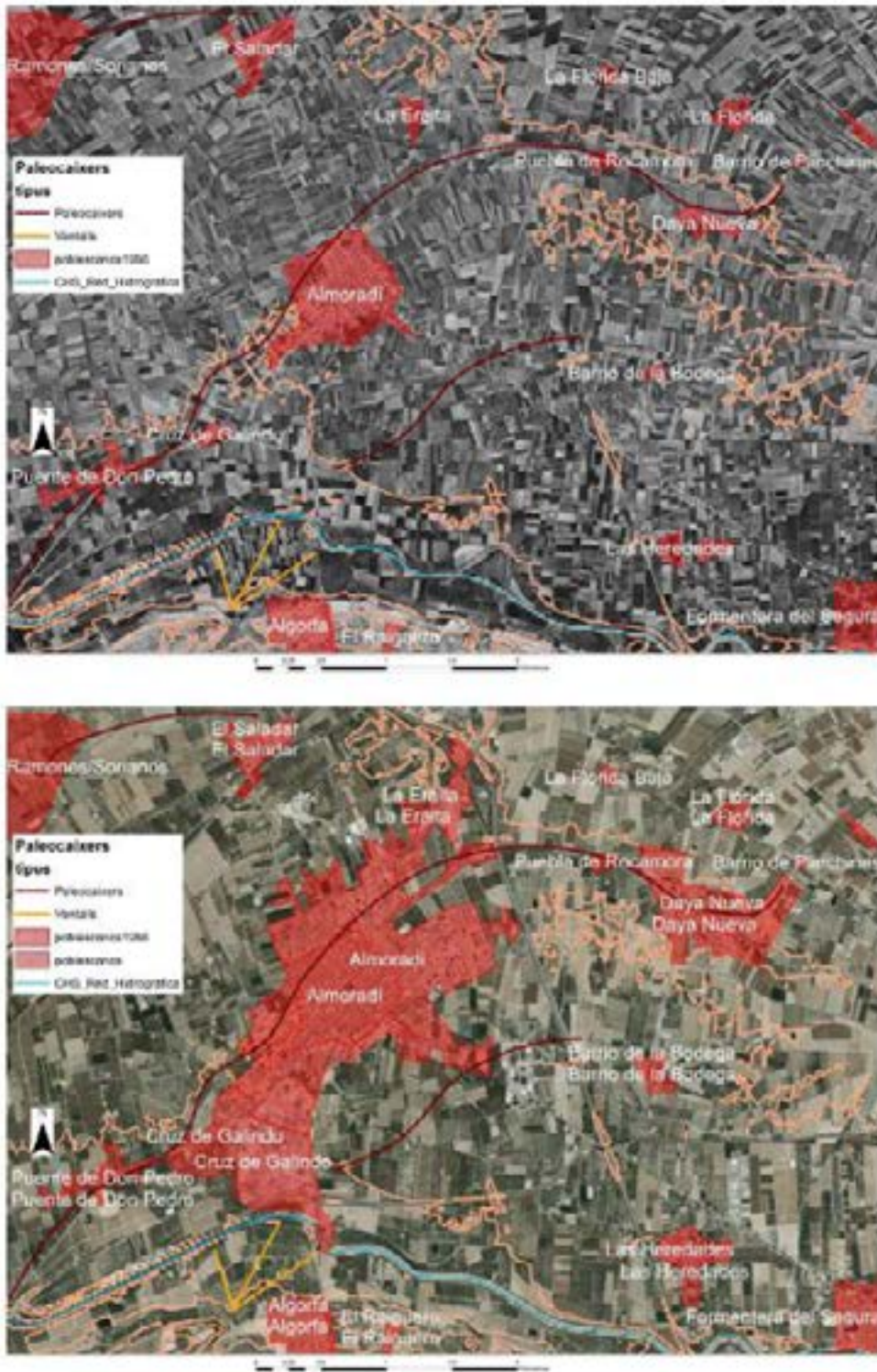

Figura 4. Dalt: foto aèria d'Almoradí (1956) amb la zona urbanitzada; baix: foto aèria de 2020.
Font: IGN. Elaboració pròpia

A més, no s'han abordat actuacions en les ramblas com ara la d'Abanilla, que presenta una perillositat geomorfològica elevada. De fet, més aviat al contrari, s'han situat construccions i finques agrícoles que han ocupat el llit, com també en zones de desguàs, com és el cas del polígon industrial de Palo Alto, en el terme municipal d'Orihuela. Les apropiacions dels marges de la rambla d'Abanilla tenen lloc des que les terres es beneficien dels canals del transvasament

Además, no se han abordado actuaciones en las ramblas como la de Abanilla, que presenta una elevada peligrosidad geomorfológica. De hecho, más bien al contrario, se han situado construcciones y fincas agrícolas que han ocupado el cauce, así como en zonas de desagüe, como es el caso del polígono industrial de Palo Alto, en el término municipal de Orihuela. Las apropiaciones de los márgenes de la rambla de Abanilla se producen desde que las tierras se benefician

Tajo-Segura en passar de secà a regadiu, i la Confederació Hidrogràfica del Segura s'ha mostrat incapaç d'evitar aquestes ocupacions del domini públic hidràulic.

Concretament, en el cas de la inundació provocada per la DANA de 2019, es poden identificar els aspectes crítics següents:

1. Falta de drenatge, manteniment i conservació de l'assut de la rambla d'Abanilla (canal que connecta la rambla d'Abanilla amb el pantà de Santomera). El pantà de Santomera es va construir en 1967, per a recollir les aigües de la rambla salada de Santomera i de la rambla d'Abanilla. Hi ha un dic de més de 200 metres en la rambla d'Abanilla per a retenir les aigües i una canalització al pantà (amb una capacitat de 250 metres cúbics per segon), però en l'actualitat està totalment reblit de sediment i vegetació i no compleix la seua funció.

2. La rambla d'Abanilla, fins a l'arribada a Benferri té un pendent pronunciat que augmenta la velocitat de l'aigua de l'escolament i augmenta la capacitat de devastació. Les muntanyes estan a 240 metres sobre el nivell del mar, i des del vessant a Benferri (50 metres sobre el nivell del mar) hi ha sis quilòmetres. Orihuela està a 23 metres sobre el nivell del mar, i la distància entre Benferri i Orihuela és de cinc quilòmetres.

3. La xarxa d'assuts de la rambla d'Abanilla del camp de Benferri (regadiu històric) està molt deteriorada i va ser abandonada amb l'arribada d'aigua de l'aqüeducte Tajo-Segura. Això ha suposat una falta de retenció i laminació posterior de l'aigua.

4. En l'actualitat, la rambla d'Abanilla, al pas per Redován, aboca un cabal continu d'aigua que nega una zona de cinquanta hectàrees on hi ha habitatges construïts des de fa més de trenta anys.

5. La rambla de Tabala (Orihuela) aporta aigua al riu abans del pas per la ciutat d'Orihuela. Això, juntament amb l'aigua de pluja pròpia i l'aigua que prové de la rambla d'Abanilla cap al riu, va afavorir la inundació del terme municipal d'Orihuela.

L'any 2000, el Ministeri de Medi Ambient va redactar un projecte de construcció de les obres de canalització dels últims sis quilòmetres de la rambla d'Abanilla cap al riu Segura, en el terme municipal d'Orihuela (Alacant), previst en el Pla de defensa contra avingudes de 1987. Aquesta actuació no es va arribar a dur a terme davant el rebuig de l'Ajuntament d'Abanilla en 2003 i posteriorment en 2009, sobre la base del gran impacte urbanístic que suposaria.

Així mateix, cal dir que, fins a 2003, la Comunitat Valenciana no ha disposat d'un pla d'acció territorial sectorial de prevenció del risc d'inundacions (Patricova), i no ha sigut fins a la revisió del Patricova l'any 2015 que s'han inclòs les zonificacions de perillositat i risc geomorfològic. Bona part de la planificació urbanística municipal a la comarca es regeix per normes anteriors a 2003 i, fins i tot, en l'actualitat es plantegen desenvolupaments urbanístics i infraestructures de serveis essencials en zones amb risc d'inundació elevat.

de los canales del trasvase Tajo-Segura al pasar de seco a regadío, y la Confederación Hidrográfica del Segura se ha mostrado incapaz de evitar estas ocupaciones del dominio público hidráulico.

Concretamente, en el caso de la inundación provocada por la DANA de 2019, se pueden identificar los siguientes aspectos críticos:

1. Falta de drenaje, mantenimiento y conservación del azud de la rambla de Abanilla (canal que conecta la rambla de Abanilla con el pantano de Santomera). El pantano de Santomera se construyó en 1967, para recoger las aguas de la rambla salada de Santomera y de la rambla de Abanilla. Hay un dique de más de 200 metros en la rambla de Abanilla para retener las aguas y una canalización al pantano (con una capacidad de 250 metros cúbicos por segundo), pero en la actualidad está totalmente colmatado de sedimento y vegetación y no cumple su función.

2. La rambla de Abanilla, hasta su llegada a Benferri tiene una pendiente pronunciada que aumenta la velocidad del agua de la escorrentía y aumenta la capacidad de devastación. Las montañas están a 240 metros sobre el nivel del mar, y desde la ladera a Benferri (50 metros sobre el nivel del mar) hay seis kilómetros. Orihuela está a 23 metros sobre el nivel del mar, y la distancia entre Benferri i Orihuela es de cinco kilómetros.

3. La red de azudes de la rambla de Abanilla del campo de Benferri (regadío histórico) está muy deteriorada y fue abandonada con la llegada de agua del acueducto Tajo-Segura. Ello ha supuesto una falta de retención y laminación posterior del agua.

4. En la actualidad, la rambla de Abanilla, a su paso por Redován, vierte un caudal continuo de agua que anega una zona de cincuenta hectáreas donde existen viviendas construidas desde hace más de treinta años.

5. La rambla de Tabala (Orihuela) aporta agua al río antes de su paso por la ciudad de Orihuela. Ello, junto con el agua de lluvia propia y el agua que proviene de la rambla de Abanilla hacia el río, favoreció la inundación del término municipal de Orihuela.

En el año 2000, el Ministerio de Medio Ambiente redactó un proyecto de construcción de las obras de encauzamiento de los últimos seis kilómetros de la rambla de Abanilla hacia el río Segura, en el término municipal de Orihuela (Alicante), previsto en el Plan de defensa contra avenidas de 1987. Esta actuación no llegó a llevarse a cabo ante el rechazo del Ayuntamiento de Abanilla en 2003 y posteriormente en 2009, en base al gran impacto urbanístico que supondría.

Asimismo, cabe decir que, hasta 2003, la Comunitat Valenciana no ha contado con un plan de acción territorial sectorial de prevención del riesgo de inundaciones (Patricova), y no ha sido hasta la revisión del Patricova en el año 2015 que se han incluido las zonificaciones de peligrosidad y riesgo geomorfológico. Buena parte de la planificación urbanística municipal en la comarca se rige por normas anteriores a 2003 e, incluso, en la actualidad se plantean desarrollos urbanísticos e infraestructuras de servicios esenciales en zonas con elevado riesgo de inundación.

Segons les dades de la Direcció General d'Urbanisme de la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat de la Generalitat Valenciana, s'estimen en més de 31.000 les construccions fora d'ordenació al Baix Segura. En termes de superfície, 2.647 hectàrees de sòl urbanitzat fora d'ordenació tenen algun tipus de risc d'inundació (i estan en situació de risc mitjà o superior 1.693 hectàrees).

D'altra banda, les infraestructures de transport (viàries i per ferrocarril) s'han densificat en els últims 40 anys i, en molts casos, presenten una escassa permeabilització i adaptació a les necessitats de drenatge de la comarca. Així, per exemple, l'AP-7 ha suposat una barrera a la circulació de les aigües a Sant Felip Neri, Dolores i Almoradí. A Callosa de Segura, la via de rodalia de Renfe suposa una barrera al drenatge, igual que succeeix amb la via de l'AVE a Sant Felip Neri. La CV-912 a Rafal va actuar com a dic retenint l'aigua de la séquia de Millanars (que condueix el sobrant de l'aigua de la rambla d'Abanilla cap a la mar) i va ocasionar la inundació de la meitat dels habitatges del poble amb nivells de 0,8 metres, per la qual cosa es va procedir a trencar la carretera per a permetre la circulació de l'aigua. Una situació similar va tenir lloc en les pedanies d'Orihuela a conseqüència de la situació de la CV-911, els danys de la qual van afectar també el polígon industrial de Rafal. També cal remarcar la incidència de l'A-7, la CV-930, la CV-870 i la N-340 que creuen la rambla d'Abanilla, que actuen com a dics a causa de la dimensió reduïda dels passos d'aigua de què disposen.

A més, el sistema de reg tradicional s'ha vist modificat en les últimes quatre dècades, a conseqüència de la impermeabilització de llits, la reducció de secció o l'entubament, que n'ha reduït la capacitat de drenatge. Al mateix temps, la població resident en el territori s'ha incrementat substancialment, i amb això, la impermeabilització del sòl i les necessitats de desguàs d'aigües pluvials, de les xarxes de sanejament i les estacions depuradores d'aigües residuals, que en molts casos aboquen al sistema d'assarbs, i complica encara més la gestió del drenatge del territori. Així mateix, l'expansió de la mecanització en l'agricultura i la posada en regadiu de terres en pendent sense aplicar mesures de retenció d'aigua i sòl ha contribuït a la compactació i una major erosió del sòl, i uns majors escolaments.

Aquests canvis en els usos del territori s'han desenvolupat en absència d'instruments d'ordenació del territori que doten de coherència a escala comarcal l'ocupació del territori.

Tots aquests factors han contribuït a agreujar les conseqüències de les inundacions en el territori, i a convertir una inundació —si bé extraordinària— en una catàstrofe en termes personals i socioeconòmics a la comarca del Baix Segura.

5. Criteris generals per a la reconstrucció postDANA i la prevenció d'inundacions futures al Baix Segura

De l'anàlisi feta de la situació viscuda a la comarca del Baix Segura derivada de l'esdeveniment extrem de DANA, patit

Según los datos de la Dirección General de Urbanismo de la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad de la Generalitat Valenciana, se estiman en más de 31.000 las construcciones fuera de ordenación en la Vega Baja. En términos de superficie, 2.647 hectáreas de suelo urbanizado fuera de ordenación tienen algún tipo de riesgo de inundación (estando en situación de riesgo medio o superior 1.693 hectáreas).

Por otra parte, las infraestructuras de transporte (viarias y por ferrocarril) se han densificado en los últimos 40 años y, en muchos casos, presentan una escasa permeabilización y adaptación a las necesidades de drenaje de la comarca. Así, por ejemplo, la AP-7 ha supuesto una barrera a la circulación de las aguas en San Felipe Neri, Dolores y Almoradí. En Callosa de Segura, la vía de cercanías de Renfe supone una barrera al drenaje, al igual que sucede con la vía del AVE en San Felipe Neri. La CV-912 en Rafal actuó como dique reteniendo el agua de la acequia de Millanars (que conduce el sobrante del agua de la rambla de Abanilla hacia el mar) ocasionando la anegación de la mitad de las viviendas del pueblo con niveles de 0,8 metros, por lo que se procedió a romper la carretera para permitir la circulación del agua. Una situación similar se produjo en las pedanías de Orihuela como consecuencia de la situación de la CV-911, cuyos daños afectaron también el polígono industrial de Rafal. También cabe remarcar la incidencia de la A-7, la CV-930, la CV-870 y la N-340 que cruzan la rambla de Abanilla, que actúan como diques debido a la reducida dimensión de los pasos de agua con los que cuentan.

Además, el sistema de riego tradicional se ha visto modificado en las últimas cuatro décadas, como consecuencia de la impermeabilización de cauces, la reducción de sección o el entubamiento, reduciendo su capacidad de drenaje. Al mismo tiempo, la población residente en el territorio se ha incrementado sustancialmente, y con ello, la impermeabilización del suelo y sus necesidades de desagüe de aguas pluviales, de las redes de saneamiento y estaciones depuradoras de aguas residuales, que en muchos casos vierten al sistema de azarbes, complicando aún más la gestión del drenaje del territorio. Asimismo, la expansión de la mecanización en la agricultura y la puesta en regadío de tierras en pendiente sin aplicar medidas de retención de agua y suelo ha contribuido a la compactación y una mayor erosión del suelo, y unas mayores escorrentías.

Estos cambios en los usos del territorio se han desarrollado en ausencia de instrumentos de ordenación del territorio que doten de coherencia a escala comarcal la ocupación del territorio.

Todos estos factores han contribuido a agravar las consecuencias de las inundaciones en el territorio, y a convertir una inundación —si bien extraordinaria— en una catástrofe en términos personales y socio-económicos en la comarca de la Vega Baja.

5. Criterios generales para la reconstrucción post-DANA y la prevención de inundaciones futuras en la Vega Baja

Del análisis realizado de la situación vivida en la comarca de la Vega Baja derivada del evento extremo de DANA, sufrido

al setembre de 2019, com també de les característiques físiques (naturals i construïdes), econòmiques i socials, i dels antecedents i de les previsions de major incidència de fenòmens extrems derivats dels efectes del canvi climàtic que afectaran aquest territori, la prevenció i gestió del risc d'inundacions en aquesta comarca es configura com una problemàtica complexa que no admet una solució tècnica o infraestructural unívoca ni el simple trasllat de solucions adoptades en altres territoris.

En contrast, la gestió i la prevenció eficaç del risc d'inundacions al Baix Segura requereix un enfocament ampli, multidimensional, integrat, participat i adaptatiu que articule amb coherència l'anàlisi i les mesures a adoptar en les diverses escales territorials en les quals es manifesten els processos meteorològics, hidrològics, territorials, socials, econòmics, ambientals i de governança.

En aquest sentit, és fonamental que tant la societat com els agents econòmics i les persones responsables de l'administració pública en els seus diferents nivells i àmbits d'actuació compartisquen un conjunt de premisses comunes:

- Visió integrada de les dinàmiques hidrològiques i territorials de la subconca baixa del riu Segura i rambles vessants i la seua interrelació amb la conca mitjana, com també de les crescudes i els desbordaments de rius, rambles i barrancs que formen part del cicle hidrològic natural, tenint en compte els efectes previsibles del canvi climàtic (increment de la torrencialitat de les precipitacions en la conca baixa del riu Segura i franja litoral, l'increment del nivell de la mar, la pujada de les temperatures, etcètera).

- Percepció del risc d'inundació com a resultat de conjugar la perillositat de l'esdeveniment de crescuda i desbordament de cabals en llits i rambles, i l'exposició humana a aquests.

- Planificació multinivell de la prevenció, la gestió de les situacions d'emergència i postemergència, basada en l'adaptació als fenòmens de crescuda i pluges torrencials i la minimització de danys.

- Solidaritat territorial per a minimitzar la translació de riscos d'un àmbit local a un altre i els efectes negatius globals de les inundacions sobre la població del territori.

- Comunicació fluida, cooperació i coordinació de tots els nivells de govern i dels departaments que desenvolupen, en els diferents nivells de l'administració pública, les diferents polítiques sectorials, que permeten la integració en aquestes polítiques de la prevenció i la gestió del risc d'inundacions i la potenciació de la resiliència de la societat i el territori.

Entre les persones expertes compareixents en aquesta comissió d'estudi hi ha un elevat consens entorn de la necessitat que les mesures a adoptar per a reduir la vulnerabilitat de les persones i les activitats socioeconòmiques al Baix Segura han d'estar en sintonia amb la dinàmica natural de funcionament i la millora de la qualitat hidrològica i ecològica dels espais fluvials del riu Segura i de les rambles vessants a la plana d'inundació, com també de les xarxes de drenatge del regadiu històric i de les zones humides del Baix Segura, en línia amb els principis d'actuació de la Directiva

en septiembre de 2019, así como de las características físicas (naturales y construidas), económicas y sociales, y de los antecedentes y de las previsions de mayor incidencia de fenómenos extremos derivados de los efectos del cambio climático que afectarán a este territorio, la prevención y gestión del riesgo de inundaciones en esta comarca se configura como una problemática compleja que no admite una solución técnica o infraestructural unívoca ni el simple traslado de soluciones adoptadas en otros territorios.

En contraste, la gestión y la prevención eficaz del riesgo de inundaciones en la Vega Baja requiere un enfoque amplio, multidimensional, integrado, participado y adaptativo que articule con coherencia el análisis y las medidas a adoptar en las diversas escalas territoriales en las que se manifiestan los procesos meteorológicos, hidrológicos, territoriales, sociales, económicos, ambientales y de gobernanza.

En este sentido, es fundamental que tanto la sociedad como los agentes económicos y las personas responsables de la administración pública en sus distintos niveles y ámbitos de actuación compartan un conjunto de premisas comunes:

- Visión integrada de las dinámicas hidrológicas y territoriales de la subcuenca baja del río Segura y ramblas vertientes y su interrelación con la cuenca media, así como de las crecidas y desbordamientos de ríos, ramblas y barrancos que forman parte del ciclo hidrológico natural, teniendo en cuenta los efectos previsibles del cambio climático (incremento de la torrencialidad de las precipitaciones en la cuenca baja del río Segura y franja litoral, el incremento del nivel del mar, la subida de las temperaturas, etcétera).

- Percepción del riesgo de inundación como resultado de conjugar la peligrosidad del evento de crecida y desbordamiento de caudales en cauces y ramblas, y la exposición humana a los mismos.

- Planificación multinivel de la prevención, la gestión de las situaciones de emergencia y posemergencia, basada en la adaptación a los fenómenos de crecida y lluvias torrenciales y la minimización de daños.

- Solidaridad territorial para minimizar la traslación de riesgos de un ámbito local a otro y los efectos negativos globales de las inundaciones sobre la población del territorio.

- Comunicación fluida, cooperación y coordinación de todos los niveles de gobierno y de los departamentos que desarrollan, en los distintos niveles de la administración pública, las distintas políticas sectoriales, que permitan la integración en dichas políticas de la prevención y la gestión del riesgo de inundaciones y la potenciación de la resiliencia de la sociedad y el territorio.

Entre las personas expertas comparecientes en esta comisión de estudio existe un elevado consenso en torno a la necesidad de que las medidas a adoptar para reducir la vulnerabilidad de las personas y las actividades socioeconómicas en la Vega Baja han de estar en sintonía con la dinámica natural de funcionamiento y la mejora de la calidad hidrológica y ecológica de los espacios fluviales del río Segura y de las ramblas vertientes a la llanura de inundación así como de las redes de drenaje del regadío histórico y de las zonas húmedas de la Vega Baja, en línea

europea d'inundacions i els objectius de la Directiva marc de l'aigua.

En aquest sentit, resulta evident la necessitat de combinar adequadament actuacions estructurals de tipus més tradicional —infraestructura grisa—, allí on resulten imprescindibles, amb actuacions estructurals basades en el reforçament de la qualitat i la funcionalitat de la infraestructura verda del territori, incloent-hi la modificació, la renaturalització i la permeabilització d'infraestructures grises existents, i amb actuacions no estructurals de caràcter educatiu, social, econòmic i de governança territorial i urbanística.

Així mateix, les actuacions dirigides a la reconstrucció post-DANA han de ser una oportunitat per a corregir l'exposició de persones, infraestructures i edificacions a esdeveniments d'inundació, com també per a reduir la vulnerabilitat futura de les persones, les activitats econòmiques —en particular, l'agricultura— i els serveis públics exposats a aquests esdeveniments extrems i potencialment afectats per la recurrència de les inundacions en el territori.

No menys important és la necessitat d'enfortir la consciència tant en la ciutadania com en les persones responsables polítiques i tècniques del caràcter intrínsec de plana al·luvial dels rius Segura i Vinalopó i dels sistemes de rambles i barrancs de les serres de la comarca que té aquest territori, perquè aquesta estiga present en la presa de decisions tant en l'àmbit privat com en el públic.

Si bé l'acció humana exercida al llarg de segles ha permès la transformació en terres de cultiu i espais viables per a l'assentament de població, a través d'un sistema extens, eficaç i eficient de reg i drenatge mitjançant séquies i assarbs que ha estructurat el territori i permès gestionar les inundacions, en els últims decennis la canalització i l'eliminació de meandres del llit principal del riu Segura i la modificació de la seua desembocadura ha generat una falsa percepció de seguretat que, juntament amb l'extensió (no sempre ordenada) de la urbanització en zones inundables, la implantació d'infraestructures de transport (viari i ferrocarril) poc adaptades a les necessitats de drenatge del territori, la impermeabilització i la compactació de sòl, la pèrdua de vegetació, o la desestructuració de sistemes de reg-drenatge tradicional ha incrementat la vulnerabilitat social, econòmica i ambiental front al risc d'inundació amb efectes catastròfics.

6. Propostes d'actuació en matèria de prevenció del risc d'inundacions i reducció de la vulnerabilitat socioeconòmica i ambiental a la comarca del Baix Segura

De l'anàlisi de la informació aportada per les persones compareixents (alcaldes i alcaldesses, càrrecs públics, persones expertes en diverses matèries, regants, representants d'entitats en defensa del medi ambient i de la societat civil) i la documentació recaptada de les diferents administracions implicades, s'identifiquen els àmbits següents en els quals és necessari dur a terme actuacions per a prevenir les inundacions i reduir la vulnerabilitat socioeconòmica i

con los principios de actuación de la Directiva europea de inundaciones y los objetivos de la Directiva marco del agua.

En este sentido, resulta evidente la necesidad de combinar adecuadamente actuaciones estructurales de corte más tradicional —infraestructura gris—, allí donde resulten imprescindibles, con actuaciones estructurales basadas en el reforzamiento de la calidad y la funcionalidad de la infraestructura verde del territorio, incluyendo la modificación, renaturalización y permeabilización de infraestructuras grises existentes, y con actuaciones no estructurales de carácter educativo, social, económico y de gobernanza territorial y urbanística.

Así mismo, las actuaciones dirigidas a la reconstrucción pos-DANA han de ser una oportunidad para corregir la exposición de personas, infraestructuras y edificaciones a eventos de inundación, así como para reducir la vulnerabilidad futura de las personas, actividades económicas —en particular, la agricultura— y los servicios públicos expuestos a dichos eventos extremos y potencialmente afectados por la recurrencia de las inundaciones en el territorio.

No menos importante es la necesidad de fortalecer la conciencia tanto en la ciudadanía como en las personas responsables políticas y técnicas del carácter intrínseco de llanura aluvial de los ríos Segura y Vinalopó y de los sistemas de ramblas y barrancos de las sierras de la comarca que tiene este territorio, para que esta esté presente en la toma de decisiones tanto en el ámbito privado como en el público.

Si bien la acción humana ejercida a lo largo de siglos ha permitido su transformación en tierras de cultivo y espacios viables para el asentamiento de población, a través de un extenso, eficaz y eficiente sistema de riego y drenaje mediante acequias y azarbes que ha estructurado el territorio y permitido gestionar las inundaciones, en los últimos decenios el encauzamiento y la eliminación de meandros del cauce principal del río Segura y modificación de su desembocadura ha generado una falsa percepción de seguridad que, junto con la extensión (no siempre ordenada) de la urbanización en zonas inundables, la implantación de infraestructuras de transporte (viario y ferrocarril) poco adaptadas a las necesidades de drenaje del territorio, la impermeabilización y compactación de suelo, la pérdida de vegetación, o la desestructuración de sistemas de riego-drenaje tradicional ha incrementado la vulnerabilidad social, económica y ambiental frente al riesgo de inundación con efectos catastróficos.

6. Propuestas de actuación en materia de prevención del riesgo de inundaciones y reducción de la vulnerabilidad socioeconómica y ambiental en la comarca de la Vega Baja

Del análisis de la información aportada por las personas comparecientes (alcaldes y alcaldesas, cargos públicos, personas expertas en diversas materias, regantes, representantes de entidades en defensa del medio ambiente y de la sociedad civil) y la documentación recabada de las distintas administraciones implicadas, se identifican los siguientes ámbitos en los que es necesario llevar a cabo actuaciones para prevenir las inundaciones y reducir la vulnerabilidad

ambiental davant aquests fenòmens extrems en el context del canvi climàtic:

1. Riu Segura.
2. Rambles vessants a la plana al·luvial del Baix Segura.
3. Xarxa d'assarbs del Baix Segura.
4. Infraestructures viàries i ferrocarril.
5. Impermeabilització i gestió d'aigües pluvials en zones urbanitzades.
6. Ordenació del territori i de l'urbanisme.
7. Planificació i mesures de la gestió d'emergències per inundació.
8. Conscienciació, sensibilització, educació ambiental i de gestió del risc i participació ciutadana.
9. Reducció de la vulnerabilitat social i econòmica de la població.
10. Comunicació, cooperació i coordinació interadministrativa i reforç de les capacitats materials i humanes de les administracions públiques.

Al llarg del desenvolupament dels treballs d'aquesta comissió d'estudi, el Consell va dur a terme l'elaboració i posada en marxa del pla Vega Renhace, que compta amb la participació de persones expertes i tècniques de les diferents administracions implicades, càrrecs públics electes, representants de les diferents parts interessades i públic en general. En aquest pla es recullen 28 actuacions prioritàries, agrupades en quatre eixos estratègics (infraestructures hidràuliques, emergència climàtica, desenvolupament econòmic i societat) que impliquen a tots els nivells de govern —estatal, autonòmic i local— i els diversos sectors socials i econòmics presents en el territori. En certa manera, aquestes actuacions cobreixen diversos àmbits d'actuació identificats per aquesta comissió.

6.1. Riu Segura

La implementació del Pla de prevenció d'avingudes del riu Segura de 1987 va suposar una gran modificació del riu Segura en la conca baixa, que es va convertir en un canal d'obra dura amb el llit rectificat, que va eliminar els meandres del riu i acurtar-ne la longitud entorn d'un 28 % respecte del seu estat natural, des de l'assut de Contraparada fins a la mar, i la construcció d'una nova desembocadura, paral·lela i al sud de la que hi havia prèviament al costat dels espigons d'abric del port esportiu de Guardamar del Segura, amb l'objectiu de desguassar amb la major velocitat possible els cabals d'avingudes generades en la conca mitjana i alta del Segura. En la conca mitjana i alta, el pla va introduir tot un conjunt de preses de laminació en els principals rius, barrancs i rambles tributàries del riu, amb l'objectiu de reduir els cabals punta a desguassar a través del llit principal del riu Segura.

socio-económica y ambiental ante estos fenómenos extremos en el contexto del cambio climático:

1. Río Segura.
2. Ramblas vertientes a la llanura aluvial de la Vega Baja.
3. Red de azarbes de la Vega Baja.
4. Infraestructuras viarias y ferrocarril.
5. Impermeabilización y gestión de aguas pluviales en zonas urbanizadas.
6. Ordenación del territorio y del urbanismo.
7. Planificación y medidas de la gestión de emergencias por inundación.
8. Concienciación, sensibilización, educación ambiental y de gestión del riesgo y participación ciudadana.
9. Reducción de la vulnerabilidad social y económica de la población.
10. Comunicación, cooperación y coordinación interadministrativa y refuerzo de las capacidades materiales y humanas de las administraciones públicas.

A lo largo del desarrollo de los trabajos de esta comisión de estudio, el Consell llevó a cabo la elaboración y puesta en marcha del plan Vega Renhace, que cuenta con la participación de personas expertas y técnicas de las distintas administraciones implicadas, cargos públicos electos, representantes de las distintas partes interesadas y público en general. En dicho plan se recogen 28 actuaciones prioritarias, agrupadas en cuatro ejes estratégicos (infraestructuras hidráulicas, emergencia climática, desarrollo económico y sociedad) que implican a todos los niveles de gobierno —estatal, autonómico y local— y los diversos sectores sociales y económicos presentes en el territorio. En cierta medida, dichas actuaciones cubren diversos ámbitos de actuación identificados por esta comisión.

6.1. Río Segura

La implementación del Plan de prevención de avenidas del río Segura de 1987 supuso una gran modificación del río Segura en su cuenca baja, que se convirtió en un canal de obra dura con el cauce rectificado, eliminando los meandros del río y acortando su longitud en torno a un 28 % respecto a su estado natural, desde el azud de Contraparada hasta el mar, y la construcción de una nueva desembocadura, paralela y al sur de la previamente existente junto a los espigones de abrigo del puerto deportivo de Guardamar del Segura, con el objetivo de desaguar con la mayor velocidad posible los caudales de avenidas generadas en la cuenca media y alta del Segura. En la cuenca media y alta, el plan introdujo todo un conjunto de presas de laminación en los principales ríos, barrancos y ramblas tributarias del río, con el objetivo de reducir los caudales punta a desaguar a través del cauce principal del río Segura.

El nou llit del riu Segura disposava d'una capacitat de disseny de fins a 400 metres cúbics per segon —equivalent a una crescuda amb un període de retorn de 50 anys—. No obstant això, la capacitat del canal resulta irregular i decreixent al llarg del recorregut, la qual cosa posa en dubte la utilitat d'aquesta infraestructura per a gestionar avingudes, en particular aquelles que es generen en la conca baixa del Segura, aigua avall dels elements de laminació situats en la conca mitjana. A més, cal no oblidar que el riu se situa a una cota superior al territori adjacent, en el qual desguassen les rambls i els barrancs dels sistemes muntanyencs del Baix Segura, raó per la qual els desbordaments del riu generen uns danys molt significatius, ja que, una vegada passats els cabals punta, els cabals desbordats no poden tornar al llit i generen inundacions de llarga duració que afecten molt negativament tant les activitats agrícoles, en particular els cultius arboris, com els edificis i les infraestructures afectades per aquests desbordaments.

Així mateix, aquesta infraestructura ha mancat d'un manteniment i conservació adequats, tant de les motes com del mateix llit, tal com han posat de manifest les denúncies recurrents per part d'ajuntaments, comunitats de regants i entitats ecologistes davant la Confederació Hidrogràfica del Segura —autoritat competent en la gestió del domini públic hidràulic—, tant amb relació a la deterioració detectada en diversos punts de l'obra civil com amb relació a la contaminació produïda per residus sòlids flotants (fonamentalment plàstics) i flora invasora que contribueix no sols a la deterioració de la qualitat de l'aigua i de la biodiversitat, sinó també a la generació de tamponaments del llit del riu en situacions d'avingudes. Aquesta situació s'ha vist exacerbada des de principi de la dècada passada a conseqüència de les retallades successives i mantingudes en el temps de fons públics de la Confederació Hidrogràfica del Segura per a la gestió adequada del domini públic hidràulic.

En aquest sentit, es planteja la necessitat d'ampliació de la superfície i renaturalització del llit del riu Segura al pas pel Baix Segura, com també de la recuperació de la seua morfologia meandriforme i la creació de corredors verds d'inundació controlada com a principal actuació a abordar per la Confederació Hidrogràfica del Segura per a incrementar la capacitat de gestió de cabals a través del riu i la seua homogeneïtat, i, alhora, millorar l'estat ecològic d'aquestes masses d'aigua, actualment caracteritzades per una elevada deterioració, la qual cosa redundaria en una millora de la qualitat ambiental del territori i de la qualitat de vida de les persones que hi habiten. No pot entendre's que la renaturalització del riu Segura en les conques alta i mitjana s'estiga plantejant com una mesura eficaç per a la gestió d'inundacions i assoliment dels objectius ambientals en la planificació hidrològica i en la planificació de prevenció d'inundacions, i que aquesta perspectiva no s'aplique en la conca baixa del riu.

En aquest context, també ha d'abordar-se l'anàlisi tècnica, econòmica i social detallada de les possibles solucions per a la gestió de cabals d'avingudes que afecten el riu al pas per Orihuela i Rojales, on el canal fluvial redueix la seua capacitat i travessa el nucli urbà i nuclis d'urbanització consolidada, ja que la complexitat geomorfològica i territorial d'aquests espais presenta dificultats per a la viabilitat de propostes de desdoblaments o *bypass* del riu en aquests punts. Així

El nuevo cauce del río Segura contaba con una capacidad de diseño de hasta 400 metros cúbicos por segundo —equivalente a una crecida con un periodo de retorno de 50 años—. Sin embargo, la capacidad del canal resulta irregular y decreciente a lo largo de su recorrido, lo que pone en entredicho la utilidad de esta infraestructura para gestionar avenidas, en particular aquellas que se generan en la cuenca baja del Segura, aguas debajo de los elementos de laminación situados en la cuenca media. Además, no hay que olvidar que el río se sitúa a una cota superior al territorio adyacente, en el que desaguan las ramblas y barrancos de los sistemas montañosos de la Vega Baja, razón por la cual los desbordamientos del río generan unos daños muy significativos, ya que, una vez pasados los caudales punta, los caudales desbordados no pueden volver al cauce, generando inundaciones de larga duración que afectan muy negativamente tanto a las actividades agrícolas, en particular a los cultivos arbóreos, como a los edificios e infraestructuras afectadas por dichos desbordamientos.

Asimismo, esta infraestructura ha adolecido de un adecuado mantenimiento y conservación, tanto de las motas como del propio cauce, tal como han puesto de manifiesto las denuncias recurrentes por parte de ayuntamientos, comunidades de regantes y entidades ecologistas ante la Confederación Hidrogràfica del Segura —autoridad competente en la gestión del dominio público hidráulico—, tanto en relación con el deterioro detectado en diversos puntos de la obra civil como en relación con la contaminación producida por residuos sólidos flotantes (fundamentalmente plásticos) y flora invasora que contribuye no sólo al deterioro de la calidad del agua y de la biodiversidad, sino también a la generación de taponamientos del cauce del río en situaciones de avenidas. Esta situación se ha visto exacerbada desde principios de la pasada década como consecuencia de los recortes sucesivos y mantenidos en el tiempo de fondos públicos de la Confederación Hidrogràfica del Segura para la gestión adecuada del dominio público hidráulico.

En este sentido, se plantea la necesidad de ampliación de la superficie y renaturalización del cauce del río Segura a su paso por la Vega Baja, así como de la recuperación de su morfología meandriforme y la creación de corredores verdes de inundación controlada como principal actuación a abordar por la Confederación Hidrogràfica del Segura para incrementar la capacidad de gestión de caudales a través del río y su homogeneidad, y, al mismo tiempo, mejorar el estado ecológico de estas masas de agua, actualmente caracterizadas por un elevado deterioro, lo cual redundaría en una mejora de la calidad ambiental del territorio y de la calidad de vida de las personas que lo habitan. No puede entenderse que la renaturalización del río Segura en las cuencas alta y media se esté planteando como una medida eficaz para la gestión de inundaciones y logro de los objetivos ambientales en la planificación hidrológica y en la planificación de prevención de inundaciones, y que esta perspectiva no se aplique en la cuenca baja del río.

En este contexto, también ha de abordarse el análisis técnico, económico y social pormenorizado de las posibles soluciones para la gestión de caudales de avenidas que afectan al río a su paso por Orihuela y Rojales, donde el canal fluvial reduce su capacidad y atraviesa el casco urbano y núcleos de urbanización consolidada, ya que la complejidad geomorfológica y territorial de estos espacios presenta dificultades para la viabilidad de propuestas de

mateix, és necessari reforçar les motes del riu en aquells llocs que siga necessari per a evitar trencaments com el que va afectar Almoradí, mitjançant els àrids, la vegetació i les pràctiques de conservació i manteniment adequats per a garantir-ne la fixació.

Una altra de les mesures a incorporar en l'anàlisi per a la prevenció i la gestió d'inundacions del riu Segura és la possibilitat de derivar cabals d'avinguda des del riu Segura, aigua amunt d'Orihuela, cap als embassaments de la Pedrera i Crevillent, la qual cosa reduiria la pressió sobre el llit del riu al pas pels nuclis urbans d'Orihuela i Rojales, on la seua grandària es redueix significativament.

D'altra banda, un altre dels punts crítics en el drenatge dels cabals de la conca és el de la doble desembocadura del riu, tant del nou llit artificial com de l'antic llit (on desguassen els cabals provinents de la xarxa de drenatge de la comarca). Tots dos han generat problemes importants en el desguàs a la mar en l'episodi de DANA, de setembre de 2019, ja que la incidència dels vents de Llevant sobre la costa i la disposició del dic sud en la desembocadura del riu va afavorir l'entrada d'aigua marina a tots dos llits, i va donar lloc a un tap hidràulic. Cal sumar-hi l'acumulació de sediments i el desenvolupament de vegetació en l'últim tram de l'antic llit, que ha dificultat la circulació de les aigües transportades per les assarbs cap a la mar. De fet, per a alleujar aquesta situació durant l'emergència, es va procedir a demolar una part de la mota de separació entre la nova i l'antiga desembocadura.

En aquest sentit, és necessari que, en el marc del redisseny del llit del riu Segura en la conca baixa, la Confederació Hidrogràfica del Segura, juntament amb la Direcció General de Costes del Ministeri de Transició Ecològica, aborde la possibilitat de permeabilització de totes dues desembocadures, a través de comportes o altres mecanismes, i de modificació de l'orientació de l'espigó per a evitar la intrusió d'aigua marina en temporals de Llevant, tot això tenint en compte la futura incidència de la pujada del nivell de la mar derivada del canvi climàtic, com també el manteniment i la conservació contínua de les zones de desguàs del sistema d'assarbs del Baix Segura perquè mantinga la funcionalitat de drenatge cap a la mar. Així mateix, cal que el Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana efectue les actuacions de permeabilització de la carretera nacional N-332 mitjançant l'elevació sobre puntals, per a evitar l'efecte barrera que suposa aquesta infraestructura en les inundacions. Aquestes conclusions estan en línia amb les actuacions proposades per la Resolució número 134, aprovada per la Comissió de Medi Ambient, Aigua i Ordenació del Territori de les Corts Valencianes, en la sessió de 30 de juny de 2020.

6.2. Rambles vessants a la plana al·luvial del Baix Segura

El Pla de prevenció d'inundacions de la conca del Segura de 1987 no va dur a terme actuacions amb relació a les rambles vessants a la plana al·luvial del Baix Segura, sinó que es va limitar a fer la rectificació i l'escurçament del riu mitjançant un llit artificial que permetia la ràpida evacuació de les crescudes del Segura Mitjà. En contrast, en l'episodi

desdoblaments o *bypass* del riu en estos punts. Asimismo, es necesario reforzar las motas del río en aquellos lugares que sea necesario para evitar roturas como la que afectó a Almoradí, mediante los áridos, la vegetación y las prácticas de conservación y mantenimiento adecuados para garantizar su fijación.

Otra de las medidas a incorporar en el análisis para la prevención y gestión de inundaciones del río Segura es la posibilidad de derivar caudales de avenida desde el río Segura, agua arriba de Orihuela, hacia los embalses de La Pedrera y Crevillent, lo que reduciría la presión sobre el cauce del río a su paso por los cascos urbanos de Orihuela y Rojales, donde su tamaño se reduce significativamente.

Por otra parte, otro de los puntos críticos en el drenaje de los caudales de la cuenca es el de la doble desembocadura del río, tanto del nuevo cauce artificial como del antiguo cauce (donde desaguan los caudales provenientes de la red de avenamiento de la comarca). Ambos han generado importantes problemas en el desagüe al mar en el episodio de DANA, de septiembre de 2019, ya que la incidencia de los vientos de Levante sobre la costa y la disposición del dique sur en la desembocadura del río favoreció la entrada de agua marina a ambos cauces, dando lugar a un tapón hidráulico. A ello hay que sumar la acumulación de sedimentos y el desarrollo de vegetación en el último tramo del antiguo cauce, que ha dificultado la circulación de las aguas transportadas por los azarbes hacia el mar. De hecho, para aliviar esta situación durante la emergencia, se procedió a demoler una parte de la mota de separación entre la nueva y la antigua desembocadura.

En este sentido, es necesario que, en el marco del rediseño del cauce del río Segura en su cuenca baja, la Confederación Hidrográfica del Segura, junto con la Dirección General de Costas del Ministerio de Transición Ecológica, aborde la posibilidad de permeabilización de ambas desembocaduras, a través de compuertas u otros mecanismos, y de modificación de la orientación del espigón para evitar la intrusión de agua marina en temporales de Levante, todo ello teniendo en cuenta la futura incidencia de la subida del nivel del mar derivada del cambio climático, así como el mantenimiento y conservación continua de las zonas de desagüe del sistema de azarbes de la Vega Baja para que mantenga su funcionalidad de drenaje hacia el mar. Asimismo, es necesario que el Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana efectúe las actuaciones de permeabilización de la carretera nacional N-332 mediante su elevación sobre puntales, para evitar el efecto barrera que supone esta infraestructura en las inundaciones. Estas conclusiones están en línea con las actuaciones propuestas por la Resolución número 134, aprobada por la Comisión de Medio Ambiente, Agua y Ordenación del Territorio de les Corts Valencianes, en su sesión de 30 de junio de 2020.

6.2. Ramblas vertientes a la llanura aluvial de la Vega Baja

El Plan de prevención de inundaciones de la cuenca del Segura de 1987 no llevó a cabo actuaciones en relación con las ramblas vertientes a la llanura aluvial de la Vega Baja, sino que se limitó a realizar la rectificación y acortamiento del río mediante un cauce artificial que permitía la rápida evacuación de las crecidas de la Vega Media. En contraste,

de DANA, de setembre de 2019, les pluges torrencials van descarregar volums de precipitació ingents en les conques de les ramblas situades a l'oest de la comarca, en particular, en la rambla d'Abanilla (conca baixa del riu Chícamo) en la qual es van registrar descàrregues d'escolaments que van assolir els 1.200 metres cúbics per segon a Benferri i van produir importants danys en àrees urbanes i agrícoles, agreujats per la permanència de les aigües durant dies o setmanes, davant les dificultats per a desguassar els cabals acumulats a través del sistema d'assarbs del regadiu històric, l'efecte barrera d'infraestructures de transport i edificacions situades en llits preferents, i la lentitud de la infiltració de l'aigua vinculada als nivells freàtics elevats del terreny i la impermeabilització del sòl.

Tenint en compte la informació aportada per les persones compareixents i la documentació acumulada en el transcurs d'aquesta comissió d'estudi, resulta imprescindible abordar sense dilació la millora de la capacitat de retenció d'aigua i sediments en les conques mitjanes i altes de les ramblas i barrancs de totes les serres vessants al Baix Segura, com també la millora de la capacitat de laminació de cabals punta d'aquestes ramblas i barrancs, en particular, de les ramblas d'Abanilla i de Tabala i les procedents de la serres d'Orihuela i Callosa de Segura,. Així mateix, cal arbitrar solucions per a la conducció de les aigües abocades per les ramblas a la plana al·luvial i minimitzar l'impacte de les inundacions generades per aquests cabals. En aquest sentit, l'estudi efectuat per la Direcció General de l'Aigua de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana conclou la conveniència de dur a terme tres corredors hidràulics verds, que capten els cabals d'avinguda afluents des de la rambla d'Abanilla, les ramblas de les serres d'Albatera i Crevillent, les ramblas procedents de les serres al sud en el marge dret del riu Segura, juntament amb cabals en excés de l'assarb major d'Hurchillo.

Aquesta comissió d'estudi fa seues les propostes d'actuació contingudes en la Resolució número 248, aprovada per la Comissió de Medi Ambient, Aigua i Ordenació del Territori de les Corts Valencianes, en la sessió de 18 de desembre de 2020, mitjançant la qual se sol·licita al Ministeri de Transició Ecològica i Repte Demogràfic, i en concret a la Confederació Hidrogràfica del Segura:

1. L'elaboració d'un pla d'actuacions per a reduir el risc d'inundacions derivades d'avingudes de les ramblas i barrancs que afecten les poblacions del Baix Segura, que preveja i combine, entre d'altres:

a) L'anàlisi de la viabilitat econòmica i l'eficàcia tècnica d'actuacions de restauració hidrològica forestal i estabilització de sòls en les conques mitjanes i altes del riu Chícamo i la rambla d'Abanilla, com també de les ramblas de les serres de la Murada, Albatera i Crevillent, per a millorar la capacitat de laminació en situacions de pluges torrencials i avingudes.

b) L'eliminació de sediments acumulats i adequació de les infraestructures de l'embassament de Santomera i l'assut de la rambla d'Abanilla, com també la connexió de derivació d'aquesta fins a l'embassament esmentat.

en el episodi de DANA, de setembre de 2019, las lluvias torrenciales descargaron ingentes volúmenes de precipitación en las cuencas de las ramblas situadas al oeste de la comarca, en particular, en la rambla de Abanilla (cuena baja del río Chícamo) en la que se registraron descargas de escorrentías que alcanzaron los 1.200 metros cúbicos por segundo en Benferri y produjeron importantes daños en áreas urbanas y agrícolas, agravados por la permanencia de las aguas durante días o semanas, ante las dificultades para desaguar los caudales acumulados a través del sistema de azarbes del regadío histórico, el efecto barrera de infraestructuras de transporte y edificaciones situadas en cauces preferentes, y la lentitud de la infiltración del agua vinculada a los elevados niveles freáticos del terreno y la impermeabilización del suelo.

Teniendo en cuenta la información aportada por las personas comparecientes y la documentación acumulada en el transcurso de esta comisión de estudio, resulta imprescindible abordar sin dilación la mejora de la capacidad de retención de agua y sedimentos en las cuencas medias y altas de las ramblas y barrancos de todas las sierras vertientes a la Vega Baja, así como la mejora de la capacidad de laminación de caudales punta de dichas ramblas y barrancos, en particular, de las ramblas de Abanilla y de Tabala y las procedentes de la sierras de Orihuela y Callosa de Segura,. Asimismo, es necesario arbitrar soluciones para la conducción de las aguas vertidas por las ramblas a la llanura aluvial y minimizar el impacto de las inundaciones generadas por dichos caudales. En este sentido, el estudio realizado por la Dirección General del Agua de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana concluye la conveniencia de realizar tres corredores hidràulicos verdes, que capten los caudales de avenida afluentes desde la rambla de Abanilla, las ramblas de las sierras de Albatera y Crevillente, las ramblas procedentes de las sierras al sur en la margen derecha del río Segura, junto con caudales en exceso del azarbe mayor de Hurchillo.

Esta comisión de estudio hace suyas las propuestas de actuación contenidas en la Resolución número 248, aprobada por la Comisión de Medio Ambiente, Agua y Ordenación del Territorio de las Corts Valencianes, en su sesión de 18 de diciembre de 2020, mediante la cual se solicita al Ministerio de Transición Ecológica y Reto Demográfico, y en concreto a la Confederación Hidrogràfica del Segura:

1. La elaboración de un plan de actuaciones para reducir el riesgo de inundaciones derivadas de avenidas de las ramblas y barrancos que afectan a las poblaciones de la Vega Baja, que contemple y combine, entre otras:

a) El análisis de la viabilidad económica y la eficacia técnica de actuaciones de restauración hidrológico-forestal y estabilización de suelos en las cuencas medias y altas del río Chícamo y la rambla de Abanilla, así como de las ramblas de las sierras de la Murada, Albatera y Crevillente, para mejorar la capacidad de laminación en situaciones de lluvias torrenciales y avenidas.

b) La eliminación de sedimentos acumulados y adecuación de las infraestructuras del embalse de Santomera y el azud de la rambla de Abanilla, así como la conexión de derivación de esta hasta el citado embalse.

c) L'eliminació dels sediments acumulats i l'adequació dels assuts i les derivacions en desús de la rambla d'Abanilla, per a millorar la capacitat de laminació en moments d'avingudes.

d) L'anàlisi integrada de la recuperació i l'adequació de l'últim tram de la rambla d'Abanilla, en el terme municipal d'Orihuela, i de la rambla de Redován, en tots dos casos, fins a les antigues assarbs de Fuentes-Millanares, com també el dimensionament i la capacitat d'aquesta infraestructura per a desguassar aportacions en moments d'avingudes.

e) L'anàlisi de la viabilitat econòmica, l'eficàcia tècnica i la compatibilitat ambiental de la construcció d'assuts o preses de regulació en la conca alta del riu Chícamo, aigua amunt d'Abanilla, com també en les conques altes de les ramblas de les serres de la Murada, Albaterra i Crevillent, per a millorar la laminació en situacions de pluges torrencials i avingudes.

Així mateix, és necessari millorar els mecanismes de cooperació i coordinació entre les administracions locals i la Confederació Hidrogràfica del Segura per a facilitar l'eliminació de residus i vegetació exòtica, com també la posada en marxa de mesures que procurin la retenció de sediments en ramblas i barrancs que afecten o poden afectar nuclis urbans, en particular en esdeveniments d'avingudes.

En aquest sentit, és necessari que, al més prompte possible, la Confederació Hidrogràfica del Segura finalitze la partió del domini públic hidràulic en aquests llits temporals i efímers i es procedisca a la reversió d'usos del sòl que hagen envaït aquests llits i la seua zona de policia, com també a la dotació de recursos materials i humans suficients per a garantir la vigilància, el control i el manteniment adequat d'aquests. A més, es registren casos en què nous regadius no han respectat ni els llits de les xicotetes ramblas ni els abancalaments de secà, i han dut a terme una transformació del terreny que incrementa la velocitat d'escolament i l'erosió i l'arrossegament de sediments aigües avall; s'ha arribat fins i tot a formigonar antigues ramblas per a incrementar l'evacuació de les aigües, la qual cosa agreuja els volums i la velocitat dels cabals punta, que impacten aigües avall. Per tant, és necessari que tant l'administració autonòmica competent en matèria d'agricultura com la Confederació Hidrogràfica del Segura posen en marxa mesures per a revertir aquesta situació i implementar pràctiques d'agricultura de conservació i retenció d'aigua i sediments.

En relació amb l'avaluació i la presa de decisions respecte de les actuacions en els llits de ramblas i barrancs i la conducció de les aigües en esdeveniments de crescudes, com també respecte a les conseqüències i les actuacions necessàries per a la protecció i la gestió de risc contra inundacions a les zones receptores dels cabals procedents d'aquestes ramblas, és necessari que es minimitzen els impactes i la translació de riscos d'inundació a altres zones de la conca, comptant, en qualsevol cas, amb la participació activa no sols de la Confederació Hidrogràfica del Segura, del Consell i dels ajuntaments i les parts interessades beneficiàries per aquestes actuacions, sinó, molt especialment, dels ajuntaments i les parts interessades dels territoris receptors dels cabals que es puguin derivar a conseqüència de les actuacions proposades.

c) La eliminación de los sedimentos acumulados y adecuación de los azudes y derivaciones en desuso de la rambla de Abanilla, para mejorar la capacidad de laminación en momentos de avenidas.

d) El análisis integrado de la recuperación y adecuación del último tramo de la rambla de Abanilla, en el término municipal de Orihuela, y de la rambla de Redován, en ambos casos, hasta los antiguos azarbes de Fuentes-Millanares, así como el dimensionamiento y capacidad de esta infraestructura para desaguar aportaciones en momentos de avenidas.

e) El análisis de la viabilidad económica, la eficacia técnica y la compatibilidad ambiental de la construcción de azudes o presas de regulación en la cuenca alta del río Chícamo, aguas arriba de Abanilla, así como en las cuencas altas de las ramblas de las sierras de La Murada, Albaterra y Crevillent, para mejorar la laminación en situaciones de lluvias torrenciales y avenidas.

Asimismo, es necesario mejorar los mecanismos de cooperación y coordinación entre las administraciones locales y la Confederación Hidrogràfica del Segura para facilitar la eliminación de residuos y vegetación exòtica, así como la puesta en marcha de medidas que procuran la retención de sedimentos en ramblas y barrancos que afectan o pueden afectar a núcleos urbanos, en particular en eventos de avenidas.

En este sentido, es necesario que, a la mayor brevedad, la Confederación Hidrogràfica del Segura finalice el deslinde del dominio público hidràulic en estos cauces temporales y efímeros y se proceda a la reversión de usos del suelo que hayan invadido dichos cauces y su zona de policia, así como a la dotación de recursos materiales y humanos suficientes para garantizar la vigilancia, el control y el adecuado mantenimiento de los mismos. Además, se registran casos en que nuevos regadíos no han respetado ni los cauces de las pequeñas ramblas ni los abancalamientos de secano, y han llevado a cabo una transformación del terreno que incrementa la velocidad de escorrentía y la erosión y arrastre de sedimentos aguas abajo, llegando incluso a hormigonar antiguas ramblas para incrementar la evacuación de las aguas, lo que agrava los volúmenes y la velocidad de los caudales punta, que impactan aguas abajo. Por tanto, es necesario que tanto la administración autonòmica competente en materia de agricultura como la Confederación Hidrogràfica del Segura pongan en marcha medidas para revertir esta situación e implementar prácticas de agricultura de conservación y retención de agua y sedimentos.

En relación con la evaluación y la toma de decisiones respecto de las actuaciones en los cauces de ramblas y barrancos y la conducción de las aguas en eventos de crecidas, así como respecto a las consecuencias y actuaciones necesarias para la protección y la gestión de riesgo frente a inundaciones en las zonas receptoras de los caudales procedentes de dichas ramblas, es necesario que se minimicen los impactos y la translación de riesgos de inundación a otras zonas de la cuenca, contando, en cualquier caso, con la participación activa no sólo de la Confederación Hidrogràfica del Segura, del Consell y de los ayuntamientos y partes interesadas beneficiarias por estas actuaciones, sino, muy especialmente, de los ayuntamientos y partes interesadas de los territorios receptores de los caudales que se puedan derivar como consecuencia de las actuaciones propuestas.

Així mateix, és necessari abordar la planificació de la prevenció d'inundacions, conjuntament amb els municipis afectats, i la incorporació de mesures estructurals de defensa, com ara la configuració de pobles-illa o pòlders, als nuclis de població consolidats situats a les zones més deprimides de la plana al·luvial, com és el cas de Dolores, San Fulgencio i Molins.

Aquestes mesures i l'execució de les actuacions que se'n deriven per al Baix Segura han de constituir una prioritat màxima en la planificació hidrològica de la Demarcació Hidrogràfica del Segura, com també en el programa de mesures associat al pla hidrològic de conca i al pla de prevenció d'inundacions d'aquesta demarcació, i disposar de les dotacions pressupostàries necessàries per a l'execució immediata.

6.3. Xarxa d'assarbs del Baix Segura

El regadiu històric del Baix Segura, format per una extensa i complexa xarxa de séquies i assarbs i els seus corresponents canals de distribució i recollida de cabals, ha permès la posada en cultiu de la plana al·luvial del Baix Segura des de fa segles, la qual, en condicions naturals, estava constituïda per marjals i aiguamolls. En aquest sentit, tan important és la funció de distribució d'aigua per al reg fins a cadascuna de les parcel·les com la funció de drenatge d'aquestes, per tal com recullen les aigües sobrants de reg que tornen a utilitzar-se entre 3 i 5 ocasions abans de ser abocades a la mar i a les zones humides protegides de les Salines de Santa Pola i el Fondo. Aquests terrenys estan assentats en zones amb una escassa elevació sobre el nivell de la mar (entre 1 i 10 m.s.n.m) i un nivell freàtic alt.

Les tasques de gestió de l'aigua de reg i manteniment d'aquestes infraestructures de reg i drenatge estan a càrrec de les comunitats de regants (jutjats privatis d'aigües i sindicats de regants), amb una història i una experiència dilatades en aquesta matèria. No obstant això, els canvis en les pràctiques agràries i els cultius introduïts des de la segona meitat del segle xx, la reduïda dimensió del parcel·lari, les tensions hídriques (tant per escassetat de cabals com per deterioració de la seua qualitat), l'escassa rendibilitat dels cultius, el creixement urbanístic i d'infraestructures sobre terrenys agraris, com també l'ús de les assarbs com a receptors dels sistemes de sanejament dels nuclis urbans assentats al territori, han creat tensions en la capacitat de les comunitats de regants per a exercir les seues funcions i han alterat el funcionament del conjunt del sistema del regadiu històric del Baix Segura.

Des de la dècada de 1980 es van dur a terme diverses actuacions d'entubament i impermeabilització de séquies i assarbs subvencionades per les administracions públiques com a mesures per a incrementar l'eficiència de l'ús de l'aigua per a reg, reduint les pèrdues per infiltració, i reduir els costos de manteniment d'aquests llits, en particular de les assarbs. D'altra banda, al llarg de les últimes dècades s'ha cronificat el problema de l'acumulació de residus sòlids flotants (especialment, envasos de plàstic), que, transportats per les aigües captades del riu Segura, no sols contaminen les aigües i els camps, sinó que a més dificulten la circulació de l'aigua i generen taps en la xarxa de séquies i assarbs que han de ser retirats i gestionats recurrentment, i que

Asimismo, es necesario abordar la planificación de prevención de inundaciones, conjuntamente con los municipios afectados, y la incorporación de medidas estructurales de defensa, tales como la configuración de pueblos-illa o polders, en los núcleos de población consolidados situados en las zonas más deprimidas de la llanura aluvial, como es el caso de Dolores, San Fulgencio y Molins.

Estas medidas y la ejecución de las actuaciones que de ellas se deriven para la Vega Baja del Segura han de constituir una prioridad máxima en la planificación hidrológica de la Demarcación Hidrográfica del Segura, así como en el programa de medidas asociado al plan hidrológico de cuenca y al plan de prevención de inundaciones de dicha demarcación, y contar con las dotaciones presupuestarias necesarias para su ejecución inmediata.

6.3. Red de azarbes de la Vega Baja

El regadío histórico de la Vega Baja, formado por una extensa y compleja red de acequias y azarbes y sus correspondientes canales de distribución y recogida de caudales, ha permitido la puesta en cultivo de la llanura aluvial de la Vega Baja desde hace siglos, la cual, en condiciones naturales, estaba constituída por marjales y humedales. En este sentido, tan importante es la función de distribución de agua para el riego hasta cada una de las parcelas como la función de drenaje de estas, recogiendo las aguas sobrantes de riego que vuelven a utilizarse entre 3 y 5 ocasiones antes de su vertido al mar y a las zonas húmedas protegidas de las Salinas de Santa Pola y el Hondo. Estos terrenos están asentados en zonas con una escasa elevación sobre el nivel del mar (entre 1 y 10 m.s.n.m) y un nivel freático alto.

Las tareas de gestión del agua de riego y mantenimiento de estas infraestructuras de riego y drenaje están a cargo de las comunidades de regantes (juzgados privativos de aguas y sindicatos de regantes), con una dilatada historia y experiencia en esta materia. Sin embargo, los cambios en las prácticas agrarias y cultivos introducidos desde la segunda mitad del siglo xx, el reducido tamaño del parcelario, las tensiones hídricas (tanto por escasez de caudales como por deterioro de su calidad), la escasa rentabilidad de los cultivos, el crecimiento urbanístico y de infraestructuras sobre terrenos agrarios, así como el uso de los azarbes como receptores de los sistemas de saneamiento de los núcleos urbanos asentados en el territorio, han tensionado la capacidad de las comunidades de regantes para ejercer sus funciones y han alterado el funcionamiento del conjunto del sistema del regadío histórico de la Vega Baja.

Desde la década de 1980 se llevaron a cabo diversas actuaciones de entubamiento e impermeabilización de acequias y azarbes subvencionadas por las administraciones públicas como medidas para incrementar la eficiencia del uso del agua para riego, reduciendo las pérdidas por infiltración, y reducir los costes de mantenimiento de estos cauces, en particular de los azarbes. Por otra parte, a lo largo de las últimas décadas se ha cronificado el problema de la acumulación de residuos sólidos flotantes (en especial, envases de plástico), que, transportados por las aguas captadas del río Segura, no sólo contaminan las aguas y los campos, sino que además dificultan la circulación del agua, generando tapones en la red de acequias y azarbes que han de ser retirados y gestionados recurrentemente,

imposen uns costos de gestió addicionals i, a vegades, sancions de la Confederació Hidrogràfica del Segura, a les comunitats de regants. En aquest sentit, resulten particularment problemàtics els trams de xarxa entubats, amb un dimensionament dissenyat per a la seua funció agrícola, però que resulta incapaç de gestionar volums d'aigua superiors com els generats per pluges torrencials i el desguàs de les rambls i barrancs de les serres circumdants. D'altra banda, l'entubament genera importants costos de manteniment i neteja per les dificultats d'accés i treball en els trams entubats que no sempre poden ser abordats suficientment amb els mitjans de què disposen les comunitats de regants. A més, la impermeabilització de séquies i assarbs n'ha propiciat l'estrenyiment i la impossibilitat de retorn d'aquests llits d'aigües desbordades cap als camps adjacents en situacions d'inundació.

Resulta necessari que el conjunt de les administracions públiques implicades (administració general de l'Estat, administració autonòmica i administracions locals) i la societat del Baix Segura pose en valor la importància del sistema de regadiu històric del Baix Segura no sols per la seua rellevància històrica, patrimonial i agrícola, sinó també per la funció imprescindible de drenatge que presta al territori, i del qual depenen i es beneficien totes les persones i activitats socioeconòmiques assentades al territori.

En aquest sentit, és fonamental arbitrar mecanismes estables de col·laboració i de governança conjunta entre els diferents nivells de govern, les comunitats de regants i els sectors econòmics afectats per a garantir que aquesta funció de drenatge es duu a terme, en benefici de les activitats agrícoles i del conjunt de la societat del Baix Segura, i s'aporten els recursos necessaris per a millorar-la i gestionar-la, en particular, tenint en compte el context de canvi climàtic en què ens trobem immersos.

Entre les idees i les propostes aportades per les persones compareixents i la documentació recollida en el transcurs d'aquesta comissió d'estudi, destaquem la necessitat d'ampliació i renaturalització d'aquests llits; la construcció de corredors verds, renaturalitzats i inundables, adjacents; la reversió dels trams entubats a llits a cel obert, i la introducció de pràctiques d'agricultura de conservació i agricultura ecològica, com a mesures d'actuació sobre el medi físic, per a millorar la capacitat de drenatge del sistema, millorar la capacitat del sòl de retenció d'aigua (i CO_2) i millorar la biodiversitat i la qualitat de les aigües i del sòl. Així mateix, és necessari que les administracions públiques estatal i autonòmica destinen recursos econòmics de manera permanent tant a la realització de les inversions necessàries per a dur a terme aquestes actuacions com a la realització de les tasques de gestió i manteniment d'aquestes, en col·laboració amb les comunitats de regants.

A més, és necessari que les administracions públiques estatal i autonòmica establisquen la planificació de prevenció d'inundacions, i incloguen en els pressupostos contingències, esquemes i instruments àgils i suficients de compensació de les pèrdues ocasionades per la laminació de cabals en esdeveniments d'inundació, complementaris i no vinculats a l'assegurança agrària general, tant per a compensar les persones agricultores afectades com per a la reconstrucció de les infraestructures hidràuliques i els camins rurals afectats.

imponiendo unos costes de gestión adicionales y, en ocasiones, sanciones por parte de la Confederación Hidrográfica del Segura, a las comunidades de regantes. En este sentido, resultan particularmente problemáticos los tramos de red entubados, con un dimensionamiento diseñado para su función agrícola, pero que resulta incapaz de gestionar volúmenes de agua superiores como los generados por lluvias torrenciales y el desagüe de las ramblas y barrancos de las sierras circundantes. Por otra parte, el entubamiento genera importantes costes de mantenimiento y limpieza por las dificultades de acceso y trabajo en los tramos entubados que no siempre pueden ser abordados suficientemente con los medios de los que disponen las comunidades de regantes. Además, la impermeabilización de acequias y azarbes ha propiciado su estrechamiento y la imposibilidad de retorno de dichos cauces de aguas desbordadas hacia los campos adyacentes en situaciones de inundación.

Resulta necesario que el conjunto de las administraciones públicas implicadas (administración general del Estado, administración autonómica y administraciones locales) y la sociedad de la Vega Baja ponga en valor la importancia del sistema de regadío histórico de la Vega Baja no sólo por su relevancia histórica, patrimonial y agrícola, sino también por la función imprescindible de drenaje que presta al territorio, y del que dependen y se benefician todas las personas y actividades socioeconómicas asentadas en el territorio.

En este sentido, es fundamental arbitrar mecanismos estables de colaboración y de gobernanza conjunta entre los distintos niveles de gobierno, las comunidades de regantes y los sectores económicos afectados para garantizar que dicha función de drenaje se lleva a cabo, en beneficio de las actividades agrícolas y del conjunto de la sociedad de la Vega Baja, aportando los recursos necesarios para su mejora y su gestión, en particular, teniendo en cuenta el contexto de cambio climático en el que nos encontramos inmersos.

Entre las ideas y propuestas aportadas por las personas comparecientes y la documentación recogida en el transcurso de esta comisión de estudio, destacamos la necesidad de ampliación y renaturalización de estos cauces; la construcción de corredores verdes, renaturalizados e inundables, adyacentes; la reversión de los tramos entubados a cauces a cielo abierto, y la introducción de prácticas de agricultura de conservación y agricultura ecológica, como medidas de actuación sobre el medio físico, para mejorar la capacidad de drenaje del sistema, mejorar la capacidad del suelo de retención de agua (y CO_2) y mejorar la biodiversidad y la calidad de las aguas y del suelo. Asimismo, es necesario que desde las administraciones públicas estatal y autonómica se destinen recursos económicos de manera permanente tanto a la realización de las inversiones necesarias para llevar a cabo estas actuaciones como a la realización de las tareas de gestión y mantenimiento de estas, en colaboración con las comunidades de regantes.

Además, es necesario que, desde las administraciones públicas estatal y autonómica, se establezca la planificación de prevención de inundaciones, y se incluyan en los presupuestos contingencias, esquemas e instrumentos ágiles y suficientes de compensación de las pérdidas ocasionadas por la laminación de caudales en eventos de inundación, complementarios y no vinculados al seguro agrario general, tanto para compensar a las personas agricultoras afectadas como para la reconstrucción de las infraestructuras hidráulicas y los caminos rurales afectados.

Així mateix, aquestes mesures han d'estar acompanyades per actuacions encaminades a garantir una disponibilitat d'aigua adequada en termes de quantitat i qualitat per al regadiu històric del Baix Segura, com també la implementació de mesures per a posar en valor la qualitat dels productes agrícoles produïts en el regadiu històric, remarcant els beneficis ecològics i socials del regadiu tradicional i les pràctiques agràries sostenibles, la conservació del patrimoni històric i hidràulic i la producció de paisatge. Tot això amb l'objectiu de reduir la vulnerabilitat socioeconòmica i incrementar la resiliència davant el canvi climàtic, millorant la rendibilitat de l'activitat agrària i promovent el relleu generacional agrari.

Per tant, és fonamental l'anàlisi integrada i adaptada al context territorial i socioeconòmic de cadascuna de les solucions tècniques que puguin plantejar-se a escala de detall, en què és vital comptar amb la participació i el coneixement acumulat per les comunitats de regants, com també la coordinació i la col·laboració de tots els nivells de les administracions públiques, en els seus diferents àmbits de competència, tenint en compte les veus expertes en els diferents àmbits del coneixement i la tecnologia, i de les entitats en defensa del territori i el patrimoni agrari, com també la implicació activa de la societat del Baix Segura.

6.4. Infraestructures viàries i ferrocarril

La comarca del Baix Segura disposa d'una elevada presència d'infraestructures viàries (autovia, carreteres estatals, autonòmiques i provincials, circumval·lacions) i la via ferroviària de l'AVE, que travessen la plana al·luvial i els llits de drenatge de la conca, i generen un efecte barrera per a la circulació de les aigües en esdeveniments de pluges torrencials o avingudes.

L'escassa adequació del disseny d'aquestes infraestructures a les característiques d'inundabilitat del territori ha generat problemes recurrents d'inundació de zones agrícoles, industrials i urbanes, en actuar com a dics de contenció que impedeixen la circulació dels cabals aigües avall i incrementen el nivell de les aigües amunt, i donen lloc a l'acumulació de cabals i eleven el temps d'incidència de la inundació sobre persones i béns i dificulten les comunicacions viàries durant dies o setmanes, en particular, en els moments d'emergència.

En aquest sentit, és prioritari que el Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana, la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat de la Generalitat Valenciana i la Diputació d'Alacant duguen a terme les actuacions necessàries per redissenyar, adaptar i permeabilitzar les infraestructures viàries i de ferrocarril, que corresponguen al seu àmbit competencial respectiu, tenint en compte les prescripcions del Patricova i del Pla de prevenció de riscos per inundació, com també de les cartografies d'inundabilitat i de risc d'inundació associades a aquests instruments de planificació, i els estudis hidrològics realitzats per la Confederació Hidrogràfica del Segura i la Direcció General de l'Aigua de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana derivats de l'anàlisi de l'esdeveniment de DANA de 2019 i la incidència del

Asimismo, estas medidas han de ir acompañadas por actuaciones encaminadas a garantizar una disponibilidad de agua adecuada en términos de cantidad y calidad para el regadío histórico de la Vega Baja del Segura, así como la implementación de medidas para poner en valor la calidad de los productos agrícolas producidos en el regadío histórico, remarcando los beneficios ecológicos y sociales del regadío tradicional y las prácticas agrarias sostenibles, la conservación del patrimonio histórico e hidráulico y la producción de paisaje. Todo ello con el objetivo de reducir la vulnerabilidad socioeconómica e incrementar la resiliencia ante el cambio climático, mejorando la rentabilidad de la actividad agraria y promoviendo el relevo generacional agrario.

Por tanto, es fundamental el análisis integrado y adaptado al contexto territorial y socioeconómico de cada una de las soluciones técnicas que puedan plantearse a escala de detalle, en el que es vital contar con la participación y conocimiento acumulado por las comunidades de regantes, así como la coordinación y colaboración de todos los niveles de las administraciones públicas, en sus distintos ámbitos de competencia, teniendo en cuenta las voces expertas en los distintos ámbitos del conocimiento y la tecnología, y de las entidades en defensa del territorio y el patrimonio agrario, así como la implicación activa de la sociedad de la Vega Baja.

6.4. Infraestructuras viarias y ferrocarril

La comarca de la Vega Baja cuenta con una elevada presencia de infraestructuras viarias (autovia, carreteras estatales, autonómicas y provinciales, circunvalaciones) y la vía ferroviaria del AVE, que atraviesan la llanura aluvial y los cauces de drenaje de la cuenca, generando un efecto barrera para la circulación de las aguas en eventos de lluvias torrenciales o avenidas.

La escasa adecuación del diseño de estas infraestructuras a las características de inundabilidad del territorio ha generado problemas recurrentes de inundación de zonas agrícolas, industriales y urbanas, al actuar como diques de contención que impiden la circulación de los caudales aguas abajo, incrementando el nivel de las aguas arriba, dando lugar a la acumulación de caudales, elevando el tiempo de incidencia de la inundación sobre personas y bienes y dificultando las comunicaciones viarias durante días o semanas, en particular, en los momentos de emergencia.

En este sentido, es prioritario que el Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana, la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad de la Generalitat Valenciana y la Diputación de Alicante lleven a cabo las actuaciones necesarias para el rediseño, adaptación y permeabilización de las infraestructuras viarias y de ferrocarril, que correspondan a su ámbito competencial respectivo, teniendo en cuenta las prescripciones del Patricova y del Plan de prevención de riesgos por inundación, así como de las cartografías de inundabilidad y de riesgo de inundación asociadas a dichos instrumentos de planificación, y los estudios hidrológicos realizados por la Confederación Hidrográfica del Segura y la Dirección General del Agua de la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana derivados del análisis del evento de DANA de 2019 y la

canvi climàtic. Així mateix, aquests criteris han d'aplicar-se, òbviament, a qualsevol nova actuació que es pretenga dur a terme sobre la xarxa viària i/o de ferrocarril.

En concret, és necessari abordar a la màxima brevetat les actuacions necessàries per a solucionar els problemes ocasionats durant l'última DANA de 2019 a les carreteres CV-861 (Dolores-Fondo), CV-860 (Rojales-San Fulgencio), CV-855 (Dolores-Elx), N-340, N-332 (Guardamar del Segura-la Marina), CV-930 (polígon Puente Alto-Orihuela), CV-91, CV-900 (rambles de la serra de Callosa i Cox), CV-911 (San Bartolomé-Callosa de Segura), CV-912 (Rafal-Almoradí), CV-860, AP-7 (pedania d'El Saladar), línia de ferrocarril d'alta velocitat Madrid-Elx-Orihuela-Múrcia (pedania Media Legua).

D'altra banda, també és rellevant continuar la reparació de camins rurals afectats per les inundacions de la DANA de 2019, ja començada per la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica de la Generalitat Valenciana i la Diputació d'Alacant, com la dotació de recursos per a les tasques de manteniment i conservació d'aquests.

6.5. Impermeabilització i gestió d'aigües pluvials en zones urbanitzades

Segons les dades aportades a aquesta comissió d'estudi, la província d'Alacant és la tercera província amb major superfície de sòl segellat (sòl compactat i impermeable) d'Espanya, i a la comarca del Baix Segura el percentatge d'ocupació i segellament de sòl és elevat, i molt alt en la zona costanera (des de Pilar de la Horadada fins a Guardamar del Segura) i prelitoral de la comarca. L'extensió de la urbanització juntament amb la construcció de noves infraestructures viàries per a donar-li servei ha sigut molt significativa els últims 60 anys i particularment intensa durant l'última dècada del segle xx i la primera del segle xxi.

Segons les dades disponibles en l'esborrany del Pla d'acció territorial del Baix Segura, fet públic en 2020, tenint en compte les dades de Corine Land Cover 2012, el sòl segellat (sòl urbà, industrial, comercial, infraestructures, etc.) al Baix Segura es quantificava en 12.645 hectàrees, equivalent al 13,24 % del total del sòl de la comarca, una xifra que multiplica per 2,5 el percentatge mitjà de sòl segellat a escala de la Comunitat Valenciana. Si el focus d'atenció se centra en la franja litoral de 2.000 metres d'ample, a la zona costanera del Baix Segura el percentatge de sòl segellat superava àmpliament el 25 % del total del sòl. Així mateix, la superfície segellada al Baix Segura en 2012 quasi triplica la superfície segellada registrada en 1990 (3.921 hectàrees).

Això ha comportat no sols una ocupació intensa de la plana al·luvial que incrementa l'exposició de la població al risc d'inundació, sinó també una pèrdua molt significativa de la capacitat de retenció d'aigua en el sòl i la generació de majors escolaments aigües avall. D'altra banda, la gran majoria dels nuclis urbans no disposen d'una xarxa separativa de recollida d'aigües pluvials i elements de retenció i laminació de cabals punta. Això implica que l'evacuació de les aigües pluvials es realitza cap a la xarxa hidrogràfica preexistent a

incidencia del cambio climático. Asimismo, estos criterios han de aplicarse, obviamente, a cualquier nueva actuación que se pretenda llevar a cabo sobre la red viaria y/o de ferrocarril.

En concreto, es necesario abordar a la máxima brevedad las actuaciones necesarias para solucionar los problemas ocasionados durante la última DANA de 2019 en las carreteras CV-861 (Dolores-Hondo), CV-860 (Rojales-San Fulgencio), CV-855 (Dolores-Elche), N-340, N-332 (Guardamar del Segura-La Marina), CV-930 (polígono Puente Alto-Orihuela), CV-91, CV-900 (ramblas de la sierra de Callosa y Cox), CV-911 (San Bartolomé-Callosa de Segura), CV-912 (Rafal-Almoradí), CV-860, AP-7 (pedanía del Saladar), línea de ferrocarril de alta velocidad Madrid-Elche-Orihuela-Murcia (pedanía Media Legua).

Por otra parte, también es relevante continuar la reparación de caminos rurales afectados por las inundaciones de la DANA de 2019, ya comenzada por la Conselleria de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica de la Generalitat Valenciana y la Diputación de Alicante, como la dotación de recursos para las tareas de mantenimiento y conservación de los mismos.

6.5. Impermeabilización y gestión de aguas pluviales en zonas urbanizadas

Según los datos aportados a esta comisión de estudio, la provincia de Alicante es la tercera provincia con mayor superficie de suelo sellado (suelo compactado e impermeable) de España, y en la comarca de la Vega Baja el porcentaje de ocupación y sellado de suelo es elevado, y muy alto en la zona costera (desde Pilar de la Horadada hasta Guardamar del Segura) y prelitoral de la comarca. La extensión de la urbanización junto con la construcción de nuevas infraestructuras viarias para darle servicio ha sido muy significativa en los últimos 60 años y particularmente intensa durante la última década del siglo xx y la primera del siglo xxi.

Según los datos disponibles en el borrador del Plan de acción territorial de la Vega Baja, hecho público en 2020, teniendo en cuenta los datos de Corine Land Cover 2012, el suelo sellado (suelo urbano, industrial, comercial, infraestructuras, etc.) en la Vega Baja se cuantificaba en 12.645 hectáreas, equivalente al 13,24 % del total del suelo de la comarca, una cifra que multiplica por 2,5 el porcentaje medio de suelo sellado a escala de la Comunitat Valenciana. Si el foco de atención se centra en la franja litoral de 2.000 metros de ancho, en la zona costera de la Vega Baja el porcentaje de suelo sellado superaba ampliamente el 25 % del total del suelo. Asimismo, la superficie sellada en la Vega Baja en 2012 casi triplica la superficie sellada registrada en 1990 (3.921 hectáreas).

Ello ha conllevado no sólo una ocupación intensa de la llanura aluvial que incrementa la exposición de la población al riesgo de inundación, sino también una pérdida muy significativa de la capacidad de retención de agua en el suelo y la generación de mayores escorrentías aguas abajo. Por otra parte, la gran mayoría de los núcleos urbanos no cuentan con una red separativa de recogida de aguas pluviales y elementos de retención y laminación de caudales punta. Ello implica que la evacuación de las aguas pluviales se realiza hacia la red

la plana al·luvial (riu, rambles, barrancs i xarxa de drenatge del regadiu tradicional), que, com s'ha posat de manifest en apartats anteriors, ha vist disminuïda la seua capacitat de gestió de cabals punta.

En aquest sentit, és prioritari que totes les administracions locals del Baix Segura (ajuntaments i Diputació d'Alacant), amb el suport de la Generalitat Valenciana i el Ministeri de Transició Ecològica i Repte Demogràfic, elaboren i implementen plans de gestió d'aigües pluvials en què s'incorporen mesures per a incrementar la permeabilitat de les zones urbanitzades (revegetació de l'espai públic i el privat, ús de paviments permeables, etc.), com també implantar xarxes separatives d'aigües residuals i pluvials tant en els nous desenvolupaments urbanístics com en la zones urbanes consolidades, elements de retenció i laminació d'aigües pluvials (tanques de tempesta, jardins i parcs inundables, etc.), com ara sistemes d'urbans de drenatge sostenible i solucions basades en la naturalesa, tot això amb l'objectiu de reduir els escolaments i evitar saturar els sistemes supramunicipals de sanejament, depuració i drenatge.

Aquestes pràctiques haurien de generalitzar-se en el conjunt de la conca vessant del riu Segura, ja que la ràpida evacuació de cabals de zones urbanitzades al Segura Mitjà incrementa els cabals punta que acaben afectant el Baix Segura.

Així mateix, és necessari escometre actuacions de revegetació de les àrees periurbanes i del medi rural i natural, com també l'aplicació de pràctiques d'agricultura de conservació per a reduir la compactació dels sòls a les zones de cultiu on s'ha format un fons de labor (per acció de la maquinària pesant, que crea una crosta endurida a uns 25-30 centímetres de profunditat a les terres cultivades) que dificulta la infiltració. Un sòl ben estructurat amb suficient profunditat pot emmagatzemar molta aigua: fins a 300 litres per metre cúbic de sòl porós, la qual cosa equival a 300 mm de precipitació.

Totes aquestes mesures tenen a més el benefici afegit del seu potencial de segrest de carboni per biomassa i sòl, que contribueix a la mitigació del canvi climàtic.

El desenvolupament d'aquestes mesures requereix la implicació, la col·laboració tècnica i pressupostària i la coordinació dels diferents nivells de l'administració pública amb competències en matèries de territori, urbanisme, infraestructures, aigua, agricultura i medi ambient.

6.6. Ordenació del territori i de l'urbanisme

Hi ha un consens general tant en la comunitat científica com en la normativa de prevenció del risc d'inundació respecte que l'ordenació dels usos del sòl al territori, aplicant el principi de precaució i adaptant l'ocupació del territori a la perillositat dels esdeveniments naturals que hi puguin tenir lloc, és l'instrument més eficaç per a reduir l'exposició de les persones i les activitats socioeconòmiques al risc d'inundació, i, per tant, per a evitar que els fenòmens naturals d'avingudes o pluges torrencials no es convertisquen en desastres i catàstrofes amb elevats costos en termes de vides humanes, pèrdues personals, socials i econòmiques que fan la societat més vulnerable.

hidrogràfica preexistent en la llanura aluvial (río, ramblas, barrancos y red de drenaje del regadío tradicional), que, como se ha puesto de manifiesto en apartados anteriores, ha visto disminuida su capacidad de gestión de caudales punta.

En este sentido, es prioritario que desde todas las administraciones locales de la Vega Baja (ayuntamientos y Diputación de Alicante), con el apoyo de la Generalitat Valenciana y el Ministerio de Transición Ecológica y Reto Demográfico, se elaboren e implementen planes de gestión de aguas pluviales en los que se incorporen medidas para incrementar la permeabilidad de las zonas urbanizadas (revegetación del espacio público y el privado, uso de pavimentos permeables, etc.), así como implantar redes separativas de aguas residuales y pluviales tanto en los nuevos desarrollos urbanísticos como en la zonas urbanas consolidadas, elementos de retención y laminación de aguas pluviales (tanques de tormenta, jardines y parques inundables, etc.), tales como sistemas de urbanos de drenaje sostenible y soluciones basadas en la naturaleza, todo ello con el objetivo de reducir las escorrentías y evitar saturar los sistemas supramunicipales de saneamiento, depuración y drenaje.

Estas prácticas deberían generalizarse en el conjunto de la cuenca vertiente del río Segura, ya que la rápida evacuación de caudales de zonas urbanizadas en la Vega Media del Segura incrementa los caudales punta que acaban afectando a la Vega Baja.

Asimismo, es necesario acometer actuaciones de revegetación de las áreas periurbanas y del medio rural y natural, así como la aplicación de prácticas de agricultura de conservación para reducir la compactación de los suelos en las zonas de cultivo donde se ha formado una solera de labor (por acción de la maquinaria pesada, que crea una costra endurecida a unos 25-30 centímetros de profundidad en las tierras cultivadas) que dificulta la infiltración. Un suelo bien estructurado con suficiente profundidad puede almacenar mucha agua: hasta 300 litros por metro cúbico de suelo poroso, lo que equivale a 300 mm de precipitación.

Todas estas medidas tienen además el beneficio añadido de su potencial de secuestro de carbono por biomasa y suelo, que contribuye a la mitigación del cambio climático.

El desarrollo de estas medidas requiere la implicación, la colaboración técnica y presupuestaria y la coordinación de los distintos niveles de la administración pública con competencias en materias de territorio, urbanismo, infraestructuras, agua, agricultura y medio ambiente.

6.6. Ordenación del territorio y del urbanismo

Existe un consenso general tanto en la comunidad científica como en la normativa de prevención del riesgo de inundación respecto a que la ordenación de los usos del suelo en el territorio, aplicando el principio de precaución y adaptando la ocupación del territorio a la peligrosidad de los eventos naturales que puedan tener lugar en el mismo, es el instrumento más eficaz para reducir la exposición de las personas y las actividades socioeconómicas al riesgo de inundación, y, por tanto, para evitar que los fenómenos naturales de avenidas o lluvias torrenciales no se conviertan en desastres y catástrofes con elevados costes en términos de vidas humanas, pérdidas personales, sociales y económicas que hacen a la sociedad más vulnerable.

En aquest sentit, és fonamental disposar d'instruments d'ordenació territorial supramunicipals —plans d'acció territorials— com també d'instruments de planificació urbanística que regulen els usos del sòl a escala municipal —planificació estructural— que garantisquen la coherència de l'ordenació de l'ocupació del sòl a diferents escales territorials i que estiguen dissenyats prenent en consideració els riscos associats a les característiques del territori i dels processos naturals i socioeconòmics que hi tenen lloc, amb l'objectiu de minimitzar la vulnerabilitat socioeconòmica i ambiental de la societat.

No obstant això, el desenvolupament i la implementació d'aquests instruments no estan exempts de la complexitat de la seua elaboració, ja que impliquen la gestió d'interessos privats i públics, en molts casos contraposats entre si. Així mateix, la tramitació és complexa i està subjecta a decisions polítiques i a la disposició de suficients recursos materials i humans, no sempre disponible en les administracions públiques, tant locals com autonòmica, la qual cosa dilata els temps a anys i fins i tot dècades. D'altra banda, el coneixement a cada moment respecte de la perillositat associada al territori és limitada i hi ha un component d'incertesa irreductible en la mesura en què les condicions del clima estan canviant i les modificacions operades al territori també canvien aquestes condicions de perillositat. Si a aquestes circumstàncies s'afegeix una forta pressió d'interessos econòmics, una perspectiva fragmentària del territori basada en el curt termini i una escassa percepció del risc associada als fenòmens naturals del territori, ens trobem amb situacions d'ocupació desordenada del territori que redueixen la capacitat territorial de gestió de fenòmens naturals com les inundacions que incrementen la seua perillositat.

L'increment significatiu dels sòls segellats a la comarca del Baix Segura registrats entre 1990 i 2012 que s'esmentava en l'apartat anterior està íntimament vinculat al creixement de sòl urbanitzat en aquest període, en particular per a ús residencial. Segons les dades de Corine Land Cover 2012, la superfície de teixit urbà es va incrementar de 3.340 hectàrees en 1990 a 9.397 hectàrees en 2012, amb una major presència del teixit urbà discontinu (5.396 hectàrees) enfront del teixit urbà continu (4.001 hectàrees).

Encara que aquesta expansió de la urbanització s'ha concentrat fonamentalment a la zona costanera i prelitoral, ha afectat el conjunt de la comarca, en particular, a la pèrdua de sòls agrícoles caracteritzats per mosaics de cultius i perifèrics en zones urbanes. Així mateix, en molts casos, el creixement urbanístic ha tingut lloc en zones amb un elevat grau de perillositat per inundacions (1 i 2, d'acord amb la classificació del Patricova).

Segons les dades disponibles per aquesta comissió d'estudi, entorn de 860 hectàrees d'ocupació urbana del sòl ha tingut lloc a través de reclasseficacions de sòls no urbanitzables en urbanitzables que s'han dut a terme mitjançant modificacions parcials del planejament urbanístic existent o bé homologació de normes subsidiàries en el marc de la Llei 6/1994, de 15 de novembre, de la Generalitat Valenciana, reguladora de l'activitat urbanística, i de la posterior Llei 16/2005, de 30 de desembre, urbanística valenciana. Així mateix, es comptabilitza un total de 4.206 hectàrees de sòl

En este sentido, es fundamental contar con instrumentos de ordenación territorial supramunicipales —planes de acción territoriales— así como con instrumentos de planificación urbanística que regulen los usos del suelo a escala municipal —planificación estructural— que garanticen la coherencia de la ordenación de la ocupación del suelo a distintas escalas territoriales y que estén diseñados tomando en consideración los riesgos asociados a las características del territorio y de los procesos naturales y socioeconómicos que en él tienen lugar, con el objetivo de minimizar la vulnerabilidad socioeconómica y ambiental de la sociedad.

Sin embargo, el desarrollo e implementación de estos instrumentos no están exentos de la complejidad de su elaboración ya que implican la gestión de intereses privados y públicos, en muchos casos contrapuestos entre sí. Asimismo, su tramitación es compleja y está sujeta a decisiones políticas y a la disposición de suficientes recursos materiales y humanos, no siempre disponible en las administraciones públicas, tanto locales como autonómica, lo que dilata los tiempos a años e incluso décadas. Por otra parte, el conocimiento en cada momento respecto de la peligrosidad asociada al territorio es limitada y existe un componente de incertidumbre irreductible en la medida en que las condiciones del clima están cambiando y las modificaciones operadas en el territorio también cambian dichas condiciones de peligrosidad. Si a estas circunstancias se añade una fuerte presión de intereses económicos, una perspectiva fragmentaria del territorio basada en el corto plazo y una escasa percepción del riesgo asociada a los fenómenos naturales del territorio, nos encontramos con situaciones de ocupación desordenada del territorio que reducen la capacidad territorial de gestión de fenómenos naturales como las inundaciones que incrementan su peligrosidad.

El incremento significativo de los suelos sellados en la comarca de la Vega Baja registrados entre 1990 y 2012 que se mencionaba en el apartado anterior está íntimamente vinculado al crecimiento de suelo urbanizado en dicho período, en particular para uso residencial. Según los datos de Corine Land Cover 2012, la superficie de tejido urbano se incrementó de 3.340 hectáreas en 1990 a 9.397 hectáreas en 2012, con una mayor presencia del tejido urbano discontinuo (5.396 hectáreas) frente al tejido urbano continuo (4.001 hectáreas).

Aunque esta expansión de la urbanización se ha concentrado fundamentalmente en la zona costera y prelitoral, ha afectado al conjunto de la comarca, en particular, a la pérdida de suelos agrícolas caracterizados por mosaicos de cultivos y periféricos a zonas urbanas. Asimismo, en muchos casos, el crecimiento urbanístico ha tenido lugar en zonas con un elevado grado de peligrosidad por inundaciones (1 y 2, de acuerdo con la clasificación del Patricova).

Según los datos disponibles por esta comisión de estudio, en torno a 860 hectáreas de ocupación urbana del suelo ha tenido lugar a través de reclasificaciones de suelos no urbanizables en urbanizables que se han llevado a cabo mediante modificaciones parciales del planeamiento urbanístico existente o bien homologación de normas subsidiarias en el marco de la Ley 6/1994, de 15 de noviembre, de la Generalitat Valenciana, reguladora de la actividad urbanística, y de la posterior Ley 16/2005, de 30 de diciembre, urbanística valenciana. Asimismo, se contabiliza un total de 4.206 hectáreas de suelo urbanizado fuera de ordenación en zonas

urbanitzat fora d'ordenació en zones inundables, d'acord amb la zonificació efectuada pel Patricova (2015). D'aquesta superfície de sòl urbanitzat, 96 hectàrees se situen en sòls classificats amb l'índex de perillositat 1 [freqüència alta (25 anys) i calat alt (>0.8 m)], 2.212 hectàrees en sòls classificats amb l'índex de perillositat 2 [freqüència mitjana (100 anys) i calat alt (>0.8 m)], 350 hectàrees en sòls classificats amb índex de perillositat 3 [freqüència alta (25 anys) i calat baix (<0.8 m)] i 1.215 hectàrees en sòls classificats amb índex de perillositat 7 (geomorfològica).

Atès el nivell de risc establert pel Patricova, 2.647 hectàrees de sòl urbanitzat fora d'ordenació tenen algun tipus de risc d'inundació. D'aquesta superfície, 1.693 hectàrees tenen un risc mitjà o superior d'inundació. Concretament, 315 hectàrees urbanitzades fora d'ordenació tenen un risc alt d'inundació, i 89 hectàrees, un risc molt alt.

Segons les dades disponibles, es comptabilitzen 31.674 habitatges fora d'ordenació situats en sòl no urbanitzable a la comarca del Baix Segura. D'aquests, 26.128 es localitzen en sòl no urbanitzable comú i 5.546 en sòl no urbanitzable protegit.

Així mateix, entre 1994 i 2014 es van atorgar 76 declaracions d'interés comunitari per a activitats industrials o de serveis en sòl no urbanitzable a la comarca, de les quals 37 estaven situades en sòls amb índexs de perillositat per inundació d'1 i 2. Posteriorment a aquesta data, només s'han atorgat 5 noves declaracions d'interés comunitari a la comarca.

Aquestes dades posen de manifest de manera palpable la falta de disciplina urbanística i l'absència d'ordenació del territori que ha afectat aquesta comarca, encara que no és un cas aïllat. Malgrat haver-hi un pla d'acció territorial de caràcter sectorial sobre prevenció del risc d'inundació a la Comunitat Valenciana aprovat en 2003 i revisat en 2015, el planejament urbanístic està escassament adaptat als seus requeriments. A més, la tramitació del Pla d'acció territorial del Baix Segura, l'exposició pública de la qual es va dur a terme al març de 2005, no va arribar a aprovar-se.

Més d'una dècada després, en 2018, la conselleria competent en matèria de política territorial i ordenació del territori de la Generalitat Valenciana va començar la tramitació d'un nou pla d'acció territorial del Baix Segura, el primer esborrany i procés de participació pública inicial del qual han tingut lloc en l'últim trimestre de 2020. L'enfocament aplicat en aquest instrument d'ordenació territorial es basa en l'aplicació del principi de precaució; la protecció i recuperació d'infraestructura verda; la qualitat ambiental i el patrimoni natural, agrícola i històricocultural, i la configuració d'un model territorial més equilibrat, dirigit a minimitzar els impactes i riscos i preservar de la urbanització els terrenys no urbanitzats amb elevat risc d'inundació, incrementar la multifuncionalitat del teixit urbà, reduir les necessitats de mobilitat, millorar la gestió funcional del territori i incrementar la cooperació i les sinergies entre els municipis de la comarca.

D'altra banda, la incoació pels ajuntaments d'expedients de disciplina urbanística ha sigut mínima, la qual cosa ha donat lloc a la consolidació *de facto* de molts dels habitatges

inundables, de acuerdo con la zonificación efectuada por el Patricova (2015). De esta superficie de suelo urbanizado, 96 hectáreas se sitúan en suelos clasificados con el índice de peligrosidad 1 [frecuencia alta (25 años) y calado alto (>0.8 m)], 2.212 hectáreas en suelos clasificados con el índice de peligrosidad 2 [frecuencia media (100 años) y calado alto (>0.8 m)], 350 hectáreas en suelos clasificados con índice de peligrosidad 3 [frecuencia alta (25 años) y calado bajo (<0.8 m)] y 1.215 hectáreas en suelos clasificados con índice de peligrosidad 7 (geomorfológica).

Atendiendo al nivel de riesgo establecido por el Patricova, 2.647 hectáreas de suelo urbanizado fuera de ordenación tienen algún tipo de riesgo de inundación. De esta superficie, 1.693 hectáreas tienen un riesgo medio o superior de inundación. Concretamente, 315 hectáreas urbanizadas fuera de ordenación tienen un riesgo alto de inundación, y 89 hectáreas, un riesgo muy alto.

Según los datos disponibles, se contabilizan 31.674 viviendas fuera de ordenación ubicadas en suelo no urbanizable en la comarca de la Vega Baja. De éstas, 26.128 se localizan en suelo no urbanizable común y 5.546 en suelo no urbanizable protegido.

Asimismo, entre 1994 y 2014 se otorgaron 76 declaraciones de interés comunitario para actividades industriales o de servicios en suelo no urbanizable en la comarca, de las cuales 37 estaban situadas en suelos con índices de peligrosidad por inundación de 1 y 2. Posteriormente a esa fecha, sólo se han otorgado 5 nuevas declaraciones de interés comunitario en la comarca.

Estos datos ponen de manifiesto de manera palpable la falta de disciplina urbanística y la ausencia de ordenación del territorio que ha afectado a esta comarca, aunque no es un caso aislado. A pesar de existir un plan de acción territorial de carácter sectorial sobre prevención del riesgo de inundación en la Comunitat Valenciana aprobado en 2003 y revisado en 2015, el planeamiento urbanístico está escasamente adaptado a sus requerimientos. Además, la tramitación del Plan de acción territorial de la Vega Baja, cuya exposición pública se llevó a cabo en marzo de 2005, no llegó a aprobarse.

Más de una década después, en 2018, la conselleria competente en materia de política territorial y ordenación del territorio de la Generalitat Valenciana comenzó la tramitación de un nuevo plan de acción territorial de la Vega Baja, cuyo primer borrador y proceso de participación pública inicial ha tenido lugar en el último trimestre de 2020. El enfoque aplicado en este instrumento de ordenación territorial se basa en la aplicación del principio de precaución; la protección y recuperación de infraestructura verde; la calidad ambiental y el patrimonio natural, agrícola e histórico-cultural, y la configuración de un modelo territorial más equilibrado, dirigido a minimizar los impactos y riesgos preservando de la urbanización los terrenos no urbanizados con elevado riesgo de inundación, incrementar la multifuncionalidad del tejido urbano, reducir las necesidades de movilidad, mejorar la gestión funcional del territorio e incrementar la cooperación y las sinergias entre los municipios de la comarca.

Por otra parte, la incoación por parte de los ayuntamientos de expedientes de disciplina urbanística ha sido mínima, lo que ha dado lugar a la consolidación *de facto* de muchas de

situats en sòl no urbanitzable construïts abans de 2014 de manera il·legal, per la via de la prescripció de la possibilitat de reversió, que actualment es troben en una situació d'irregularitat urbanística.

En aquest sentit, des de 2000 s'han introduït mesures de minimització d'impactes en la legislació urbanística valenciana, reforçades en la Llei 1/2019, de modificació de la Llei 5/2014, de 25 de juliol, d'ordenació del territori, urbanisme i paisatge de la Comunitat Valenciana, que han aclarit la regulació dels processos de minimització d'impactes dels habitatges construïts de manera irregular en sòl no urbanitzable i la creació de l'Agència Valenciana de Protecció del Territori per a aplicar mesures efectives de disciplina urbanística, en aquells ajuntaments que s'hi adherisquen. En el cas de les edificacions subjectes a aquests procediments de minimització d'impactes, la incorporació de mesures d'autoprotecció contra el risc d'inundacions és un aspecte fonamental.

Així mateix, és fonamental l'articulació efectiva del Pla d'acció territorial del Baix Segura, en procés d'elaboració, amb el Patricova i el Pativel (Pla d'acció territorial de la infraestructura verda del litoral) com també amb el Pla de prevenció d'inundacions de la demarcació hidrogràfica del Segura i el seu programa de mesures, i el Pla director de defensa contra el risc d'inundacions al Baix Segura, actualment en elaboració per part de la Confederació Hidrogràfica del Segura. En aquest sentit, és imprescindible la cooperació i la coordinació entre l'administració general de l'Estat i l'administració autonòmica. Així mateix, en el desenvolupament d'aquests instruments resulta bàsica la incorporació dels efectes previstos a escala de conca hidrogràfica i subconca dels escenaris de canvi climàtic, com també la participació pública efectiva de totes les parts interessades.

Una altra qüestió a abordar per part de les administracions públiques és la possibilitat de reubicació en zones menys vulnerables al risc d'inundació, o almenys la implementació de mesures d'autoprotecció, d'edificis vinculats a la prestació de serveis públics —centres educatius, centres residencials socials, centres sociosanitaris, centres d'assistència sanitària, depuració d'aigües residuals, dipòsits d'aigua, prefectures de policia i parcs de bombers— i polígons industrials. En tot cas, és imprescindible minimitzar la ubicació de nous edificis per a la prestació d'aquests serveis i usos en zones inundables de cara al futur, i, en cas de no poder evitar-se, s'han d'aplicar totes les mesures d'autoprotecció i defensa contra inundacions.

Al llarg del desenvolupament dels treballs d'aquesta comissió d'estudi s'ha posat de manifest recurrentment la necessitat de dur a terme una gestió adaptativa en els àmbits territorial i urbanístic, de manera que els diferents instruments de planificació i regulació d'aquestes matèries permeten que s'adapten al nou coneixement que es vaja generant entorn del funcionament dels processos naturals al territori i els efectes del canvi climàtic. Això implica, entre altres aspectes, reduir la durada de la tramitació d'instruments de planificació urbanística, com també de les modificacions necessàries d'aquesta per a poder adaptar-los a nous escenaris. En aquest sentit, és necessari posar l'èmfasi tant en aspectes normatius i de sistematització dels processos de tramitació i aprofitament de les tecnologies de

las viviendas situadas en suelo no urbanizable construidas antes de 2014 de manera ilegal, por la vía de la prescripción de la posibilidad de reversión, que actualmente se encuentran en una situación de irregularidad urbanística.

En este sentido, desde 2000 se han introducido medidas de minimización de impactos en la legislación urbanística valenciana, que se han reforzado en la Ley 1/2019, de modificación de la Ley 5/2014, de 25 de julio, de ordenación del territorio, urbanismo y paisaje de la Comunitat Valenciana, clarificando la regulación de los procesos de minimización de impactos de las viviendas construidas de manera irregular en suelo no urbanizable y la creación de la Agència Valenciana de Protecció del Territori para aplicar medidas efectivas de disciplina urbanística, en aquellos ayuntamientos que se adhieran a la misma. En el caso de las edificaciones sujetas a esos procedimientos de minimización de impactos, la incorporación de medidas de autoprotección frente al riesgo de inundaciones es un aspecto fundamental.

Asimismo, es fundamental la articulación efectiva del Plan de acción territorial de la Vega Baja, en proceso de elaboración, con el Patricova y el Pativel (Plan de acción territorial de la infraestructura verde del litoral) así como con el Plan de prevención de inundaciones de la demarcación hidrográfica del Segura y su programa de medidas, y el Plan director de defensa frente al riesgo de inundaciones en la Vega Baja, actualmente en elaboración por parte de la Confederación Hidrográfica del Segura. En este sentido, es imprescindible la cooperación y coordinación entre la administración general del Estado y la administración autonómica. Asimismo, en el desarrollo de estos instrumentos resulta básica la incorporación de los efectos previstos a escala de cuenca hidrográfica y subcuenca de los escenarios de cambio climático, así como la participación pública efectiva de todas las partes interesadas.

Otra cuestión a abordar por parte de las administraciones públicas es la posibilidad de reubicación en zonas menos vulnerables al riesgo de inundación, o al menos la implementación de medidas de autoprotección, de edificios vinculados a la prestación de servicios públicos —centros educativos, centros residenciales sociales, centros sociosanitarios, centros de asistencia sanitaria, depuración de aguas residuales, depósitos de agua, jefaturas de policía y parques de bomberos— y polígonos industriales. En todo caso, es imprescindible minimizar la ubicación de nuevos edificios para la prestación de esos servicios y usos en zonas inundables de cara al futuro, y, en caso de no poder evitarse, se han de aplicar todas las medidas de autoprotección y defensa frente a inundaciones.

A lo largo del desarrollo de los trabajos de esta comisión de estudio se ha puesto de manifesto recurrentemente la necesidad de llevar a cabo una gestión adaptativa en los ámbitos territorial y urbanístico, de manera que los distintos instrumentos de planificación y regulación de estas materias permitan su adaptación al nuevo conocimiento que se vaya generando en torno al funcionamiento de los procesos naturales en el territorio y los efectos del cambio climático. Ello implica, entre otros aspectos, reducir la duración de la tramitación de instrumentos de planificación urbanística, así como de las modificaciones necesarias de esta para poder adaptarlos a nuevos escenarios. En este sentido, es necesario poner el énfasis tanto en aspectos normativos y de sistematización de los procesos de tramitación y

la informació i les comunicacions, com ara, especialment, en el reforçament de les capacitats de les administracions públiques locals i autonòmica en termes de recursos materials i humans per a poder dur-les a terme de manera àgil.

6.7. Planificació i mesures de la gestió d'emergències per inundació

La planificació dels recursos materials i humans, de les actuacions que calga dur a terme i de les institucions i persones responsables de les diferents tasques que calga realitzar i la seua coordinació en una situació d'emergència per inundació és un instrument essencial per a aconseguir una gestió eficaç i coordinada d'aquests esdeveniments que evite morts i minimitze els danys personals i sobre els béns públics i privats. Aquesta planificació ha de realitzar-se a diferents escales territorials i preveure l'articulació coherent d'aquests plans.

La Comunitat Valenciana disposa d'un Pla especial contra el risc d'inundacions d'escala autonòmica des de 1999, revisat el 2010 i actualitzat el 2020 per a incorporar l'actualització de la cartografia de perillositat i risc del Patricova i la cartografia de zones inundables del Pla de prevenció d'inundacions de la demarcació hidrogràfica del Segura. A través d'aquest instrument, s'identifiquen els municipis d'acord amb el nivell de risc d'inundació al qual estan exposats (alt, mitjà, baix o nul) i aquells que tenen un risc alt o mitjà han d'elaborar un pla municipal contra el risc d'inundacions com a instrument específic per a la gestió d'emergències en aquesta matèria al seu terme municipal, el qual ha de ser aprovat per l'Agència Valenciana de Seguretat i Resposta a les Emergències (AVSRE), que ostenta la competència autonòmica en aquesta matèria.

Segons les dades disponibles en aquesta comissió d'estudi, només dos dels vint municipis del Baix Segura amb obligació de tenir un pla municipal contra el risc d'inundacions disposaven d'aquest instrument. Això resulta indicatiu de l'escassa percepció del risc d'inundacions i preparació per a la gestió d'aquest per part dels gestors municipals, que sens dubte va exacerbar les dificultats i l'estrès de la gestió d'un esdeveniment, per si mateix traumàtic i complex, com el de la DANA de 2019. Malgrat això, la valoració de la gestió d'emergències coordinada per l'AVSRE, traslladada al llarg de totes les compareixences en aquesta comissió, en particular, d'alcaldes i alcaldesses de les poblacions afectades, ha sigut positiva.

Per tant, de cara al futur, és fonamental continuar en el temps amb les tasques ja iniciades per part de l'AVSRE, en col·laboració amb Labora, per a la contractació de personal tècnic, per a garantir l'elaboració i actualització dels plans municipals per a la gestió del risc d'inundacions en tots els ajuntaments obligats a això. Així mateix, és necessària la realització periòdica d'actuacions de formació i preparació tant de les persones que formen part de la corporació municipal com del personal tècnic dels ajuntaments, com també la realització, per part de la Diputació d'Alacant i de l'AVSRE, d'actuacions de coordinació i suport tècnic i material continu als municipis en matèria d'emergències contra

aprovechamiento de las tecnologías de la información y las comunicaciones, como, especialmente, en el reforzamiento de las capacidades de las administraciones públicas locales y autonómica en términos de recursos materiales y humanos para poder llevarlas a cabo de manera ágil.

6.7. Planificación y medidas de la gestión de emergencias por inundación

La planificación de los recursos materiales y humanos, de las actuaciones a llevar a cabo y de las instituciones y personas responsables de las diversas tareas a realizar y su coordinación en una situación de emergencia por inundación es un instrumento esencial para conseguir una gestión eficaz y coordinada de estos eventos que evite muertes y minimice los daños personales y sobre los bienes públicos y privados. Dicha planificación ha de realizarse a distintas escalas territoriales y prever la articulación coherente de dichos planes.

La Comunitat Valenciana dispone de un Plan especial frente al riesgo de inundaciones de escala autonómica desde 1999, revisado en 2010 y actualizado en 2020 para incorporar la actualización de la cartografía de peligrosidad y riesgo del Patricova y la cartografía de zonas inundables del Plan de prevención de inundaciones de la demarcación hidrográfica del Segura. A través de este instrumento, se identifican los municipios de acuerdo con el nivel de riesgo de inundación al cual están expuestos (alto, medio, bajo o nulo) y aquellos que tienen un riesgo alto o medio han de elaborar un plan municipal frente al riesgo de inundaciones como instrumento específico para la gestión de emergencias en esta materia en su término municipal, el cual ha de ser aprobado por la Agencia Valenciana de Seguridad y Respuesta a las Emergencias (AVSRE), que ostenta la competencia autonómica en esta materia.

Según los datos disponibles en esta comisión de estudio, solo dos de los veinte municipios de la Vega Baja con obligación de tener un plan municipal frente al riesgo de inundaciones contaban con este instrumento. Ello resulta indicativo de la escasa percepción del riesgo de inundaciones y preparación para la gestión del mismo por parte de los gestores municipales, que sin duda exacerbó las dificultades y el estrés de la gestión de un evento, de por sí traumático y complejo, como el de la DANA de 2019. A pesar de ello, la valoración de la gestión de emergencias coordinada por la AVSRE, trasladada a lo largo de todas las comparecencias en esta comisión, en particular, de alcaldes y alcaldesas de las poblaciones afectadas, ha sido positiva.

Por tanto, de cara al futuro, es fundamental continuar en el tiempo con las tareas ya iniciadas por parte de la AVSRE, en colaboración con Labora, para la contratación de personal técnico, para garantizar la elaboración y actualización de los planes municipales para la gestión del riesgo de inundaciones en todos los ayuntamientos obligados a ello. Asimismo, es necesaria la realización periódica de actuaciones de formación y preparación tanto de las personas que forman parte de la corporación municipal como del personal técnico de los ayuntamientos, así como la realización, por parte de la Diputación de Alicante y de la AVSRE, de actuaciones de coordinación y soporte técnico y material continuo a

el risc d'inundacions, especialment als de menor població, població més dispersa i menors recursos propis. En aquest sentit, considerem que seria de gran utilitat l'articulació dels plans municipals contra el risc d'inundacions a través de l'elaboració d'un pla comarcal en el qual s'integren i coordinen aquests plans per a maximitzar l'eficàcia i l'eficiència en l'ús dels recursos materials i humans necessaris per a respondre a les situacions d'emergència. Tenint en compte les competències, el coneixement, l'experiència i els recursos de l'AVSRE, considerem que siga aquesta agència l'encarregada de l'elaboració i la difusió del pla comarcal esmentat. Així mateix, és necessari que s'articulen des de les administracions general de l'Estat, autonòmica i provincial instruments de suport tècnic i financer als ajuntaments per a la implementació d'aquests plans municipals.

També és recomanable que en els plans municipals d'emergència en general, i contra inundacions en particular, s'incorpore una anàlisi dels factors de vulnerabilitat (social, econòmica, cultural, etc.) que puguin afectar la població, de manera que es puguin identificar els col·lectius vulnerables i articular mesures de preparació, de gestió i de recuperació de les emergències adaptades i específiques, que minimitzen aquestes condicions de vulnerabilitat i incrementen la capacitat d'adaptació i recuperació d'aquests col·lectius contra el risc d'inundacions. Aquesta perspectiva socioeconòmica també seria útil incorporar-la en la planificació supramunicipal en cas d'emergències. En aquest context, les administracions públiques podrien aprofitar les oportunitats i el potencial de les tecnologies de la informació i les comunicacions per a desenvolupar eines específiques —com ara, per exemple, aplicacions per a telèfons mòbils—, personalitzables, per a traslladar informació i instruccions d'actuació fiables i ajustades a les necessitats de cada moment de la gestió de l'emergència, tenint-ne en compte la localització i les característiques específiques.

Així mateix, és necessari millorar els protocols i els canals de subministrament d'informació i comunicació amb relació a la informació hidrològica com també continuar incorporant millores en els sistemes de predicció d'avingudes en temps real de què disposa la Confederació Hidrogràfica del Segura, de manera que es facilite l'accés a aquesta informació en temps real i de manera segura a les autoritats locals i autonòmiques involucrades en la gestió d'emergències per inundació, com també a les persones de protecció civil i les forces i els cossos de seguretat de l'Estat que ho requereixen per al desenvolupament de les seues funcions en aquests esdeveniments.

6.8. Conscienciació, sensibilització, educació ambiental i de gestió del risc i participació ciutadana

Una de les mesures bàsiques per a reduir la vulnerabilitat de la societat davant els riscos naturals d'un territori, com és el cas de les inundacions, és que les persones que habiten aquest territori coneguen les característiques i els processos naturals que hi tenen lloc i que el conformen, ja que això genera, d'una banda, una cultura de valoració dels serveis ecosistèmics que presten els espais naturals i les pràctiques

los municipios en materia de emergencias frente al riesgo de inundaciones, especialmente a los de menor población, población más dispersa y menores recursos propios. En este sentido, consideramos que sería de gran utilidad la articulación de los planes municipales frente al riesgo de inundaciones a través de la elaboración de un plan comarcal en el que se integren y coordinen dichos planes para maximizar la eficacia y la eficiencia en el uso de los recursos materiales y humanos necesarios para responder a las situaciones de emergencia. Teniendo en cuenta las competencias, el conocimiento, la experiencia y los recursos de la AVSRE, consideramos que sea esta agencia la encargada de la elaboración y difusión del citado plan comarcal. Asimismo, es necesario que se articulen desde las administraciones general del Estado, autonómica y provincial instrumentos de apoyo técnico y financiero a los ayuntamientos para la implementación de dichos planes municipales.

También es recomendable que en los planes municipales de emergencia en general, y frente a inundaciones en particular, se incorpore un análisis de los factores de vulnerabilidad (social, económica, cultural, etc.) que puedan afectar a la población, de manera que se puedan identificar los colectivos vulnerables y articular medidas de preparación, de gestión y de recuperación de las emergencias adaptadas y específicas, que minimicen dichas condiciones de vulnerabilidad e incrementen la capacidad de adaptación y recuperación de dichos colectivos frente al riesgo de inundaciones. Esta perspectiva socioeconómica también sería útil incorporarla en la planificación supramunicipal frente a emergencias. En este contexto, las administraciones públicas podrían aprovechar las oportunidades y el potencial de las tecnologías de la información y las comunicaciones para desarrollar herramientas específicas —como, por ejemplo, aplicaciones para teléfonos móviles—, personalizables, para trasladar información e instrucciones de actuación fiables y ajustadas a las necesidades de cada momento de la gestión de la emergencia, teniendo en cuenta su localización y características específicas.

Asimismo, es necesario mejorar los protocolos y canales de suministro de información y comunicación en relación con la información hidrológica así como continuar incorporando mejoras en los sistemas de predicción de avenidas en tiempo real de los que dispone la Confederación Hidrogràfica del Segura, de manera que se facilite el acceso a dicha información en tiempo real y de manera segura a las autoridades locales y autonómicas implicadas en la gestión de emergencias por inundación, así como a las personas de protección civil y fuerzas y cuerpos de seguridad del Estado que lo requieran para el desarrollo de sus funciones en tales eventos.

6.8. Conscienciació, sensibilització, educació ambiental i de gestió del risc i participació ciutadana

Una de las medidas básicas para reducir la vulnerabilidad de la sociedad frente a los riesgos naturales de un territorio, como es el caso de las inundaciones, es que las personas que habitan dicho territorio conozcan las características y procesos naturales que tienen lugar en el mismo y que lo conforman, ya que ello genera, por un lado, una cultura de valoración de los servicios ecosistémicos

adaptades a les característiques físiques i, d'altra banda, una consciència del risc i de les limitacions intrínseques de les mesures de reducció de la incidència de les inundacions, que minimitza l'exposició de les persones a aquests riscos i incrementen la seua capacitat de gestió quan aquests esdeveniments tenen lloc.

En aquest sentit, és necessari dur a terme tant des de la Confederació Hidrogràfica del Segura com des de la Generalitat Valenciana, la Diputació d'Alacant i els ajuntaments, en col·laboració amb les universitats, empreses i entitats sense fins de lucre, activitats formatives i participatives com també campanyes divulgatives per al coneixement i la valoració de les característiques geomorfològiques, hidrològiques i ecològiques del territori; de la importància del bon estat dels ecosistemes aquàtics i les zones humides i del sistema de regadiu tradicional com a elements mitgadors de les inundacions i els efectes del canvi climàtic; de la importància de la millora de la permeabilitat i la capacitat de retenció d'aigua en zones urbanes, infraestructures i pràctiques agrícoles; de les mesures d'autoprotecció, i de les vies d'informació, comunicació i actuació en situacions d'emergència.

Aquestes activitats i campanyes han d'estar adaptades i dirigides a diferents públics objectiu (des de les persones gestores i tècniques municipals fins al públic en general, prestant particular atenció a les persones adolescents i joves, que configuren el futur del territori), aprofitar els diferents àmbits de convivència (centres educatius, espai institucional, societat civil organitzada), registres de comunicació (científic, social, vivencial, artístic, etc.), i mitjans de comunicació (presencial, xarxes socials, mitjans de comunicació tradicionals, publicacions, etc.), i mantenir-se en el temps.

Així mateix, és important que totes les persones que habiten en zones sotmeses a risc d'inundació coneguen amb antelació l'existència i el funcionament de canals segurs i fiables per a la recepció d'informació i directrius d'actuació en situacions d'emergència per inundació, per a evitar la proliferació d'informacions falses o malintencionades, que no sols incrementen l'ansietat i l'estrès de les persones que pateixen la catàstrofe, sinó que les posen en perill.

6.9. Reducció de la vulnerabilitat social i econòmica de la població

Tenint en compte que la vulnerabilitat es defineix com el conjunt de condicions socials, econòmiques, polítiques i culturals que determinen la capacitat de les persones, grups i sistemes per a afrontar les conseqüències negatives d'esdeveniments estressants i recuperar-se dels canvis que aquests produeixen, és fonamental que des de les administracions públiques es coneguen, es tinguen en compte i es duguen a terme polítiques públiques adreçades a reduir aquests factors de vulnerabilitat i la seua incidència sobre els diferents grups de població i persones.

Les ciències socials distingeixen entre les condicions de vulnerabilitat estructural (les que estan fixades al territori prèviament a la situació d'emergència) i les condicions de

que presten los espacios naturales y las prácticas adaptadas a las características físicas y, por otro, una conciencia del riesgo y de las limitaciones intrínsecas de las medidas de reducción de la incidencia de las inundaciones, que minimiza la exposición de las personas a dichos riesgos e incrementan su capacidad de gestión cuando estos eventos tienen lugar.

En este sentido, es necesario llevar a cabo tanto desde la Confederación Hidrográfica del Segura como desde la Generalitat Valenciana, la Diputación de Alicante y los ayuntamientos, en colaboración con las universidades, empresas y entidades sin fines de lucro, actividades formativas y participativas así como campañas divulgativas para el conocimiento y aprecio de las características geomorfológicas, hidrológicas y ecológicas del territorio; de la importancia del buen estado de los ecosistemas acuáticos y zonas húmedas y del sistema de regadío tradicional como elementos mitigadores de las inundaciones y los efectos del cambio climático; de la importancia de la mejora de la permeabilidad y capacidad de retención de agua en zonas urbanas, infraestructuras y prácticas agrícolas; de las medidas de autoprotección, y de las vías de información, comunicación y actuación en situaciones de emergencia.

Dichas actividades y campañas han de estar adaptadas y dirigidas a distintos públicos objetivo (desde las personas gestoras y técnicas municipales hasta el público en general, prestando particular atención a las personas adolescentes y jóvenes, que configuran el futuro del territorio), aprovechar los diversos ámbitos de convivencia (centros educativos, espacio institucional, sociedad civil organizada), registros de comunicación (científico, social, vivencial, artístico, etc.), y medios de comunicación (presencial, redes sociales, medios de comunicación tradicionales, publicaciones, etc.), y mantenerse en el tiempo.

Asimismo, es importante que todas las personas que habitan en zonas sometidas a riesgo de inundación conozcan con antelación la existencia y funcionamiento de canales seguros y fiables para la recepción de información y directrices de actuación en situaciones de emergencia por inundación, para evitar la proliferación de informaciones falsas o malintencionadas, que no solo incrementan la ansiedad y el estrés de las personas que sufren la catástrofe, sino que las ponen en peligro.

6.9. Reducción de la vulnerabilidad social y económica de la población

Teniendo en cuenta que la vulnerabilidad se define como el conjunto de condiciones sociales, económicas, políticas y culturales que determinan la capacidad de las personas, grupos y sistemas para hacer frente a las consecuencias negativas de eventos estresantes y recuperarse de los cambios que estos producen, es fundamental que desde las administraciones públicas se conozcan, se tengan en cuenta y se lleven a cabo políticas públicas dirigidas a reducir dichos factores de vulnerabilidad y su incidencia sobre los distintos grupos de población y personas.

Las ciencias sociales distinguen entre las condiciones de vulnerabilidad estructural (las que están fijadas en el territorio previamente a la situación de emergencia) y las

vulnerabilitat adquirida (les que apareixen a conseqüència d'una situació d'emergència).

En aquest sentit, és fonamental que en el marc de la resposta a la situació d'emergència s'articulen mesures dirigides a evitar que les condicions de vulnerabilitat adquirida es convertisquen en condicions estructurals de vulnerabilitat que reduïsquen la resiliència de la societat en cas de fenòmens naturals extrems.

En aquesta línia, a més de les actuacions sobre el terreny en el moment de l'emergència, les administracions públiques es van bolcar en la mobilització de recursos i fons de contingència per a articular ajudes dirigides a pal·liar els efectes de la DANA de 2019 i van complementar els esquemes d'assegurances i indemnitzacions per esdeveniments catastròfics.

Segons les dades que consten en l'Informe de seguiment del Pla de gestió del risc d'inundació de la demarcació hidrogràfica del Segura (any 2019), publicat al juliol de 2020, el Consorci de Compensació d'Assegurances va tramitar unes 69.500 indemnitzacions per valor d'uns 460 milions d'euros, dels quals 441 milions corresponien a l'àmbit de la demarcació hidrogràfica del Segura, dels quals 214 milions d'euros van correspondre a damnificats a la província d'Alacant.

Quant a les ajudes d'emergència dirigides a persones, empreses i ajuntaments del Baix Segura, destaca l'esforç de la Generalitat Valenciana, que va mobilitzar entre 2019 i 2020 més de 130 milions d'euros en línies d'ajudes actualment executades, en execució o pendents d'executar (segons resolucions aprovades pel Consell, ayudasdana.gva.es), com també la concessió de crèdits tous a pimes per un valor màxim de sis milions d'euros a través de l'Institut Valencià de Finances. Aquestes ajudes es van destinar a:

Ajudes directes a particulars: 53 milions d'euros.

- 21 milions d'euros per a béns de primera necessitat de particulars. Fins a 4.500 euros d'ajuda per sol·licitant.
- 30 milions d'euros per a danys a l'habitatge.
- 0,5 milions d'euros per a ajudes al lloguer per a persones desplaçades per haver patit greus danys al seu habitatge habitual.
- 1,5 milions d'euros per a substitució de vehicles danyats.

Ajudes a persones agricultores: 33 milions d'euros.

- 20 milions d'euros per a pal·liar els danys produïts a les explotacions agràries, que complementen les ajudes del Ministeri d'Agricultura destinades als agricultors amb assegurança agrària.
- 13 milions d'euros per a la reparació d'urgència de les infraestructures agràries i de sanejament i depuració d'aigües.

Ajudes a ajuntaments: 15,83 milions d'euros.

- 7,3 milions d'euros per a compensar les despeses extraordinàries i urgents realitzades.

condiciones de vulnerabilidad adquirida (las que aparecen como consecuencia de una situación de emergencia).

En este sentido, es fundamental que en el marco de la respuesta a la situación de emergencia se articulen medidas dirigidas a evitar que las condiciones de vulnerabilidad adquirida se conviertan en condiciones estructurales de vulnerabilidad que reduzcan la resiliencia de la sociedad frente a fenómenos naturales extremos.

En esta línea, además de las actuaciones sobre el terreno en el momento de la emergencia, las administraciones públicas se volcaron en la movilización de recursos y fondos de contingencia para articular ayudas dirigidas a paliar los efectos de la DANA de 2019, complementando los esquemas de seguros e indemnizaciones por eventos catastróficos.

Según los datos que constan en el Informe de seguimiento del Plan de gestión del riesgo de inundación de la demarcación hidrográfica del Segura (año 2019), publicado en julio de 2020, el Consorcio de Compensación de Seguros tramitó unas 69.500 indemnizaciones por valor de unos 460 millones de euros, de los cuales 441 millones correspondían al ámbito de la demarcación hidrográfica del Segura, de los cuales 214 millones de euros correspondieron a damnificados en la provincia de Alicante.

En cuanto a las ayudas de emergencia dirigidas a personas, empresas y ayuntamientos de la Vega Baja, destaca el esfuerzo de la Generalitat Valenciana, que movilizó entre 2019 y 2020 más de 130 millones de euros en líneas de ayudas actualmente ejecutadas, en ejecución o pendientes de ejecutar (según resoluciones aprobadas por el Consell, ayudasdana.gva.es), así como la concesión de créditos blandos a pymes por un valor máximo de seis millones de euros a través del Institut Valencià de Finances. Dichas ayudas se destinaron a:

Ayudas directas a particulares: 53 millones de euros.

- 21 millones de euros para bienes de primera necesidad de particulares. Hasta 4.500 euros de ayuda por solicitante.
- 30 millones de euros para daños en la vivienda.
- 0,5 millones de euros para ayudas al alquiler para personas desplazadas por haber padecido graves daños en su vivienda habitual.
- 1,5 millones de euros para sustitución de vehículos dañados.

Ayudas a personas agricultoras: 33 millones de euros.

- 20 millones de euros para paliar los daños producidos en las explotaciones agrarias, que complementan las ayudas del Ministerio de Agricultura destinadas a los agricultores con seguro agrario.
- 13 millones de euros para la reparación de urgencia de las infraestructuras agrarias y de saneamiento y depuración de aguas.

Ayudas a ayuntamientos: 15,83 millones de euros.

- 7,3 millones de euros para compensar los gastos extraordinarios y urgentes realizados.

– 5,8 milions d'euros per a un pla d'ocupació extraordinària als municipis amb Labora.

Inversions en infraestructures bàsiques danyades pel temporal: 29,9 milions d'euros.

– 4,8 milions d'euros per a reforçar i rehabilitar centres escolars i 340.000 euros per a compra de material danyat.

– 3,4 milions d'euros en reparacions d'infraestructura sanitàries.

– 12 milions d'euros per a la reparació de carreteres.

– 10 milions d'euros per a reparacions de camins agraris i altres infraestructures agrícoles per Tragsa.

L'administració general de l'Estat va destinar el 2019 uns 460.000 euros als ajuntaments afectats per a neteja de camins, retirada de llocs i neteja d'entorns i via pública, com també ajudes per valor de 9,7 milions d'euros per a cofinançar inversions de reparació o restitució d'infraestructures, equipaments i instal·lacions i serveis de titularitat municipal i de les mancomunitats danyades per catàstrofes naturals, com també xarxes viàries de les diputacions provincials, capítols insulars, consells insulars i comunitats autònomes uniprovincials.

La Diputació d'Alacant va concedir ajudes el 2019 per valor de 246.000 euros per a actuacions d'emergència necessàries per a restablir els serveis viaris en camins tallats en diversos municipis, com també per a reparar i augmentar la capacitat d'assarbs. Així mateix, la Diputació va realitzar una convocatòria de subvencions, pendent encara de resolució, per un valor global de 7,6 milions d'euros dirigida als ajuntaments afectats per a sufragar el cost d'obres de reparació simple, conservació, manteniment i demolició; serveis de competència municipal i inajornables que van ser realitzats després de l'episodi de la DANA (evacuació, allotjament i alimentació de persones afectades, la retirada de llocs i arenes i la neteja de vies i entorns públics que siguin indispensables per als fins descrits), i inversions en instal·lacions o equipaments municipals.

Una qüestió important amb relació a les ajudes i les subvencions públiques per a pal·liar els efectes immediats de les emergències és la necessitat que la tramitació i l'execució es duga a terme en el menor temps possible, per a poder mitigar de manera efectiva la vulnerabilitat adquirida de persones i entitats. En aquest sentit és important reforçar la disponibilitat de personal per a la gestió dels serveis i l'administració públiques, com també preveure esquemes d'ajudes i fons de contingència suficients per a esdeveniments d'emergència.

Des del punt de vista de la reducció de la vulnerabilitat estructural del Baix Segura, són d'interès les actuacions de reconstrucció, impuls econòmic i social, millora dels serveis públics, diversificació i qualificació de les activitats econòmiques, la garantia d'aportacions hídriques suficients en termes de quantitat, qualitat i assequibilitat necessàries al territori, especialment per als regadius tradicionals del Segura, la permanència del transvasament Tajo-Segura per als regadius que en depenen i l'impuls del relleu generacional en l'agricultura, contingudes en el Pla Vega Renhace, les actuacions previstes en el Pla Convivent de

– 5,8 millones de euros para un plan de empleo extraordinario en los municipios con Labora.

Inversiones en infraestructuras básicas dañadas por el temporal: 29,9 millones de euros.

– 4,8 millones de euros para reforzar y rehabilitar centros escolares y 340.000 euros para compra de material dañado.

– 3,4 millones de euros en reparaciones de infraestructura sanitarias.

– 12 millones de euros para la reparación de carreteras.

– 10 millones de euros para reparaciones de caminos agrarios y otras infraestructuras agrícolas por Tragsa.

La administración general del Estado destinó en 2019 unos 460.000 euros a los ayuntamientos afectados para limpieza de caminos, retirada de lodos y limpieza de entornos y vía pública, así como ayudas por valor de 9,7 millones de euros para cofinanciar inversiones de reparación o restitución de infraestructuras, equipamientos e instalaciones y servicios de titularidad municipal y de las mancomunidades dañadas por catástrofes naturales, así como redes viarias de las diputaciones provinciales, cabildos, consejos insulares y comunidades autónomas uniprovinciales.

La Diputación de Alicante concedió ayudas en 2019 por valor de 246.000 euros para actuaciones de emergencia necesarias para restablecer la vialidad en caminos cortados en diversos municipios, así como para reparar y aumentar la capacidad de azarbes. Asimismo, la Diputación realizó una convocatoria de subvenciones, pendiente aún de resolución, por un valor global de 7,6 millones de euros dirigida a los ayuntamientos afectados para sufragar el coste de obras de reparación simple, conservación, mantenimiento y demolición; servicios de competencia municipal e inaplazables que fueron realizados tras el episodio de la DANA (evacuación, alojamiento y alimentación de personas afectadas, la retirada de lodos y arenas y la limpieza de vías y entornos públicos que sean indispensables para los fines descritos), e inversiones en instalaciones o equipamientos municipales.

Una cuestión importante en relación con las ayudas y subvenciones públicas para paliar los efectos inmediatos de las emergencias es la necesidad de que su tramitación y ejecución se lleve a cabo en el menor tiempo posible, para poder mitigar de manera efectiva la vulnerabilidad adquirida de personas y entidades. En este sentido es importante reforzar la disponibilidad de personal para la gestión de los servicios y la administración públicas, así como prever esquemas de ayudas y fondos de contingencia suficientes para eventos de emergencia.

Desde el punto de vista de la reducción de la vulnerabilidad estructural de la Vega Baja, son de interés las actuaciones de reconstrucción, impulso económico y social, mejora de los servicios públicos, diversificación y cualificación de las actividades económicas, la garantía de aportaciones hídricas suficientes en términos de cantidad, calidad y assequibilidad necesarias en el territorio, especialmente para los regadíos tradicionales del Segura, la permanencia del trasvase Tajo-Segura para los regadíos dependientes del mismo y el impulso del relevo generacional en la agricultura, contenidas en el Plan Vega Renhace, las actuaciones previstas en el

serveis socials com també el futur PAT Baix Segura i l'impuls a l'ocupació a través dels serveis prestats per Labora. Així mateix, en aquesta línia, cal destacar que els pressupostos de la Generalitat Valenciana per a 2021 preveuen dotacions pressupostàries per a inversions i actuacions territorialitzades al Baix Segura per valor de 112 milions d'euros, en les quals destaquen les inversions previstes en infraestructures educatives (42,5 milions d'euros), infraestructures sanitàries (12,4 milions d'euros), infraestructures vinculades amb la gestió hidràulica urbana i agrícola (28,5 milions d'euros) o les inversions per a la millora de la gestió de residus (2,3 milions d'euros).

Sens dubte, els fons europeus per a la reconstrucció post-COVID-19 són una oportunitat que ha d'aprofitar-se per part de les administracions públiques i el sector privat per a incrementar la resiliència del territori i les persones que habiten el Baix Segura.

6.10. Comunicació, cooperació i coordinació interadministrativa i reforç de les capacitats materials i humanes de les administracions públiques

Un dels aspectes que manifesten la complexitat de la prevenció i la gestió de les inundacions és la multiplicitat d'àmbits competencials i de nivells de l'administració pública —local, autonòmica i estatal— que han de cooperar i coordinar-se en aquesta matèria.

En particular, és fonamental que la Confederació Hidrogràfica del Segura mantinga una comunicació estreta i activa i vies de cooperació i coordinació permanents amb les autoritats locals i autonòmiques, en particular, amb les conselleries competents en matèria de medi ambient, aigua, agricultura, ordenació del territori, urbanisme i emergències, com també amb les comunitats de regants, en particular, les del regadiu tradicional, i les organitzacions socials i ambientals del Baix Segura.

En aquest sentit s'ha registrat un avanç recentment amb la signatura de l'Acord entre la Confederació Hidrogràfica del Segura i la Federació Valenciana de Municipis i Províncies per a la realització d'actuacions de neteja en llits fluvials situats en zona urbana, una de les actuacions contingudes en el Pla Renhace. Així mateix, són importants les reunions de seguiment de l'execució del Pla Renhace, com també el subministrament d'informació i la col·laboració imprescindible de la Confederació Hidrogràfica del Segura per a l'elaboració del Pla d'acció territorial del Baix Segura, i la participació de la Generalitat Valenciana i els municipis afectats en l'elaboració del Pla director de defensa contra inundacions del Baix Segura, que actualment està elaborant aquesta confederació.

Així mateix, considerem que és necessari que les Corts Valencianes realitzen un seguiment a llarg termini de les necessitats i les actuacions en matèria de prevenció del risc d'inundacions de la comarca del Baix Segura. A aquest efecte, proposem que, en el marc de la Comissió de Medi Ambient, Aigua i Ordenació del Territori, es realitze el mes de febrer de cada any una sessió extraordinària i específica

Plan Convivint de servicios sociales así como el futuro PAT Vega Baja y el impulso al empleo a través de los servicios prestados por Labora. Asimismo, en esta línea, cabe destacar que los presupuestos de la Generalitat Valenciana para 2021 prevén dotaciones presupuestarias para inversiones y actuaciones territorializadas en la Vega Baja del Segura por valor de 112 millones de euros, en las que destacan las inversiones previstas en infraestructuras educativas (42,5 millones de euros), infraestructuras sanitarias (12,4 millones de euros), infraestructuras vinculadas con la gestión hidràulica urbana y agrícola (28,5 millones de euros) o las inversiones para la mejora de la gestión de residuos (2,3 millones de euros).

Sin duda, los fondos europeos para la reconstrucción post-COVID-19 son una oportunidad que ha de aprovecharse por parte de las administraciones públicas y el sector privado para incrementar la resiliencia del territorio y las personas que habitan la Vega Baja.

6.10. Comunicación, cooperación y coordinación interadministrativa y refuerzo de las capacidades materiales y humanas de las administraciones públicas

Uno de los aspectos que manifiestan la complejidad de la prevención y gestión de las inundaciones es la multiplicidad de ámbitos competenciales y de niveles de la administración pública —local, autonómica y estatal— que han de cooperar y coordinarse en esta materia.

En particular, es fundamental que la Confederación Hidrogràfica del Segura mantenga una estrecha y activa comunicación y cauces de cooperació y coordinació permanents con las autoridades locales y autonómicas, en particular, con las consellerias competentes en materia de medio ambiente, agua, agricultura, ordenación del territorio, urbanismo y emergencias, así como con las comunidades de regantes, en particular, las del regadío tradicional, y las organizaciones sociales y ambientales de la Vega Baja.

En este sentido se ha registrado un avance recientemente con la firma del Acuerdo entre la Confederación Hidrogràfica del Segura y la Federación Valenciana de Municipios y Provincias para la realización de actuaciones de limpieza en cauces ubicados en zona urbana, una de las actuaciones contenidas en el Plan Renhace. Asimismo, son importantes las reuniones de seguimiento de la ejecución del Plan Renhace, así como el suministro de información y la colaboración imprescindible de la Confederación Hidrogràfica del Segura para la elaboración del Plan de acción territorial de la Vega Baja, y la participación de la Generalitat Valenciana y los municipios afectados en la elaboración del Plan director de defensa frente a inundaciones de la Vega Baja, que actualmente está elaborando dicha confederación.

Asimismo, consideramos que es necesario que las Corts Valencianes realicen un seguimiento a largo plazo de las necesidades y actuaciones en materia de prevención del riesgo de inundaciones de la comarca de la Vega Baja. Con este fin, proponemos que, en el marco de la Comisión de Medio Ambiente, Agua y Ordenación del Territorio, se realice

sobre aquest tema, en la qual els diputats i les diputades puguen conèixer de primera mà la planificació i la gestió realitzades i les partides pressupostàries compromeses i executades en aquesta matèria.

Referent a això, esperem que la Confederació Hidrogràfica del Segura, organisme autònom de l'administració general de l'Estat, practique en el futur una actitud més col·laborativa i oberta amb relació al treball que des de les Corts Valencianes es duu a terme per a contribuir a millorar la qualitat de vida i reduir la vulnerabilitat de les persones que habiten el Baix Segura (tal com ha fet Aemet, per exemple), a diferència de l'experiència viscuda en aquesta comissió d'estudi en la qual la Confederació Hidrogràfica del Segura es va negar a participar per aportar el coneixement i els punts de vista dels seus responsables i tècnics. Considerem que en el context de la Unió Europea i de l'estat democràtic i compost que constitucionalment ens hem donat, basat en la cooperació i la coordinació entre nivells de govern, aquest tipus d'actituds no haurien de produir-se, màximament quan des del punt de vista de la qualitat de les decisions en les polítiques públiques disposar de la millor informació i coneixement disponible és una bona pràctica de governança exigible a tots els responsables públics per a garantir el benestar de la ciutadania i l'estat de dret.

Un aspecte que s'ha posat de manifest intensament arran de la DANA 2019 és la necessitat de reforçar les capacitats materials i humanes de les administracions públiques, en tots els nivells.

En aquest sentit, és necessari que la Confederació Hidrogràfica del Segura dispose dels recursos pressupostaris i humans suficients per a dur a terme els estudis, les inversions, les tasques de conservació i manteniment del domini públic hidràulic i la recollida, la gestió i la comunicació efectiva de la informació hidrològica en l'àmbit de les seues competències per a prevenir i gestionar correctament el risc d'inundació al Baix Segura.

Així mateix, és fonamental que les administracions locals i autonòmiques disposen dels recursos pressupostaris i humans necessaris per a garantir l'ordenació del territori, l'urbanisme sostenible, la disciplina urbanística, l'adaptació d'infraestructures viàries, de sanejament, depuració, defensa contra inundacions i agràries i la gestió d'emergències.

En aquest sentit, el deute històric i l'infrafinançament autonòmic i municipal que pateix la Comunitat Valenciana, com també la imposició de regles de despesa, de límits a la inversió de superàvits pressupostaris i de taxes de reposició de funcionariat són grans obstacles que al més aviat possible han de ser eliminats per a garantir el benestar de les persones i la conservació del territori al Baix Segura i, en termes generals, la transició justa de la societat i l'economia valenciana davant la crisi climàtica.

Finalment, aquesta comissió insta totes les administracions públiques a aprofitar l'oportunitat de finançament que representen els fons europeus de reconstrucció post-COVID-19 per a dur a terme les actuacions proposades en aquest dictamen, algunes coincidents i altres

en el mes de febrero de cada año una sesión extraordinaria y específica sobre este tema, en la que los diputados y diputadas puedan conocer de primera mano la planificación y la gestión realizadas y las partidas presupuestarias comprometidas y ejecutadas en esta materia.

A este respecto, esperamos que la Confederación Hidrográfica del Segura, organismo autónomo de la administración general del Estado, practique en el futuro una actitud más colaborativa y abierta en relación con el trabajo que desde las Corts Valencianes se lleva a cabo para contribuir a mejorar la calidad de vida y reducir la vulnerabilidad de las personas que habitan la Vega Baja (tal como ha hecho Aemet, por ejemplo), a diferencia de la experiencia vivida en la presente comisión de estudio en la cual la Confederación Hidrográfica del Segura se negó a participar para aportar el conocimiento y los puntos de vista de sus responsables y técnicos. Consideramos que en el contexto de la Unión Europea y del estado democrático y compuesto que constitucionalmente nos hemos dado, basado en la cooperación y coordinación entre niveles de gobierno, ese tipo de actitudes no deberían producirse, máxime cuando desde el punto de vista de la calidad de las decisiones en las políticas públicas contar con la mejor información y conocimiento disponible es una buena práctica de gobernanza exigible a todos los responsables públicos para garantizar el bienestar de la ciudadanía y el estado de derecho.

Un aspecto que se ha puesto de manifiesto intensamente a raíz de la DANA 2019 es la necesidad de reforzar las capacidades materiales y humanas de las administraciones públicas, en todos sus niveles.

En este sentido, es necesario que la Confederación Hidrográfica del Segura cuente con los recursos presupuestarios y humanos suficientes para llevar a cabo los estudios, las inversiones, las tareas de conservación y mantenimiento del dominio público hidràulic i la recogida, gestió i la comunicació efectiva de la informació hidrològica en el àmbit de sus competencias para prevenir y gestionar correctamente el riesgo de inundación en la Vega Baja.

Asimismo, es fundamental que las administraciones locales y autonómicas cuenten con los recursos presupuestarios y humanos necesarios para garantizar la ordenación del territorio, el urbanismo sostenible, la disciplina urbanística, la adaptación de infraestructuras viarias, de saneamiento, depuración, defensa frente a inundaciones y agrarias y la gestión de emergencias.

En este sentido, la deuda histórica y la infrafinanciación autonómica y municipal que sufre la Comunitat Valenciana así como la imposición de reglas de gasto, de límites a la inversión de superávits presupuestarios y de tasas de reposición de funcionariado son grandes obstáculos que más pronto que tarde han de ser eliminados para garantizar el bienestar de las personas y la conservación del territorio en la Vega Baja y, en términos generales, la transición justa de la sociedad y la economía valenciana ante la crisis climática.

Finalmente, esta comisión insta a todas las administraciones públicas a aprovechar la oportunidad de financiación que suponen los fondos europeos de reconstrucción pos-COVID-19 para llevar a cabo las actuaciones propuestas en este dictamen, algunas coincidentes y otras

complementàries i sinèrgiques amb les incloses en el Pla Vega Renhace.

Palau de les Corts Valencianes
València, 17 de juny de 2021

El president
Enric Morera i Català

La secretària primera
Cristina Cabedo Laborda

Resolució 363/X, sobre creació d'una comissió d'investigació sobre el presumpte cobrament de comissions en contractes públics d'operacions urbanístiques entre els anys 2004 i 2011 investigades en el cas Assut, aprovada pel Ple de les Corts Valencianes en la sessió del 17 de juny de 2021

PRESIDÈNCIA DE LES CORTS VALENCIANES

D'acord amb l'article 96.1 del Reglament de les Corts Valencianes, s'ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* la Resolució 363/X, sobre la creació d'una comissió d'investigació sobre el presumpte cobrament de comissions en contractes públics d'operacions urbanístiques entre els anys 2004 i 2011 investigades en el cas Assut, aprovada pel Ple de les Corts Valencianes en la sessió del 17 de juny de 2021

Palau de les Corts Valencianes
València, 17 de juny de 2021

El president
Enric Morera i Català

PLE DE LES CORTS VALENCIANES

El Ple de les Corts Valencianes, en la sessió del 16 de juny de 2021, ha debatut la proposta de creació d'una comissió d'investigació sobre el presumpte cobrament de comissions en contractes públics d'operacions urbanístiques entre els anys 2004 i 2011 investigades en el cas Assut, presentada pel Grup Parlamentari Ciudadanos (RE número 36.465 amb correcció d'errades RE número 36.615, BOCV número 171 i correcció d'errades RE número 37.586).

Finalment, d'acord amb el que hi ha establert en l'article 54 del Reglament de les Corts Valencianes, ha aprovat, en la reunió de 17 de juny de 2021, el text de la iniciativa incorporat en la següent:

RESOLUCIÓ

I. FINALITAT DE LA COMISSIÓ

La comissió no permanent d'investigació observarà el presumpte cobrament de comissions, entre els anys 2004 i 2011, per càrrecs del PP i del PSPV, mitjançant pessigades en contractes públics d'operacions urbanístiques.

complementarias y sinérgicas con las incluidas en el Plan Vega Renhace.

Palau de les Corts Valencianes
València, 17 de junio de 2021

El presidente
Enric Morera i Català

La secretaria primera
Cristina Cabedo Laborda

Resolución 363/X, sobre creación de una comisión de investigación sobre el presunto cobro de comisiones en contratos públicos de operaciones urbanísticas entre los años 2004 y 2011 investigadas en el caso Azud, aprobada por el Pleno de las Corts Valencianes en la sesión del 17 de junio de 2021

PRESIDENCIA DE LAS CORTS VALENCIANES

De acuerdo con el artículo 96.1 del Reglamento de las Corts Valencianes, se ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* la Resolución 363/X, sobre la creación de una comisión de investigación sobre el presunto cobro de comisiones en contratos públicos de operaciones urbanísticas entre los años 2004 y 2011 investigadas en el caso Azud, aprobada por el Pleno de las Corts Valencianes en la sesión del 17 de junio de 2021

Palau de les Corts Valencianes
València, 17 de junio de 2021

El presidente
Enric Morera i Català

PLENO DE LAS CORTS VALENCIANES

El Pleno de las Corts Valencianes, en la sesión del 16 de junio de 2021, ha debatido la propuesta de creación de una comisión de investigación sobre el presunto cobro de comisiones en contratos públicos de operaciones urbanísticas entre los años 2004 y 2011 investigadas en el caso Azud, presentada por el Grupo Parlamentario Ciudadanos (RE número 36.465 con corrección de errores RE número 36.615, BOCV número 171 y corrección de errores RE número 37.586).

Finalmente, de acuerdo con lo establecido en el artículo 54 del Reglamento de las Corts Valencianes, ha aprobado, en la reunión de 17 de junio de 2021, el texto de la iniciativa incorporado en la siguiente:

RESOLUCIÓN

I. FINALIDAD DE LA COMISIÓN

La comisión no permanente de investigación observará el presunto cobro de comisiones, entre los años 2004 y 2011, por cargos del PP y del PSPV, mediante mordidas en contratos públicos de operaciones urbanísticas.